

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

**ALLE 29-VUOTIAIDEN LASTEN JA
NUORTEN HYVINVOINNIN
TILANNEKUVA KAJAANISSA 2015**

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ylempi ammattikorkea-
koulututkinto
Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen
koulutusohjelma
Tradenomi (Ylempi AMK)
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Ritva Helena Valli

Lahden ammattikorkeakoulu
Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma

VALLI, RITVA HELENA:

Alle 29-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuva Kajaanissa 2015

Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon
opinnäytetyö, 55 sivua, 27 liitesivua

Kevät 2015

TIIVISTELMÄ

Opinnäytteeni on ajankuva syntymäseudultani. Tutkimustehtävänä on vastata kysymykseen, millainen on alle 29-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuva Kajaanissa 2015.

Opinnäytteessä kerätään ja analysoidaan runsas ja ajankohtainen kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvointia tarkasteleva tietovaranto. Tutkimustiedon aineistolähtöinen sisällönanalyysi osoittaa, ettei kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvointikuvassa 2015 ole välitöntä uhkaa. Valtaosa alueen lapsista ja nuorista voi hyvin, ja oikehtiva kymmenesosa saa tarvitsemansa tuen. Maakuntaa rasittava muuta maata heikompi sosioekonominen tilanne, vaikeutuva nuorisotyöttömyys sekä nuorten jatkokoulutuspaikkojen väheneminen ovat kuitenkin syrjäytymisen riskitekijöitä. Vaarana on niukan talouskasvun leimaaman tulevaisuuden näköalattomuus. On arvioitavissa, että koulutukseen ja työhön hakeutuminen lisäävät paikkakunnalta pois muuttavien opiskelijoiden, nuorten aikuisten sekä lapsiperheiden määriä. Tämä kehityskulku ennakoi Kainuun maakunnan autioitumista.

Hallitusohjelmaan kirjatun nuorisotakuun tavoitteiden sekä muun muassa oppilasmaailman ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) ja lastensuojelulain (13.4.2007/417) velvoittamien lasten ja nuorten hyvinvointia turvaavien tehtävien toteuttaminen edellyttävät kuntien ohjaus- ja palveluverkostoilta monialaista yhteistyötä. Lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi ja hyvinvointisuunnitelmien laatimiseksi kunnat tarvitsevat ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta. Jatkuvasti päivittyvää hyvinvointitietoa tarvitaan tiedolla johtamisen pohjaksi. Tämän tutkimustyön tarkoitus on esittää kohdennetusti koottua ajankohtaista hyvinvointitietoa Kajaanin nuorten ohjaus- ja palveluverkostotyön koordinaattorin tarpeisiin.

Tutkimustyön yhteenvedossa perustellaan jatkotutkimusaiheet sekä kuvataan tutkimuksen tiedonkeruun ja raportoinnin etenemisen myötä opinnäytetyössä kehitetty hyvinvointitiedon keräämisen käsikirjamalli. Ajankohtaisen hyvinvointitiedon käytettävyys edellyttää kuitenkin, että käsikirjamallin sijasta ohjaus- ja palveluverkoston tietovarantoja ryhdytään hyödyntämään yhteisen tietorakenteen kautta. Tutkimus päätyykin esittämään, että Kajaanin nuorten ohjaus- ja palveluverkostolle luodaan yhteinen tietojärjestelmä verkostotiedon hallinnoimiseksi.

Avainsanat: Lasten ja nuorten hyvinvointi, nuorisotakuu, tiedolla johtaminen

Lahti University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Entrepreneurship and Business Management

VALLI, RITVA HELENA:
Overall Picture of Welfare of the Children and Young People in Kajaani 2015

Master's Thesis in Entrepreneurship and Business Management
55 pages, appendices 27 pages

Spring 2015

ABSTRACT

This study focuses on welfare of the children and young people, aged 0-28 years, in the City of Kajaani. The outcome shows no reason for any bigger concern. About 10 % of the juveniles need support, especially as for worries about further education and employment or continuous health hazards. However, the Kajaani region is facing a stressful unemployment problem of juveniles. In this strict economical situation the anxiety is getting even worse.

According to the Youth Act (72/2006) the Government shall adopt a youth policy development programme every four years. The current youth policy, Child and Youth Policy Programme 2012-2015, contains the national objectives and also guides the youth policy programmes at the provincial and local levels.

Reduction of poverty, inequality and social exclusion are the priorities of Prime Minister Alexander Stubb's Government. Furthermore, the Government aims at better public finances, sustainable economic growth, increased employment and improved competitiveness. These economical objectives are pursued e.g. by means of the Youth Guarantee, which focuses on low-threshold services and special supportive measures targeted at young people in the most difficult situation. Social welfare, health care, family work and various rehabilitative services are the measures implemented by the Youth Guarantee in municipalities through multi-professional cooperation with local authorities. Additionally, the municipal authorities shall note the provisions of the Act of Pupil and Student Welfare (1287/2013) and the Child Welfare Act (417/2007) in their work. Continuously updated and relevant information on the welfare of children and young people is required for managing these duties.

In conclusion, the thesis makes some recommendations relating to the collection and use of welfare data. The first version of a data handbook is readily available with this thesis. As a practical suggestion, however, it is recommended that the municipal authorities in Kajaani should share a modern data management system for capturing, developing and effectively using their domain knowledge.

Key words: Welfare of children and young people, Youth Guarantee, youth policy, management by knowledge

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TIETOPERUSTA	3
2.1	Lasten ja nuorten hyvinvointitavoitteita viitoittavat normit ja poliittinen ohjaus	4
2.2	Nuorisotakuu	7
2.3	Monialainen viranomaisyhteistyö kunnissa	7
2.4	Hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit ja tietovarannot	8
2.5	Tietojohtaminen	10
2.5.1	Tiedon käsite ja tiedon kytkeytyminen tietojohtamiseen	12
2.5.2	Opinnäytetyön ankkuroituminen tietojohtamisen prosessimalliin	13
2.5.3	Informaatio-ohjaus, informaatiovirrat ja tietovirrat	14
2.5.4	Organisaation strateginen kyvykkyys ja verkosto-osaaminen	15
2.5.5	Tietojohtaminen ja tiedolla johtaminen nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa	16
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSMENETELMÄT	18
3.1	Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset, kehittämistehtävä ja keskeiset avainsanat	18
3.2	Aineistonkeruumenetelmänä kirjoituspöytä tutkimus	19
3.3	Katsaus tutkimuksen tietolähteisiin	20
3.4	Tutkimustiedon sisällönanalyysimenetelmä	22
4	SEKUNDÄÄRISTEN TUTKIMUSAINEISTOJEN TIIVISTELMÄT	23
4.1	THL:n Kouluterveyskysely 2013	24
4.1.1	Maahanmuuttajataustaiset nuoret THL:n Kouluterveyskyselyssä 2013	26
4.1.2	Kainuun kuntien maahanmuuton yhteistyövisio 2020	27
4.2	Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän tilastokatsaus	27
4.3	Kajaanin poliisin tilastokatsaus 26.12.2014	30
4.4	Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden etsivän työn raportti 9/2013-8/2014	31
4.5	Kumppaniksi ry:n Kajaanin työpajan vuosiraportti 2013	33
4.6	Kainuun ELY-keskuksen työllisyyskatsaus 12/2014	35
4.7	Kainuu-ohjelma: Maakuntasuunnitelma 2035 / Maakuntaohjelma 2014–2017	35

4.8	Kajaanin laaja hyvinvointikertomus 2013-2016	37
4.9	Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014: Eriarvoistuva lapsuus	37
5	TUTKIMUSAINEISTON TEEMOITTELU JA ANALYYSI	39
5.1	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	39
5.2	Synteesi: Alle 29-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointikuva Kajaanissa 2015	43
6	TUTKIMUSTYÖN YHTEENVETO, POHDINTA SUHTEESSA TAVOITTEISIIN	45
6.1	Alle 29-vuotiaiden kajaanilaislasten ja –nuorten hyvinvointikuva 2015	45
6.2	Tutkimustyön tarkastelu suhteessa tehtäväksiantoon	46
6.3	Hyvinvointitiedon keräämistä ohjaava käsikirjamalli	47
6.4	Jatkotutkimusaiheet	48
	LÄHTEET	50
	LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Opinnäytteeni on ajankuva syntymäseudultani. Tutkimustehtävänä on selvittää, millainen on alle 29-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuva Kajaanissa 2015. Tutustuin syrjäytymisen ehkäisemisen teemaan opetus- ja kulttuuriministeriössä jo vuonna 2009, kun amk-perusopinnoissani ryhdyin työstämään opinnäytetyötäni maahanmuuttajataustaisista lapsista ja nuorista. Yhteiskunnallisen merkityksellisyytensä vuoksi lasten, nuorten ja laspiperheiden hyvinvoinnin tukemisen teema on perusteltu valinta myös yamk-opinnäytetyössäni.

Jyrki Kataisen hallitusohjelma painottaa köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentämistä, perheiden hyvinvointia ja jokaisen kansalaisen yhteiskunnallisen osallisuuden lisäämistä. Päämääränä on kestävän kehityksen, työllisyyden ja kilpailukyvyyn vahvistaminen sekä julkisen talouden vakauttaminen. (Valtioneuvoston kanslia 2011, 7). Myös pääministeri Alexander Stubbin hallitusohjelma alleviivaa Kataisen ohjelmassa todetut painopistealueet vaalikaudelle 2011-2015. (Valtioneuvoston kanslia 2014, 1.) Molemmat edellä mainitut hallitusohjelmat ovat osaltaan viitoittaneet opinnäytetöitäni.

Hallitusohjelmaan kirjattuja nuorisotakuun tavoitteita ovat toteuttamassa valtion ja kuntien viranomaiset, elinkeinoelämä ja järjestöt. Yhteistyössä eri tahot edistävät nuorten koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista sekä ehkäisevät pitkittyvää työttömyyttä ja syrjäytymistä tarjoamalla ongelmatilanteisiin muun muassa räätälöityä varhaisvaiheen tukea.

Nuorisotakuun toteuttaminen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen edellyttävät monialaista yhteistyötä. Kajaanissa monialaisen nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimintaa koordinoi kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut. Orientaatioina ovat ennalta ehkäisevä työ, osallisuuden vahvistaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Ohjaus- ja palveluverkostolta edellytetään jatkuvaa kehittävää arviointia lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on esittää kohdennetusti koottua ajankohtaista hyvinvointitietoa Kajaanin nuorten ohjaus- ja palveluverkostotyön koordinaattorin tarpeisiin. Koottuja tietovarantoja kuvataan tutkimuksessa yksityiskohtaisesti, detaillitietoa kadottamatta mutta samalla yleiskuvaa rakentavasti.

Luku 2 paneutuu tutkimuksen tietoperustaan. Lähtökohtana ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, EU-sidonnaiset strategiat ja toimenpideohjelmat, hallitusohjelman kirjaukset sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteita tukevat normit, politiikat ja kehittämissuunnitelmat. Tämän normitaustan ja informaatio-ohjauksen ohella tutkimuksen tietoperustassa tarkastellaan lasten ja nuorten kansallisen hyvinvointitiedon keräämiseen liittyvää indikaattorityötä. Teoreettisessa tietoperustassa syvennyttään tietojohdantamisen paradigmaan, tiedon käsitteeseen sekä tiedolla johtamisen merkitykseen.

Keskitetysti koottua ja jatkuvasti päivittyvää lasten ja nuorten hyvinvointitietoa tarvitaan tiedolla johtamisen pohjaksi. 1.8.2014 voimaan tullut uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) velvoittaa kuntia järjestämään oppilaille suunnattuja oppilashuollon sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja. Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) puolestaan edellyttää kunnilta lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tekemistä. Velvoitteidensa täyttämiseksi ja hyvinvointisuunnitelmien laatimiseksi kunnat tarvitsevat ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa tiedon ja tietämisen jakaminen ulottuu hallinnonalojen perinteiset organisatoriset rajat ylittäväksi prosessiksi. Samalla painottuu tiedon arvonluonnin näkökulma. Tiedosta luodaan arvoa, kun olemassa olevaa tietoa hyödynnetään ja kun päätökset perustuvat ajankohtaiseen ja totuudenmukaiseen tilannekuvaan. Jaetun tiedon ja tietämyksen avulla moniammatilliset organisaatiot jalostavat tietoa ja pyrkivät hyötymään niin omista kuin toistensaakin tietoresursseista.

Luvussa 3 kerrotaan opinnäytetyön tutkimustehtävästä, tutkimusongelmasta, tutkimuskysymyksistä, kehittämistehtävästä sekä hyvinvointitiedon keräämisen ja tietovarannon sisällönanalyysin menetelmistä.

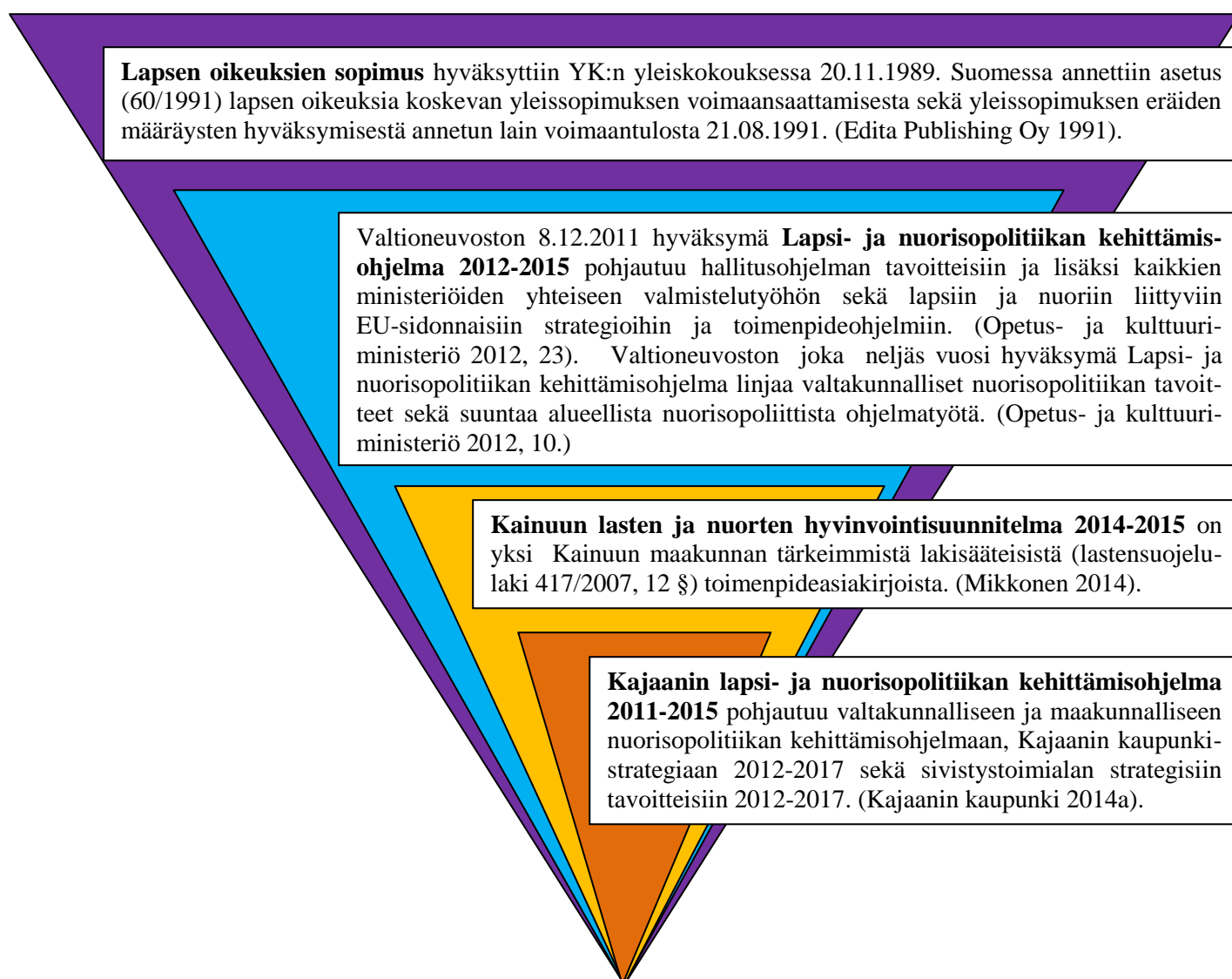
Luku 4 sisältää tiivistetyt kuvaukset kirjoituspöytätyön menetelmällä kootuista sekundäärisistä tutkimusaineistoista.

Luvussa 5 esitetään sekundääriaineistojen sisällönanalyysin prosessi. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tuloksena muotoutuu vastaus tutkimustehtävään.

Luku 6 sisältää tutkimustyön yhteenvedon, jossa tarkastellaan tutkimuskysymyksiä ja tuloksia suhteessa tehtäväksiintoon. Yhteenvedossa esitellään myös tutkimuksen tiedonkeruun ja raportoinnin etenemisen myötä opinnäytetyössä kehitetty hyvinvointitiedon keräämisen käsikirjamalli sekä jatkotutkimusaiheet.

2 TUTKIMUKSEN TIETOPERUSTA

Tämä luku nostaa esille lapsi- ja nuorisotyön valtakunnalliset, maakunnalliset ja kunta-kohtaiset kehykset. Lähtökohtana ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, EU-sidonnaiset strategiat ja toimenpideohjelmat, hallitusohjelman kirjaukset sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteita tukevat normit, politiikat ja kehittämisohjelmat. (Kuvio 1). Tämän informaatio-ohjauksen ohella tutkimuksen tietoperustassa tarkastellaan lasten ja nuorten kansallisten hyvinvointi-indikaattoreiden määrittelytyötä. Teoreettisessa tietoperustassa syvennyttään tietojohtamisen paradigmaan, tiedon käsitteeseen sekä tiedolla johtamisen merkitykseen.

Kuvio 1. Kansallisten, maakunnallisten ja alueellisten hyvinvointitavoitteiden kehykset.

2.1 Lasten ja nuorten hyvinvointitavoitteita viitoittavat normit ja poliittinen ohjaus

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia turvaavaa normiohjausta (LIITE 1) on esitetty kattavasti Aaltosen (2011, 194-330) teoksessa Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Säädösten taustalla ovat yhteiskunnallisiin tavoitteisiin kytkeytyvät poliittiset kehykset. Opinnäytetyön aihepiirin kannalta keskeisin tausta löytyy lapsipolitiikasta, lastensuojelupolitiikasta, nuorisopolitiikasta, koulutuspolitiikasta sekä sosiaali- ja terveyspolitiikasta, jotka kaikki kytkeytyvät hyvinvointipolitiikan piiriin. (Valtioneuvoston kanslia 2011 ja 2014.)

Valtakunnallinen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015, LANUKE

Valtioneuvoston joka neljäs vuosi hyväksymä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma linjaa valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet sekä suuntaa alueellista nuorisopolitiittista ohjelmatyötä. Ohjelmasisältö liittyy nuorten koulutukseen, työllisyyteen, toimeentuloon, terveyteen, aktiiviseen kansalaisuuteen ja sosiaaliseen vahvistamiseen, asumiseen, yrittäjyyteen, asevelvollisuuteen ja siviilipalveluun sekä muihin lapsia ja nuoria koskeviin ajankohtaisiin asioihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 10).

Kehittämisohjelman suunnittelu pohjautuu hallitusohjelman tavoitteisiin ja lisäksi kaikkien ministeriöiden yhteiseen valmistelutyöhön sekä EU-sidonnaisiin hyvinvointistrategioihin ja toimenpideohjelmiin. Valtioneuvoston 8.12.2011 hyväksymä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015 painottaa kärkitavoitteinaan osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja arjenhallintaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 10, 23).

LANUKE:n kärkitavoitteiksi kuvatut käsitteet osallisuus, yhdenvertaisuus ja arjenhallinta tulevat paremmin ymmärrettäviksi, kun niitä tarkastellaan hieman yksityiskohtaisemmin:

Käsitteet osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen ovat syntyneet käytännön tarpeesta. Vehviläisen (2006, 81-82) määritelmän mukaan osallisuus näyttäytyy osattomuuden vastakohtana ja on ymmärrettävissä yhteiskunnalliseen sitoutumiseen liittyvänä käsitteenä. Vehviläinen määrittelee osallisuuden käsitteen aktiviteetiltaan yhteiskunnallista vaikuttamista etäisemmäksi. Tähän näkemykseen kytkeytyvänä osallisuustyö ymmärretään kuitenkin liian yksipuoliseksi, luonteeltaan enemmänkin osattomuuden torjumiseksi, jolloin osallisuuden vahvistaminen ilmenee käytännössä lähinnä erityisnuorisotyön toteu-

tuksena ja syrjäytymisen ehkäisemisenä. Vehviläinen (2006, 76) toteaaakin, että osallisuuden määrittelyminen kokonaisvaltaisesti on jokseenkin mahdotonta.

Myös Nuorisotutkimusseurassa on pohdittu osallisuuden käsitteen määrittelyä. Nuorisotutkimusseuran julkaisu (3/2010,1) viittaa Hanhivaaran (2006, 33) sekä Kiilakosken (2007, 13-14) esittämiin näkemyksiin. Tässä vertailussa osallisuutta vahvistava menettely kytkeytyy kaiken inhimillisen toiminnan läpäisevään asenteeseen, joka painottaa kasvatuskäytänteiden kehittämistä, nuorten ryhmäsuhteita kannustavia rakenteita sekä välittämiseen ja erilaisuuden kunnioittamiseen rakentuvaa dialogista toimintakulttuuria. Otteeltaan ja lähtökohdiltaan tämä tarkastelutapa näyttää olevan Vehviläisen näkemystä proaktiivisempi ja monitahoisempi lähestyminen nuorten kokemuksiin elämänongelmiin.

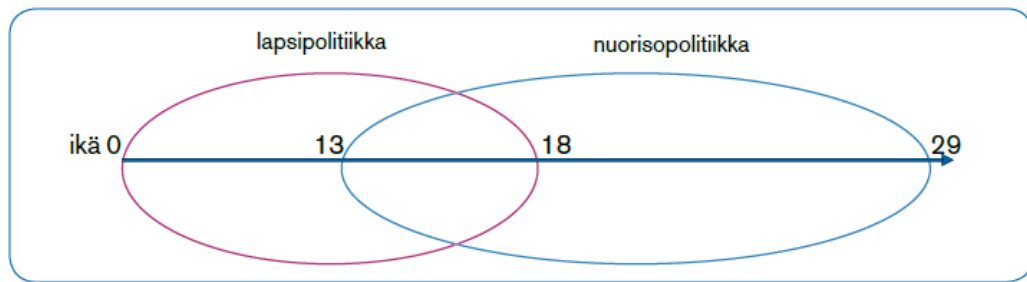
Sosiaalisen vahvistamisen käsite on hajanainen. Nuorisolaissa (2006/72) sosiaalinen vahvistaminen on määritelty väljästi ja tarkoittaa nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Koska sana 'sosiaalinen' johdattaa ajattelemaan vuorovaikutussuhteita tai myös aineellista hyvinvointia, sosiaalisen vahvistamisen käsite vaatii tarkentua tilannekohtaista täsmentämistä. (Nuorisotutkimusseura 3/2010, 1).

Yhdenvertaisuus puolestaan tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia lain edessä. Lisäksi yhdenvertaisuus käsittää kaikenlaiseen syrjintään puuttumisen, mikä usein nousee esille muun muassa erilaisten nuorisovähemmistöjen kohtelussa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 6-7.)

Arjenhallinnalla Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa tarkoitetaan lapsen tai nuoren kykyä ottaa vastuuta elämästään, taloudestaan ja henkisestä hyvinvoinnistaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 26).

LANUKE:n ikämääritelmiä:

Kuvio 2 esittää LANUKE:n ikämääritelmiä ja kuvaa lapsipolitiikan ja nuorisopolitiikan kytkeytymistä toisiinsa. Nuorisolaissa tarkoitetaan nuorella kaikkia alle 29-vuotiaita eli laki koskee siis kaikkia 0–28-vuotiaita lapsia ja nuoria. Yleiskielessä nuorilla viitataan usein teini-ikäisiin, 13–19-vuotiaisiin nuoriin. Alle 12-vuotiaita nimitetään lapsiksi, joskus myös varhaisnuoriksi. Nuorilla aikuisilla tarkoitetaan täysi-ikäisyyttään lähestyviä nuoria.

Kuvio 2. Lapsipolitiikan ja nuorisopolitiikan yhteys toisiinsa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 49).

Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2015

Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2015 on yksi maakunnan tärkeimmistä lakisääteisistä (lastensuojelulaki 417/2007, 12 §) toimenpideasiakirjoista. Maakunnallisen hyvinvointisuunnitelman 2014-2015 tavoitteiksi on kirjattu

- 1) lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen,
- 2) tuen porrastus, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä turvallisuuden edistäminen,
- 3) vanhemmuuden tukeminen,
- 4) lastensuojelun kehittäminen.

(Mikkonen 2014.)

Kajaanin lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2011-2015

Kajaanin kaupunginvaltuuston 5.3.2011 hyväksymän lapsi- ja nuorisopolitiittisen kehittämisohjelman toteuttamisen seuraaminen on vastuutettu sivistystoimen johtoryhmälle, joka raportoi huomioistaan kaupunginvaltuustolle. Hyvinvointipolitiikka linjaa yhteisesti sovitut tavoitteet. Päätösten perustana ovat muun muassa joka toinen vuosi tehtävä kouluterveyskysely, vuosittainen Kainuun työllisyyskatsaus, Kajaanin kaupungin kulttuuristrategian toimenpiteet, perusopetuksen opetussuunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma ja liikunnan olosuhdestrategia sekä kaupungin hyvinvointikertomus. (Kinnunen 2014.)

Kajaanin lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2011-2015 pohjautuu valtakunnalliseen ja maakunnalliseen nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan, Kajaanin kaupunkistrategiaan 2012-2017 sekä sivistystoimialan strategisiin tavoitteisiin 2012-2017. (Kajaanin kaupunki 2014a.)

2.2 Nuorisotakuu

Vuoden 2013 alusta lukien nuorten yhteiskuntatakuusta on käytetty nimitystä nuorisotakuu. Hallitusohjelmaan kirjattuja nuorisotakuun tavoitteita ovat toteuttamassa valtion ja kuntien viranomaiset, elinkeinoelämä ja järjestöt. Yhteistyössä eri tahot edistävät nuorten koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista sekä ehkäisevät pitkittyvää työttömyyttä ja syrjäytymistä tarjoamalla ongelmatilanteisiin muun muassa räätälöityä varhaisvaiheen tukea. Avainsanana on aktivointi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013.)

Vaikka nuorisotakuusta ei ole säädetty erillistä lakia, se tehostaa TE-palveluprosesseja niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja 25–29-vuotiaalle vastavalmistuneelle työttömälle nuorelle on tarjottava henkilökohtaiseen tilanteeseen soveltuvin aktiivinen vaihtoehto kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun nuori on päätenyt elämäntilanteessaan yhtäjaksoisesti työttömäksi. Tarvittaessa TE-toimisto ohjaa aktivointiehdon piiriin kuuluvan nuoren kuntouttavaan työtoimintaan tai sosiaali- ja terveydenhuollon kuntouttaviin palveluihin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 5.)

Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta toteuttavat nuorisotakuun tavoitteita. Etsivä nuorisotyö auttaa, tukee ja opastaa nuoria saamaan tarvitsemansa palvelut, edistää nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä pääsyä koulutukseen ja työhön. Nuorten työpajat ovat alle 29-vuotiaille työttömille nuorille tarkoitettuja työharjoittelupaikkoja, jotka kehittävät elämäntaitoja, tukevat aikuistumista, yhteisöllistä kasvua ja työssä oppimista (nuorisolaki 27.1.2006/72, 1 ja 7 §). Sekä työpajatoiminta että etsivä nuorisotyö ovat nuorisotakuuta toteuttavia työmuotoja Kajaanissa.

Nuorisotakuun valtakunnalliseksi tavoitteeksi on asetettu, että vuodesta 2013 alkaen jokaiselle peruskoulun päättäneelle nuorelle taataan jatkomahdollisuus lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Tavoitteella on vankka perusteensa. Nuorten syrjäytymisen seuraamukset ovat vakavat niin taloudellisina kuin inhimillisinäkin menetyksinä.

2.3 Monialainen viranomaisyhteistyö kunnissa

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen sekä syrjäytymiskehityksen ehkäiseminen edellyttävät monialaista toimintamallia ja yhteisesti sovittuja menettelytapoja viranomaisten välillä. Velvoite viranomaisyhteistyöhön tulee nuorisolaista:

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita. (Nuorisolaki 72/2006, 7 a §.)

Kajaanissa monialaiseen ohjaus- ja palveluverkostoon kuuluvia tahoja ovat Kainuun TE-toimisto, Kainuun työvoiman palvelukeskus, Kajaanin poliisilaitos, Kajaanin ev.lut. seurakunta, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Kainuun ammattiopisto, Kainuun Prikaati, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän perhepalvelut, Kajaanin kaupungin perusopetus sekä liikunta- ja nuorisopalvelut. Verkostoon kuuluu myös työpajapalveluita tuottava Kumppaniksi ry. (Kajaanin kaupunki 2014a, 16.) Lisäksi verkostoyhteistyössä ovat mukana Kela sekä monet kolmannen sektorin tahot, kukin osaamisellaan ja asiantuntijuudellaan.

2.4 Hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit ja tietovarannot

Eri asiantuntijatahot ovat koonneet ja arvioineet lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavien indikaattoreiden tietopohjaa perusteellisesti. Indikaattoreiden määrittelyn ja kehittämisen tarve on julkilausuttu pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa (2011).

Hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin määrittelemineen on moniulotteista. Hyvinvoinnin yhtenä tarkasteluperustana on pidetty hyvinvointia kuvaavia yhteiskunnallisia olosuhteita (welfare), joiden odotetaan turvaavan kansalaisten elinolojen materiaaliset perusedellytykset. Toisaalta hyvinvointi määrittyy merkittävistä subjektiivisista kokemuksista (well-being) ja ilmenee yksilötasolla muun muassa onnellisuuden ja tyytyväisyyden tunnetilojen kautta. (Aira, Hämylä, Kannas, Aula ja Harju-Kivinen 2014, 6.)

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisu Lasten hyvinvoinnin tila kansallisten indikaattoreiden kuvaamana (2014:4, 8) nostaa esille useita hyvinvointitarkastelun näkökulmia. Julkaisussa pohditaan hyvinvoinnin fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ulottuvuutta sekä hyvinvoinnin kokemisen dynaamista luonnetta. Lapsiasiavaltuutetun toimisto on tehnyt perusteellista asiantuntijatyötä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Jyväskylän yliopiston Terveyden edistämisen tutkimuskeskuksen monivuotisen työryhmän pohjustaman indikaattorityöskentelyn jatkamiseksi. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 10).

Käsitys hyvinvoinnin moniulotteisuudesta kansallisten indikaattoreiden kehittämistyössä pohjautuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen. Alla on kooste Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit –hankkeessa esille nostetuista hyvinvoinnin kuvaamisen ulottuvuuksista:

1. Materiaalinen elintaso
2. Terveys ja hyvinvointi
3. Koulu ja oppiminen
4. Turvallinen kasvuympäristö
5. Osallistuminen ja sosiaalinen toiminta
6. Yhteiskunnan tarjoama tuki ja suojelu

(Aula ja Sauli 2011, 40.)

Lasten hyvinvointi-indikaattorit avaavat monia uusia mahdollisuuksia tiedolla johtamiseen sekä lasten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin kehittämiseen., todetaan Jyväskylän yliopiston Terveiden edistämisen tutkimuskeskuksen indikaattorityön väliraportissa (Aira, Hämylä ja Kannas 2013, 223). Samalla tutkijat kuitenkin huomauttavat, että keskitetysti kootussa tietopohjassa on edelleen aukkoja. Tietovarannot ovat yhä vajavaisia, sillä monenlaista tietoa jää tutkijoille todentumatta. Yksi huolestuttava syy kattavan tiedon puuttumiseen ovat menoleikkaukset, mikä tarkoittaa, että hyvinvointitiedon lähteet ovat vailla jatkuvaa, säännönmukaista rahoitusta. Ulkopuolisen rahoituksen varassa ovat esimerkiksi kuntakohtaista tietoa tuottava Kouluterveyskysely sekä Lapsiuhritutkimus, Lasten Mediabarometri ja WHO-Koululaistutkimus, joka tuottaa oppilas- ja opiskelijakokemusten kansainvälistä vertailutietoa. (Aira ym. 2013, 222).

Kokonaiskuvan saaminen lasten hyvinvoinnista on hankalaa. Tieto on hajallaan eri lähteissä tai tilastollista seurantatietoa ei ole lainkaan saatavilla. Esimerkiksi lasten vapaa-aikaa ja harrastuksia tai taide- ja kulttuuritottumuksia ei juurikaan ole tilastoitu. Myös lasten osallistumista kuvaavaa tietoa on vähän. Puutteita on varsinkin osallistumiskokemuksista lastensuojelussa ja sijaishuollossa. Tieto on vajaata myös maahanmuuttajataustaisten lasten elinolosuhteista. Erityisryhmien seuranta on riittämätöntä, yhtenä esimerkkinä vammaisten lasten väkivaltakokemukset. Aukkoja on paikattavaksi muun muassa vanhempien koulutuksen tai tulotason tilastoinnissa. Riittävää seurantatietoa ei myöskään ole pienten lasten hyvinvoinnista tai vähemmistöihin (saamelaiset, romanit, kuurot) kuuluvista lapsista. Hyvinvointitiedon kerääminen on edelleen keskeneräistä, vaikka työtä tietopohjan tarkentamiseksi on tehty lukuisista aiheista (kuten lasten vaikuttamisen mahdollisuuksista, nuorten itsemurhista, kuritusväkivallasta, lasten varhaisvaiheen palveluis-

ta, eri vähemmistöryhmien hyvinvoinnin tilasta sekä lastensuojelunurten näkemyksistä, jne.). (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 13-15, 157.)

Pyrkimys aukottomaan hyvinvointitiedon koostamiseen tarkoittaisi kattavaa tietovarantoa kaikenikäisistä lapsista, pienimmistä varttuneisiin, sekä myös täysi-ikäisistä nuorista aikuisista niin, että tallennettavan tiedon pohjana olisivat keskeisimmät hyvinvoinnin osoittimet. Kerätyn tiedon käytettävyyden kannalta otollisinta olisi, jos kansallisiin indikaattoreihin perustuva tilastollinen hyvinvointitieto olisi käyttäjille tarjolla sähköisesti yhdestä ainoasta osoitteesta. Hyvinvointitiedon kokoamisen ja käytettävyyden kannalta tutkijat (Aira ym. 2013, 225) esittävätkin raportissaan kysymyksen, onko mahdollista luoda tiedonkeruun internetportaali tai tehostaa käytössä olevia nettisivustoja niin, että hyvinvointitietoa voitaisiin koota ajankohtaisiin käyttäjätarpeisiin entistä keskitetymin ja rationaalisemmin eri tiedontuottajilta.

Tutkimustietoa kootaan ja tallennetaan nykymuodossaan hyvinkin monilla eri tilastotavoilla. Lukuisista tietolähteistä on todettava, että vain Kouluterveyskysely ja eräät Tilastokeskuksen sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kokoamat tilastot ovat niitä harvoja lähteitä, jotka tuottavat kansallisiin indikaattoreihin pohjautuvaa kuntakohtaista hyvinvointitietoa esimerkiksi lakisääteisten (lastensuojelulaki 417/2007, 12 §) hyvinvointisuunnitelmien laatimiseksi. (Aira ym. 2013, 223, 228-229.)

Keskitetysti kootun ja jatkuvasti päivittyvän hyvinvointitiedon tarve tiedolla johtamisen pohjaksi on ilmeinen: Esimerkiksi 1.8.2014 voimaan tullut uusi oppilas- ja opiskelija-huoltolaki (1287/2013) velvoittaa kuntia järjestämään oppilaille suunnattuja oppilashuollon sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja (Suomen Kuntaliitto 2015). Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) puolestaan edellyttää kunnilta lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tekemistä. Velvoitteidensa täyttämiseksi ja hyvinvointisuunnitelmien laatimiseksi kunnat tarvitsevat ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta. Vähintään joka neljäs vuosi valtuustojen tulee hyväksyä suunnitelmat ja huomioida ne myös talousarvion laadinnassa.

2.5 Tietojohdaminen

Opinnäytetyön tietopohjan teoreettinen tarkastelu syventyy tiedon käsitteeseen, tiedon merkitykseen sekä tietojohdamisen paradigmaan. Teoriatarkastelu vastaa kysymyksiin, mitä on tietojohdaminen ja mitä tarpeita se palvelee, kuka tietojohdamisesta hyötyy, ketä

se toteutuakseen vastuuttaa, miksi tietojohdamista harjoitetaan ja miksi se on välttämätön toimintokokonaisuus jokaisessa organisaatiossa (Laihonen, Hannula, Helander, Ilvonen, Jussila, Kukko, Kärkkäinen, Lönnqvist, Myllärniemi, Pekkola, Virtanen, Vuori ja Yli-
niemi 2013, 77).

Tiedon haltuunotto ja sen jalostaminen uutta lisäarvoa tuottavaksi on se tiedon hyödyn-
tämisen näkökulma, jota tietojohdaminen tavoittelee. Olennaista on tunnistaa organisaati-
on tietoresurssit, kehittää ja johtaa niitä niin, että tietovarantojensa hyödyntämisen kautta
organisaatio kykenee luomaan arvoa sekä omaan toimintaansa että eri sidosryhmilleen.
Laihosen ym. (2013, 12) mukaan tiedon merkitys ja tiedon johtaminen kytkeytyvät olen-
naisesti organisaatioiden suorituskyvyn kehittämiseen.

Tietojohdaminen vastuuttaa jokaista työntekijää, kaiken aikaa. Voidaan todeta, että tieto-
johtaminen on osa jokaisen työntekijän toimenkuvaa. Tietoa kerätään, käsitellään ja hyö-
dynnetään jatkuvasti. Kukin työntekijä on omalta osaltaan vastuussa tietojohdamisen tu-
loksellisuudesta. Tietojohdaminen onkin kokonaisvaltainen toiminto, missä jokainen työ-
yhteisön jäsen toiminnallaan osallistuu organisaation arvontuotantoprosessiin. Tietojoha-
minen on koko organisaatiota läpäisevä toimintamalli. (Laihonen ym. 2013, 12.)

Verkostoissa tieto karttuu ja saa lisäarvoa esimerkiksi niin, että erilaiset palveluprosessit
kehittyvät ja jalostuvat monipuolisemmiksi kokonaisuiksi. Tämän tutkimustyön kon-
tektissa monialaisesta ja moniammatillisesta tiedosta kumuloituva tietovaranto karttuu
tietojohdamisen prosessien avulla ja päättyy nuorten ohjaus- ja palveluverkoston asiakas-
rajapinnassa konkretisoituvaksi hyötykokemukseksi. Verkostoyhteistyötä koordinoiva
rooli vastuuttaa Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut monialaisen yhteistyön
kehittämisen myötä myös tietojohdamisen ajattelumallin soveltamiseen.

Ote tietojohdamisen ajattelumalliin edellyttää ymmärrystä siitä, mitä tieto on. Jos tietoa
eli tarkasteltavaa ilmiötä ei osata lähestyä käsitteellisesti, ei tiedon olemusta myöskään
kyetä ymmärtämään eikä tietoon kytkeytyviä ilmiöitä voida johtaa. Seuraavassa teo-
riatarkastelussa hahmotetaan tietoon kytkeytyviä käsitteitä ja sitoumuksia tarkemmin.

2.5.1 Tiedon käsite ja tiedon kytkeytyminen tietojohdantamiseen

Tiedon käsitettä voidaan tarkastella monella tavalla. Taulukko 1 esittää tiedon prosessoitumisen eri tasoja.

Taulukko 1. Tiedon tasot (Thierauf 2001, 8; viitattu teoksessa Laihonen 2009, 50).

Tiedon taso	Määritelmä
Totuus	Tiedon tai todellisuuden yhdenmukaisuus
Viisaus	Kykyä arvostella
Älykkyys	Halua ymmärtää tärkeitä vuorovaikutussuhteita
Tietämys	Käytännön kokemuksia, jotka on kerätty asiantuntijoilta
Informaatio	Rakenteellista dataa, jota voidaan käyttää analyysissä
Data	Rakenteettomia tosiasioita

Data muuntuu informaatioksi, kun sille luodaan rakenne, ja informaatio jalostuu tietämykseksi, kun sitä tulkitaan ja sovelletaan. Tämän kolmitasoisien jaottelun rinnalla tieto näyttäytyy joko eksplisiittiseen muotoonsa eli siirrettävään ilmiösuunsa rakentuneena tai se ilmenee hiljaisena tietona, joka on vaikeasti kommunikoitavissa olevaa kokemuksellista ja intuitiivista osaamista. (Laihonen ym. 2013, 18.)

Tiedon lisäarvo pitää sisällään tiedon jalostumisen. Tästä esimerkkinä hiljaista tietoa sisältävän osaamisen todentaminen siirrettävään muotoonsa, jolloin siitä ekplisiittiseksi muuntuneena tulee jaettavissa olevaa tietämystä. Jalostuessaan tietämyksestä kasvaa ymmärrystä, joka puolestaan voi karttua viisaudeksi. Joskus jalostunutta viisautta kuvataan totuudeksi, kun pitkälle prosessoitunutta ymmärtämystä määritellään korkeilla henkisillä tai filosofisilla ulottuvuuksilla. (Laihonen ym. 2013, 18-19, 50.)

Tiedolla on laatuarvo. Tietämyksen, ymmärryksen, viisauden ja älykkyydenkin oikeellisuus ja laatu määräytyvät sen mukaan, mikä on lähtökohtana olevan datan laatu ja luotettavuus. Ristiriitainen ja heikkolaatuinen data tuottaa informaatioarvoltaan vajavaista tietoa, saa aikaan vääränlaista tietämystä, väärinymmärryksiä, virheolettamuksia ja vinoutuneita uskomuksia. Organisaatiot pyrkivätkin turvaamaan laadukasta informaatiota päätöksenteon tueksi määrittelemällä sääntöjä ja tietoturvaohjeita sekä luomalla käytänteitä datan luotettavuuden takaamiseksi. (Laihonen 2009, 19.)

Data säilötään tietokantoihin, jotka on usein yhdistetty tietovarastoon. Lähdetietokannoista kerätty tietovarasto sisältää dataa, joka on muunnettu helpommin käsiteltävään,

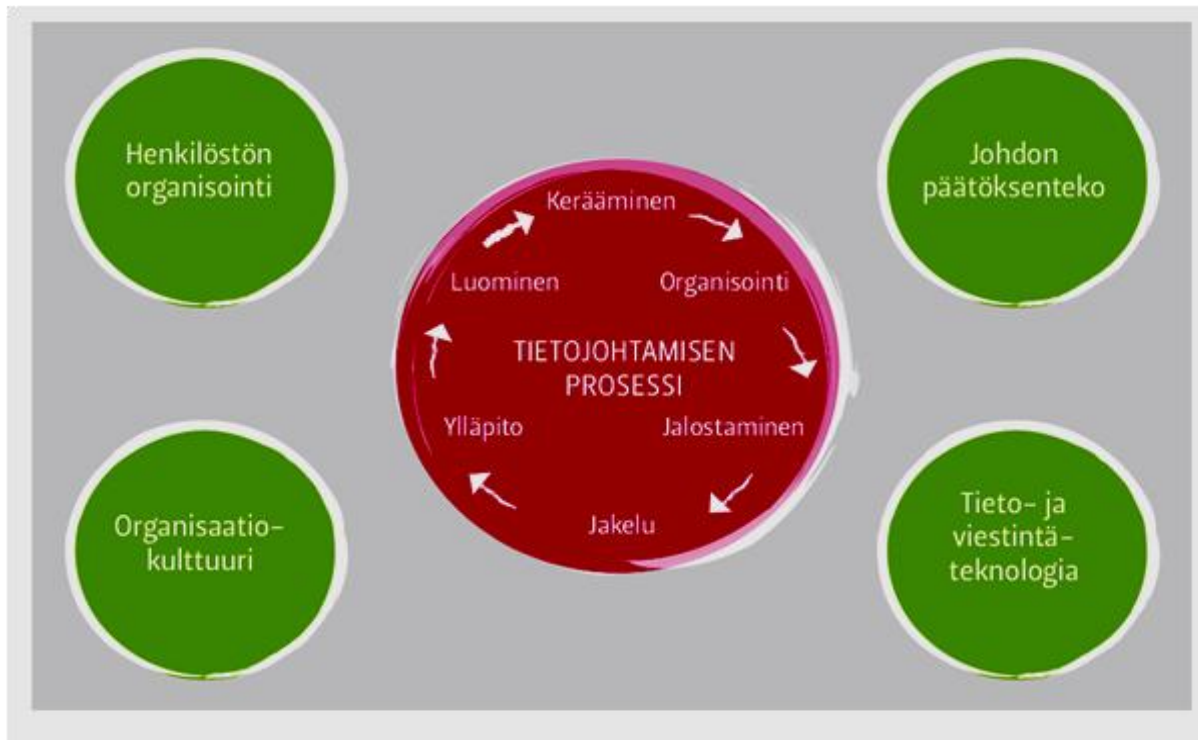
yhteismitalliseen muotoon. Organisaatioiden analyysi- ja raportointijärjestelmät perustuvat tallennettuun tietovarastoon, jolloin tulosteiden oikeellisuus riippuu transaktiodatan laadusta ja myös siitä, miten käytössä oleva tietojärjestelmä on integroitu tietovarastoon, miten siinä oleva data on konvertoitu ja miten tietovarasto liitetty analyysijärjestelmään. (Laihonen 2009, 20.)

Tietoturvallisuuden johtaminen on tärkeä prosessi tiedon laadun hallinnan ohella. Tietoturvallisuuden yhteydessä puhutaan myös tiedon eheydestä, saatavuudesta ja luottamukellisuudesta. Henkilöstöjohtamiseen kytkeytyvänä toimintona tietojohdaminen on avainroolissa organisaation koko osaamispääoman johtamisessa. Tietojohdaminen ulottuu organisaatioilmapiirin ja asenteiden luomiseen niin, että yhteistyöstä syntyy jaettua tietämystä, oppimista ja osaamista tukeva ja uutta tietoa luova organisaatiokulttuuri. Tietojohdaminen on siis kokonaisvaltainen toiminto ja osa organisaation arvonluontiprosessia. (Laihonen ym. 2013, 12, 20-22.)

2.5.2 Opinnäytetyön ankkuroituminen tietojohdamisen prosessimalliin

Kuviossa 3 esitetty tietojohdamisen prosessimalli sopii hyvin kuvaamaan Kajaanin nuorten ohjaus- ja palveluverkoston monialaisessa yhteistyössä toteutuvaa tiedon arvonluontiprosessia. Tiedon jalostuminen käyttäjiensä kokemaksi lisäarvoksi tarkoittaa tiedon soveltamista käytäntöön monialaisessa yhteistyöverkossa. Tässä kontekstissa tietojohdaminen on kokonaisuus, joka muodostuu palveluverkoston yhteistyötä tukevan tiedon luomisesta, keräämisestä, organisoimisesta, jalostamisesta, jakelusta ja ylläpidosta (Laihonen ym. 2013, 26-27.)

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa tiedon ja tietämisen jakaminen ulottuu hallinnonalojen perinteiset organisatoriset rajat ylittäväksi prosessiksi. Samalla painottuu tiedon arvonluonnin näkökulma. Tiedosta luodaan arvoa, kun olemassa olevaa tietoa hyödynnetään ja kun päätökset perustuvat ajankohtaiseen ja totuudenmukaiseen tilannekuvaan. Tietojohdaminen tavoittelee tiedon hyötynäkökulmaa eli tiedon haltuunottoa ja jalostamista niin, että tiedosta luodaan arvoa ja sitä kautta organisaation suorituskykyä. (Laihonen ym. 2013, 12, 28, 31).

Kuvio 3. Tietojohtamisen prosessi ja sen mahdollistavat tekijät (Laihonen ym. 2013, 28).

2.5.3 Informaatio-ohjaus, informaatiovirrat ja tietovirrat

Informaatio-ohjaus on tiedon avulla ohjaamista. Esimerkkejä informaatio-ohjauksesta ovat erilaiset toimintaraportit, asiantuntijalausunnat ja -esitelmät sekä ohjelmat, strategiset asiakirjat, suositukset ja muun muassa laatua mittaavat indikaattorit tai standardit. Informaatio-ohjaus on käsitteenä vakiintumaton. Termi kattaa monimuotoista toimintaa, muun muassa tilastotuotantoa, tutkimus- ja seurantatietojen välittämistä, kansallisten kehittämisohjelmien luomista ja erilaisia kehittämishankkeita. Informaatio-ohjauksen kohteena ovat esimerkiksi kuntien luottamushenkilöt, tarkastuslautakunnat, hallinnollinen johto ja toimialajohtajat tai kansalaiset, yhdistykset, järjestöt jne. (Laihonen 2009, 32-33, 36-39.)

Valtion perinteisen normi- ja resurssiohjauksen sekä valvonnan tilalle on enenevässä määrin muodostumassa uudentyyppisiä verkottuvasti koostuvia kompleksisia toimintajärjestelmiä. Tämä kehitys painottaa tiedonhallinnan ja tietojohtamisen merkitystä. Laihosen (2009, 10-11, 13) mukaan *Tietojohtamisen lisäarvo muihin johtamistieteisiin syntyy informaatioon ja tietoon liittyvien resurssien, prosessien ja teknologioiden roolin ymmärtämisestä organisaation toiminnassa*. Kokonaisuudessa korostuu toimijoi-

den välisen tiedonkulun merkitys. Verkostossa syntyvää tietoa kerätään, analysoidaan ja hyödynnetään päätöksenteossa. Verkostotyöskentelyssä eri toimijoiden väliset suhteet synnyttävät tietovirtoja. (Laihonen 2009, 13-17, 29.)

Tietovirtoja luovina tiedon siirtäjinä voivat olla yksittäiset henkilöt tai kokonaiset organisaatiotahot. Media on yleisnimike, joka kuvaa kaikkia niitä keinoja, joilla data ja informaatio saadaan välittymään taholta toiselle. Median rikkaus viittaa vastavuoroiseen kommunikointiin. Rikkaat mediat sisältävät kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta siirtoprosessin aikana. Usein henkilökontaktit ovatkin tärkeitä solmukohtia tietovirtojen toteuttamisessa. (Laihonen 2009, 56-60, 63.) Avainsanana on verkostoituminen.

2.5.4 Organisaation strateginen kyvykkyys ja verkosto-osaaminen

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on yhteistyöympäristö, missä verkostoorganisaatioiden toiminta perustuu jatkuvasti uudistuvaan tietoon ja osaamiseen. Joustavan toiminnan ja tuloksellisuuden edellytyksiä ovat sujuva tiedonvälitys ja osaamisresurssien jakaminen. Moniammatilliset organisaatiot ja työryhmät toimivat tietointensivisessä ympäristössä, missä tiedon hajautuminen on ongelmallista sekä organisaatioiden sisällä että verkostoympäristössä laajemminkin. Toimivan informaatio-ohjauksen avulla on mahdollista tehostaa osaamista ja tiedonhallintaa niin, että toiminnassa saavutetaan palvelukokonaisuutta edistävää saumatonta tiedonkulkua. Parhaimmillaan informaatio-ohjaus nivoutuu luonnollisena elementtinä organisaation kokonaistoimintaan ja kokonaisuuteen kytkeytyviin palveluketjuihin. (Laihonen 2009, 11)

Toisiinsa verkottuneita organisaatioita ei voida rajata irrallisiksi, riippumattomiksi yksiköiksi. Organisaatiot ovat yhä tiiviimmin kytköksissä toisiinsa, jolloin niiden vuorovaikutussuhteet korostuvat. Vuorovaikutteisudessa painottuvat rakenteiden ja tietojärjestelmien sijasta yhteisöllisyys ja yhteistyökytkökset, jotka mahdollistavat jaetun tiedon ja informaation hyödyntämisen. Tietoa integroiva kokonaisuus näyttäytyy ulospäin yhtenäisenä toimintakulttuurina organisaatiotoimintojen erillisyydestä huolimatta. Tiedon integroituminen tehostaa toimintoja ja palveluorganisaatioiden tuloksellisuutta. (Laihonen 2009, 15-16.)

Tietoresurssit kytkeytyvät erottamattomasti organisaation osaamisresursseihin, jotka esitetään strategiakirjallisuudessa organisaatioiden tärkeimpänä voimavarana. Jatkumo da-

tasta alkaen voidaan esittää tiedon prosessoitumisen ja lisäarvon ketjuuntumana organisaatiossa karttuvaksi osaamispääomaksi: data... informaatio... tietämys... ymmärrys... osaamiskvalifikaatiot... kyvykkyudet... ydinkyvykkyudet... dynaamiset kyvykkyudet... innovaatiokyvykkyys... strateginen kyvykkyys... kumppanuuskyvykkyys. Tässä jatkumossa kyvykkyudet ovat resurssien ja toimintojen kombinaatioita. Strateginen kyvykkyys on kyvykkyuksien kombinaatio. Dynaamiset kyvykkyudet ovat osa organisaation mukautumiskykyä ja tarpeen muun muassa toimintaympäristön muutostilanteissa. Ontologisesti tarkasteltuna strateginen kyvykkyys on sosiaalisesti konstruoinut ilmiö, jaettu näkemys vallitsevasta asiaintilasta organisaatiossa. Kumppanuuskyvykkyudet ovat organisaation sosiaalista pääomaa. (Uotila 2010, 131-138.)

2000-luvulla johtamisstrategioiden painopisteet ovat enenevästi kohdistuneet tietoon ja vuorovaikutukseen. Epistemologinen keskustelu on kääntynyt modernista postmoderniin, missä tieto ja tietäminen ovat sidoksissa kontekstiinsa. Vuorovaikutuksen sosiaalisen rakentumisen prosessissa tietoa jatkuvasti tuotetaan ja muutetaan yhtäaikaaisesti. Tietämys syntyy ja siirtyy vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa toimintaan. Näin ollen organisaatioita ei voida typistää järjestelmiksi, vaan ne ilmenevät kompleksisina vuorovaikutusympäristöinä. Tästä näkemyksestä kumpuaa kumppanuusideologia, joka synnyttää ihmissuhdepainotteista, vuorovaikutussuhteista, responsiivista, emergenttistä ja uusia prosesseja luovaa toimintaa. Verkostoissa toteutuvat yhteinen arvoperusta, yhteiset intressit, sopeutumiskyky ja joustavuus, mikä tukee uusien toimintatapojen kehittymistä. (Jalonen ym. 2010, 32-38.)

Tietojohtaminen suuntaa huomiota ja resursseja organisaatioissa ja verkostoissa. Näin huomataan ja vielä vahvistetaan sitä, mistä ollaan tietoisia ja mikä koetaan merkitykselliseksi.

2.5.5 Tietojohtaminen ja tiedolla johtaminen nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on kuntakohtaisesti rakentuva ydinryhmä, joka verkostoituu työssään muihin asiantuntijatahoihin. Yhteistyöverkostoissa välittyvä ammatillinen tieto perustuu vuorovaikutukseen ja luottamuksellisen yhteisöllisyyden syntymiseen. Ohjaus- ja palveluverkoston kokoonpanoja on yhtä paljon kuin kuntiakin. Toimintamuodot vaihtelevat, ja kunkin kunnan kokoonpanon tavoitteellinen tulos syntyy omassa ainutlaatuisessa toimintaympäristössään. (Nykänen, Kauppi ja Seppälä 2013, 15-17, 23.)

Kevään 2013 aikana on selvitetty nuorisolain edellyttämän kuntien monialaisen ohjaus- ja palveluverkostoyhteistyön toteutukseen tarvittavaa julkisten tietojen saatavuutta, käytettävyyttä ja käyttöä. Selvityksen tarkoituksena on ollut täsmentää nuorten tarpeisiin kohdentuvan ja nuorisopalvelujen käytettävyyteen liittyvän tiedon välittymistä monialaisessa verkostoyhteistyössä. Tarvittavaa tietoa nuorten elinolosuhteista ei tutkimuksen mukaan ole aina riittävästi saatavilla. Käytännössä tämä tarkoittaa, että nuorille suunnatut palvelut kohdistuvat usein satunnaisesti. Tiedontarve ja toimijoiden keskinäisen tiedon välittämisen tarve nuorille kohdistettujen toimintamallien kehittämiseksi ja monien eriaikaisesti tai yhteen sovittamattomasti etenevien hankkeiden koordinoimiseksi on ilmeinen. Vaikka tarvittavaa tietoa on, tietovarannot ovat vaikeasti saatavissa, koska ne hajautuvat eri hallinnonalojen tietojärjestelmiin. Toimintojen päällekkäisyyksien tai toisaalta tiedontarpeen erilaisten painotusten vuoksi tietoja on usein myös vaikea hallita ja tieto pirstaloituu. Myös tiedonkeruun tavoitteet hajautuvat. (Nykänen ym. 2013, 2-5.)

Vaikka nuorisolaki edellyttää, että kunnat keräävät tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista, laissa ei ole tarkennettu tiedonkeruun sisältöä. Kukin tahollansa toimiva nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, kunta tai jokin muu taho, on työssään omatoiminen ja määrittelee, mitä tietoja kerätään, miten tietovarantoja käytetään ja miten tietoa seurataan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että osa kerättävästä tiedosta saadaan alueellisesti, osa kohdennettuna ja kuntakohtaisesti tilastoituna. Tiedonkeruussa on aina päällekkäisyyttä ja toisaalta myös katveita. Ongelmallista on myös se, ettei monialaisen yhteistyöverkoston tietotarpeita tai tietovarantoja ole määritelty, jolloin ei myöskään ole yhteistä näkemystä olennaisen tiedontarpeen kokonaisuudesta. (Nykänen ym. 2013, 22, 38, 40.)

Informaatiotieteiden yliopistotutkijat Nykänen, Kauppi ja Seppälä (2013, 41) esittävätkin tulostensa yhteenvetona, että kansalliset tilasto- ja indikaattoritietoa tuottavat järjestelmät pitäisi analysoida ja myös tilastoitava tieto saattaa yhteismitalliseksi. Tämä varmistaisi kerätyn tiedon vertailukelpoisuuden. Pyrkimys tiedon yhtenäisyyteen pitää sisällään myös yhdenmukaisen indikaattoripatterin luomisen tavoitteen.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyön tutkimustehtävästä, tutkimusongelmasta, tutkimuskysymyksistä, kehittämistehtävästä sekä hyvinvointitiedon keruun ja sisällönanalyysin menetelmistä. Tutkimustyön tiedonkeruu ankkuroituu teoriapohjaansa saumattomasti. Ydinajatuksena on Laihosen ym. (2013, 29) toteamus: *Tiedon kerääminen ei ole itsearvoisesti tärkeää, vaan tavoitteena on toiminnan ohjaaminen ja kehittäminen kerätyn ja analysoidun tiedon perusteella.*

3.1 Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset, kehittämistehtävä ja keskeiset avainsanat

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on rajatusti kohdennetun hyvinvointitiedon löytäminen. Tutkimustehtävänä on tiedon analysoiminen Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden käyttöön. Tutkimuskysymyksiä ovat: Mikä on relevanttia tietoa toimeksiantajan tarpeisiin, kun koostetaan alle 29-vuotiaiden kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvoinnin tilannekuvaa? Onko relevanttia tietoa saatavilla niin, että tiedon analyysi antaa nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimintaa koordinoivalle taholle välineitä toiminnan suunnittelun, toiminnan kehittämisen ja toiminnasta raportoinnin tueksi?

Tietojohtamisen hyötyajattelun malli korostuu myös tutkimuksen kehittämistehtävässä. Toimeksiantajan tarpeita palvelevana kehittämistehtävänä on luoda hyvinvointitiedon keruuta ohjaava käsikirjamalli Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden käyttöön. Kehittämistehtävästä esille nousevia kysymyksiä ovat: Miten monialaisessa verkostossa eri tahoilla syntyvä tieto saadaan toistuvana prosessina (esimerkiksi vuosittain) kootuksi vertailukelpoiseen muotoonsa käyttäjätarpeita palvelevaksi tietovarannoksi? Miten yhteen koottua tietovarantoa ylläpidetään, päivitetään ja käytetään tarkoituksenmukaisella tavalla? Tällainen tietovarantojen käytettävyyden tarkastelu on tietojohtamisen teoriaan kytkeytyvää *maalaisjärkistä toimintaa organisaation tuloksellisuuden kehittämiseksi*. (Laihonen ym. 2013, 12, 31).

Tutkimuksen keskeiset avainsanat nousevat ensiksikin lasten ja nuorten sosiaalisen vahvistamisen temasta, esimerkiksi hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys. Toisaalta avainsanat kytkeytyvät nuorisopolitiikkaan, esimerkiksi monialainen ohjaus ja yhteistyö, nuorisotyö, nuorisotakuu ja aktivointi. Olennaiselta osaltansa avainsanat linkittyvät myös

tietovirtoihin ja tiedonhallintaan, esimerkiksi verkottuminen, tieto, tietojohtaminen ja tiedolla johtaminen.

3.2 Aineistonkeruumenetelmänä kirjoituspöytä tutkimus

Tutkimuksen toteuttaminen on monivaiheinen prosessi. Yksi merkittävä työvaihe on tutkimustiedon kokoaminen, mikä edellyttää tarkoituksenmukaisen aineistonkeruumenetelmän valintaa. Tässä opinnäytetyössä hyvinvointitiedon keruumenetelmänä on kirjoituspöytä tutkimus. Toimeksiantajan rajaaman tiedonkeruumenetelmän toteutus tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa syvennyttään sekundääriaineistoihin, joita muut tukijat ovat koonneet omiin tarkoituksiinsa. Sekundääriset lähdeaineistot ovat tutkimuksellisia tietolähteinä rinnastettavissa tutkijan omaan aineistonkeruuseen. Termi 'sekundäärinen' ei siis mitenkään viittaa laadullisesti hataraan tietomateriaaliin. Valmiin tutkimusmateriaalin käyttö on tutkimuksissa useinkin perusteltua. Sekundääriaineiston käytettävyyttä arvioitaessa on kuitenkin olennaista tarkastella aineiston syntymisen kontekstia ja aineiston soveltuvuutta omaan tutkimukseen. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006, 67.)

Kirjoituspöytä tutkimus on tähän opinnäytetyöhön tarkoituksenmukainen aineistonkeruumenetelmä, ei pelkästään tutkimustyön rajallisen ajankäytön ja kustannusnäkökohtien vuoksi vaan myös lähdemateriaalien luotettavuuden kannalta. Tutkimuksen lähdemateriaali painottuu toimialakohtaisesti valittuun sekundääriseen tilastoaineistoon, jonka laatu-kriteerit perustuvat tutkijayhteisöissä kehitettyihin kansallisiin hyvinvointi-indikaattoreihin. Tutkimukseen rajautuva hyvinvointiaineisto sisältää myös eri hallinnonalojen tuottamia pöytäkirjoja ja raportteja, jotka perustuvat sekä valtakunnallisesti koottuihin tilastotallenteisiin että organisaatiokohtaisiin tilasto- ja arkistolähteisiin.

Toki on todettava, että tässä opinnäytetyössä kirjoituspöytä tutkimus on menetelmänä yksipuolinen ja riittämätön, jos hyvinvointianalyysin tavoitteeksi otetaan kohderyhmästä luotava todellisuuskuva postinumerokohtaisesti (alueellisesti) tarkennettuna. Niinpä kirjoituspöytä tutkimus toimiikin lähdeaineistojen tietovarannosta nousevan suurkuvan heijastajana. Sekundäärinen asiakirja-aineisto ei profiloi lähikuvia tutkimuksen kohderyhmästä. On ymmärrettävää, että mitä tarkemmaksi lasten ja nuorten hyvinvointikuva halutaan, sitä vuorovaikutteisempaa tiedonkeruuta lähikuvan koostaminen vaatii (esimerkiksi nuorten koulukohtaiset teemahaastattelut tai vanhempainyhdistysten kyselyt, asiantuntijatahojen vuoropuhelu, yms.).

Tutkimustyön aineistonkeruumenetelmäksi määriteltyä kirjoituspöytä tutkimusta puoltaa kuitenkin se käytännön hyöty, että tiedontarpeen mahdollisesti esille nostamat ammottavat aukotkin tietovarannossa ovat toimeksiantajaa palvelevaa tietoa. Yksinomaista kirjoituspöytä tutkimusmenetelmää puoltaa myös se seikka, että tutkimusaikataulu on rajallinen niin tutkimuksen tekijän kuin toimeksiantajankin tulostavoitteissa.

Kirjoituspöytä tutkimuksen toteuttaminen edellyttää katsausta tutkimuksen potentiaaliin tietolähteisiin. Tavoitteeksi asetettu alle 29-vuotiaiden kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvointikuva ei synny yksioikaisesti piirtämällä, vaan se on koostettava synteetiksi monitahoisista tietolähteistä.

3.3 Katsaus tutkimuksen tietolähteisiin

Tutkimuskontekstin laajakuvaa reunustavat luvussa 2 mainitut hallitusohjelman kirjaukset sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteita tukevat normit, politiikat ja kehittämisohjelmat. Näitä kehyksiä täydentävänä tiedontuottajana on valtioneuvoston asettama Sektoritutkimuksen neuvottelukunta. Sektoritutkimus on yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnallisia palveluja tukevaa tutkimustoimintaa. Toinen runsaudensarvi, ehkä kohdistetumpaan tiedonjanoon, ovat nuorisotutkimuksen tuottamat väitöskirjat, monografiat, artikkelikokoelmat ja tutkimusraportit. Nuorisotutkimusseura ry. harjoittaa monitieteistä nuorisotutkimusta Suomessa Nuorisotutkimusverkoston kautta.

Tietoa on löydettävissä myös hyvinvoinnin tutkimus- ja tilastomateriaalia tuottavilta tahoilta, esimerkiksi THL:n tilastoista (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005-2013). THL:n Terveys- ja sosiaalitalouden yksikkö CHESS tuottaa korkeatasoista terveys- ja sosiaalitaloudellista tutkimusta. THL tuottaa ajankohtaista tietoa myös lastensuojelusta muun muassa toimialan kehittämisen ja asiakastyön tueksi. Suomen Kuntaliiton kirjastotietopalvelu (Kunnat.net) on kunnallisalan tiedonlähteiden asiantuntija. Tilastokeskus puolestaan tuottaa Suomen virallisen tilaston piiriin kuuluvia tilastoja.

Tietolähteinä palvelevat myös lapsiasiavaltuutetun toimiston monipuolinen verkkosivusto julkaisuineen, Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton verkkosivut, Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n nettisivustot, vuosikertomukset ja julkaisut sekä Valtakunnallisen työpajayhdistys ry:n tuottamat aineistot. Lähteistä on syytä mainita myös Suomen Vanhempainliitto, joka on varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten yhteydessä toimivien vanhempainyhdistysten yhteistyöjärjestö.

Materiaalia kajaanilaislapsista ja -nuorista on tallennettu muun muassa joka toinen vuosi toteutetun Kouluterveyskyselyn kautta. Tietoa on koottu vuosittain myös Kainuun työllisyyskatsaukseen. Tämän lisäksi Kajaanin kaupungin kulttuuristrategian toimeenpano, perusopetuksen opetussuunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma ja liikunnan olosuhdestrategia toteutumineen sisältävät lapsia ja nuoria koskettavaa tietoa. Tietolähteenä toimii myös Kajaanin kaupungin hyvinvointikertomus (hyvinvointikertomus valtuustokaudelta 2009-2012 ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2013-2016). Käyttökelpoista lähdeaineistoa ovat kaikki Kajaanin kaupungin eri hallinnonalojen ja toimielinten tuottamat pöytäkirjat ja tiedotusmateriaalit.

Lehdistä mainittakoon esimerkiksi Tesso, sosiaali- ja terveystieteellinen aikakauslehti, julkaisijana THL sekä sosiaali- ja terveysministeriö. THL toimittaa myös aikakausjulkaisua Yhteiskuntapolitiikka (YP), joka on suunnattu alan tutkijoille, opiskelijoille, hyvinvointipolitiikan suunnittelijoille ja päättäjille. Paikallisista julkaisuista on mainittava KAS, Kajaanin Sivistystoimialan Tiedotuslehti, joka kertoo muun muassa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuorisotyön, kansalaisopisto- ja musiikkiopisto-opetuksen, kirjasto- ja kulttuuripalvelujen sekä liikuntapalvelujen järjestämisestä, toteuttamisesta ja edistämisestä.

Tietoja kajaanilaislasten ja -nuorten elinoloista ja arjen toteutumisesta löytyy Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän, Kainuun liiton, Kainuun ELY-keskuksen, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston, Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Kainuun ammattipiston sekä työpajana toimivan Kumppaniksi ry:n tietovarannoista samoin kuin kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelujen toteuttaman etsivän työn raporteista ja myös poliisin tilastoista.

2010-luvulla on tehty lukuisia tutkimuksia ja sosioekonomisia kuvauksia Kainuun maakunnan lapsi- ja aikuisväestön hyvinvointioista ja terveyseroista. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän julkaisu Sitkeästi terveyseroja vastaan (Hannikainen-Ingman 2010) on erinomainen kooste alueellisesta hanketyöskentelystä:

- Terve kunta –verkostoyhteistyö, 2005-
- Väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen –hanke, 2006-2009
- Sosioekonomiset terveyserot ja niiden kaventaminen Kainuussa –hanke, 2006-2009
- TEVA, Terveystietä huomioon ottavan vaikutusten arviointi, 2006-
- Terveyttä, hyvinvointia ja terveyserojen kaventamista Kainuussa – me kaikki olemme vastuussa –seminaari, 2006
- Me voimme vaikuttaa terveyseroihin Kainuussa –seminaari, 2009
- TEROKA-yhteistyöhanke, 2007-

- Sosioekonomiset terveyserot ja niiden kaventaminen Kainuussa –loppuraportti, 2008
- IVA ja IVA+, Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi –malli, käyttöön 2008
- AMIS, Ammatillisiin oppilaitoksiin kohdistunut terveyden edistämisen hanke, 2008-
- Tieto toiminnaksi –hanke 2009-2010
- Tieto toiminnaksi – eväitä päätöksentekoon -seminaari, 2009
- Sosiaali- ja terveystaloudelliset kysymykset –kuntakierrokset, joista julkaisu: Kansalais- palautetta sosiaali- ja terveystaloudellisuuden toimivuudesta Kainuussa vuonna 2009
- Yhteisvastuullisesti terveyttä ja hyvinvointia Kainuussa –kuntakierrokset
- Työ muuttuu – muuttuuko ihminen? –seminaari työstä ja työttömyydestä, 2010
- Paperitehtaan varjossa – toimenpiteiden ja vaikutusten arviointeja -seminaari, 2010
- Paperitehtaan varjossa – Kajaanin paperitehtaan lakkauttamisen ja siihen liittyvien tukitoimien terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi –raportti, 2010
- Alueellinen terveys- ja hyvinvointitutkimus ATH, 2010-
- Paperitehtaan varjossa –loppuraportti, 2010
- Lasten ja nuorten terveysseurantatutkimus LATE, 2006-2011
- Terveempi Pohjois-Suomi –hanke
- Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen Pohjois-Suomessa –hanke Tukeva, joka kohdentaa palveluita moniongelmaisille pikkulapsiperheille
- Aikalisä–hanke nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemiseksi
- KaiTo, Kainuulainen työ- ja terveyskunnan toimintamalli, terveystaloudellisia palveluita työttömille
- Polkumalleja: tietopolku, toimintapolku, päihdepolku, työttömyyspolku ja palvelupolku

Katsaus kirjoituspöytätyön tutkimuksen tietolähteisiin osoittaa selvästikin sen, että koottava hyvinvointitieto on hajanaista. Ensisilmäyksen jälkeen on olennaista myös arvioida, millainen tieto on tutkimuksen kannalta relevanttia. Sen lisäksi on huomioitava tiedon laatu-kriteerit. Olennaista on pitää mielessä tutkimustyön tarkoitus eli se, että ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta kootaan toimeksiantajalle tiedolla johtamisen pohjaksi.

3.4 Tutkimustiedon sisällönanalyysimenetelmä

Sisällönanalyysi on tekstin analysoimista. Sekundääriseen tutkimusaineiston sisällönanalyysi tarkoittaa sitä, että koottua tietovarantoa tarkastellaan yksityiskohtaisesti. Sisältöä käsitellään analyttisesti. Tietovarannosta etsitään toistuvia elementtejä, teksteissä painottuvia ja erottuvia piirteitä. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 108-110.)

Kajaanin nuorten ohjaus- ja palveluverkostotyöskentelyn kontekstissa tutkittavat tekstit ovat lasten ja nuorten elämänpiiriä kuvaavia dokumentteja, tilastoja, raportteja, pöytäkirjoja jne. Työskentelyn edetessä lähdeaineistoja tiivistetään, alleviivataan, pelkistetään, pilkotaan, yhdistellään ja teemoitellaan. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoite on muodostaa kaikesta kootusta tietovarannosta tiivistetty kuvaus, joka antaa vastauksen tutkimustehtävään.

4 SEKUNDÄÄRISTEN TUTKIMUSAINEISTOJEN TIIVISTELMÄT

Tiedolla on laatuarvo. Tiedon oikeellisuus ja laatu määräytyvät sen mukaan, mikä on lähtökohtana olevan datan laatu ja luotettavuus. (Laihonen 2009, 19.) Tässä opinnäytetyössä käytettävien tietolähteiden laatutason määrittely perustuu tutkijayhteisöjen pitkäjänteiseen indikaattorityöhön. Sekundäärinen lähdemateriaali painottuu tarkoituksenmukaisesti valittuun tilastoaineistoon. Tutkimukseen rajautuva hyvinvointiaineisto sisältää myös viranomaisorganisaatioiden tuottamia pöytäkirjoja ja raportteja, jotka perustuvat sekä valtakunnallisesti koottuihin tilastotallenteisiin että organisaatiokohtaisiin arkistolähteisiin.

Kajaanissa monialaiseen ohjaus- ja palveluverkostoon kuuluvia tahoja ovat

- Kainuun TE-toimisto,
- Kainuun työvoiman palvelukeskus,
- Kajaanin poliisilaitos,
- Kajaanin ev.lut. seurakunta,
- Kajaanin ammattikorkeakoulu,
- Kainuun ammattiopisto,
- Kainuun Prikaati,
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän perhepalvelut,
- Kajaanin kaupungin perusopetus,
- Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut,
- työpajapalveluita tuottava Kumppaniksi ry. sekä
- Kela ja monet kolmannen sektorin tahot.

Jäljempänä tarkasteltava sekundäärinen lähdeaineisto on kooste ohjaus- ja palveluverkoston eri toimitahojen tietovarannoista. Aineisto sisältää muun muassa opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen, poliisihallinnon sekä työvoimahallinnon uusimpia saatavilla olevia tilastomateriaaleja. Lisäksi aineistossa on Kajaanin liikunta- ja nuorisopalveluiden raportti etsivästä työstä 9/2013-8/2014 sekä vuosikatsaus 2013 Kajaanin nuorten työpajatoiminnasta. Lähdemateriaalia on kattavasti eri organisaatiotaloilta ja hallinnonaloilta. Ainoastaan puolustushallinnon katsaus puuttuu, koska Kainuun Prikaatin tilastointia ei ollut tutkimustyöhön saatavilla: *Valitettavasti meillä ei ole oikeutta antaa tietoja eteenpäin täältä Kainuun prikaatista [- -].* (Kainuun prikaati 2014).

Koottuja tietovarantoja kuvataan tutkimuksessa yksityiskohtaisesti, detaljitetta kadottamatta mutta samalla yleiskuvaa rakentavasti. Materiaalikoosteessa on myös katsaus lapsiasiavaltuutetun vuosikirjasta 2014, joka antaa valtakunnallista yleiskuvaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta maassamme.

4.1 THL:n Kouluterveyskysely 2013

Kajaanissa toteutettuun Kouluterveyskyselyyn 2013 vastasi yhteensä 698 peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilasta, joista poikia oli 326 ja tyttöjä 370. Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoilta Kajaanin Kouluterveyskyselyyn 2013 tuli yhteensä 339 vastausta, joista 126 vastausta pojilta ja 213 tytöiltä. Vuoden 2013 kyselyyn vastasi ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista 431 poikaa ja 316 tyttöä eli yhteensä 747 ammattiin opiskelevaa nuorta. (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 54 ja Kainuun raportti 2013, 10.) LIITE 2 tarkentaa kouluterveyskyselyihin osallistuneiden peruskoulujen oppilaiden ja lukioiden sekä ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden lukumääriä ja sukupuolijakautumia vuosilta 2005-2013.

Ilonaiheita kouluterveyskyselyssä oli muun muassa se, että peruskoulun 8. ja 9.-luokkalaisten vanhemmat ovat entistä paremmin selvillä lastensa viikonloppuilloista. Oppilaat kokivat koulutyön fyysiset olot ja ilmapiirin yleisesti hyväksi. Koulukiusaaminen oli vähentynyt. Koulunkäyntivaikeuksiin saatiin ammattiapua entistä paremmin. Hyvinvointia lisäsi myös säännöllisen aamupalan nauttiminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 34-35.)

Myönteinen trendi ilmenee myös lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoiden vastauksista. Kouluilmapiiri oli ollut hyvä. Perusteettomat poissaolot vähenivät, samoin sairauspoissaolot. Tupakointi ja humalajuominen vähenivät, kuten myös ylipainoisuus ja terveysoireilu. Säännöllisen aamupalan nauttiminen lisäsi hyvinvointia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 34-35.)

Huolenaiheiksi nousivat peruskoululaisilla vanhempien lisääntynyt tupakointi ja lukiolaisilla pitkittynyt ruutuaika, yhteisen perheaterioidinnin vähentyminen ja puutteet koulutyön fyysisissä olosuhteissa. Ammattiin opiskelevien huolenaiheita olivat yhteisen perheaterioidinnin ja nuorten vapaa-ajan liikunnan väheneminen. Koulutyötä rasittivat opiskeluvaikeudet sekä heikoksi koettu työilmapiiri ja jopa fyysinenkin uhka. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 34-35.)

Kajaanin kaupungin arviointikertomuksen perusteella etenkin tytöt kärsivät perusopetuksen työilmapiirin vaikeuksista ja myös koulutyön puutteellisista olosuhteista. Ammatti-auttajien vastaanotolle pääsy koettiin hankalaksi. Samansuuntaisia kokemuksia oli lukiokin tytöillä. Ammattiin opiskelevilla oli huolta muun muassa vanhempien työttömyydestä, läheisen alkoholinkäytöstä sekä perheen yhteisen aterioinnin ja kommunikoinnin

vähenevästä. Esille nousivat myös oppilaiden opiskeluvaikeudet ja liikuntaharrastusten väheneminen. Erityisesti arviointikertomuksessa mainitaan kajaanilaisopiskelijoiden muuta Kainuuta yleisemmät huumekeailut. (Kajaanin kaupunki 2014a, 6.)

Kajaanin kaupungin Talousarviossa 2015 / Taloussuunnitelmassa 2016-2017 on kommentoitu Kouluterveyskyselyn 2013 tuloksia monipuolisesti. Peräti viidesosalla vastaajista korostuvat terveysongelmat ja vanhemmuuden puute. Peruskoulun oppilaista 10 % koki yksinäisyyttä, humalahakuisesti joi 13 % ja huumekeailuista kertoi 7 % kajaanilaisista vastaajista. Aikaisempaan verrattuna ovat huumekeailut peruskouluissa kuitenkin olleet vähenevässä, samoin humalahakuinen juominen. (Kajaanin kaupunki 2014c, 14-15.)

Lukiassa huumekeailuja on ollut kaksinkertaisesti peruskouluun verrattuna. Viidesosa vastaajista koki terveysongelmia ja ilmoitti myös humalahakuisesta juomisesta. Päihteiden käyttö korostuu kyselyssä. Lukiolaisten huumekeailuissa oli jopa 15 % lisäys edelliseen kyselyyn (2011) verrattuna. Myös lähes neljännes ammattiin opiskelevista oli keailut huumeita ainakin kertaluontoisesti. Positiivista oli kuitenkin riskikäyttäytymisen väheneminen ammattiin opiskelevilla. Myönteistä kehitystä osoittaa se, että kajaanilaislasten ja -nuorten päihdekäyttäytyminen on ollut selvästikin vähenevässä. Päihdehuollon laitoksissa on hoidettu 15–24-vuotiaita nuoria 15 % aiempaa vähemmän. Noin 1 % 16–24-vuotiaista nuorista on työkyvyttömyyseläkkeellä mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi. (Kajaanin kaupunki 2014c, 14-15.)

Huolestuttavaa oli se, että koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten määrä on kasvanut. 18–24-vuotiaista nuorista on jopa 10 % jäänyt vaille koulutuspaikkaa. Tässä ryhmässä ei Kainuun maakunta eroa valtakunnallisista vertailutilastoista. (Kajaanin kaupunki 2014c, 14-15.)

LIITE 3 kirjaa THL:n Kouluterveyskyselyssä 2013 esille nousseita ilon- ja huolenaiheita eriteltysti peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten vastauksista. Yksityiskohteisesti taulukoituja määrällisiä tuloksia THL:n toteuttamasta Kouluterveyskyselystä 2013 on esitetty LIITTEISSÄ 4-7. Vastanneiden lukumäärissä vuosittain tapahtunut väheneminen johtuu yleisestä väestökehityksestä. Lähtömuuttajia oli Kainuussa vuonna 2012 yhteensä 3887 ja tulomuuttajia 3343, eli muuttotappio oli 544 henkilöä. Nuoret muuttavat maakunnasta muualle useimmiten työn tai yliopisto-opintojen vuoksi ja myös jatkamaan kouluttautumistaan toisen asteen ammatillisen tutkinnon jälkeen. (Kainuun liitto 2014, 5-6.)

4.1.1 Maahanmuuttajataustaiset nuoret THL:n Kouluterveyskyselyssä 2013

Tutkijoiden (Matikka, Luopa, Kivimäki, Jokela ja Paananen 2014) mukaan Kouluterveyskysely 2013 tuotti ensimmäistä kertaa Suomessa laajamittaisesti koottua tietoa myös maahanmuuttajataustaisista 8. ja 9.-luokkalaisista nuorista. Vaikka THL:n Raportti 26/2014 ei erittelekään maahanmuuttajataustaisia oppilaita kuntakohtaisesti, yhteenvetoa (LIITE 8) voi kuitenkin tarkastella vertailutietona Kajaanin koulukohtaisten kyselytietojen rinnalla.

Yleistyksiä maahanmuuttajista on syytä välttää, mutta joitakin poimintoja voidaan kyselystä mainita: Erityisesti ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajanuoret kokivat yksinäisyyttä ja kiusaamista sekä fyysistä ja seksuaalistakin uhkaa. Heillä oli terveysongelmia, muun muassa väsymystä, uupumisoireilua ja ahdistuneisuutta. Tupakointi sekä alkoholi- ja huumekekokeilut olivat yleisempiä valtaväestön nuoriin verrattuna. Ongelmia oli vähemmän toisen sukupolven maahanmuuttajilla. Vuoden 2013 kouluterveyskyselyyn vastasi valtaväestöstä yhteensä 86065 oppilasta, monikulttuuristen perheiden lapsista 5972, toisen sukupolven maahanmuuttajista 1641 ja ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajista 2784. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Suomen virallisen tilaston (SVT 2014) mukaan maassamme asuvasta vieraskielisestä väestöstä vajaa viidesosa on lapsia. (Matikka ym. 2014, 9). Taulukossa 2 on tarkasteltu Kouluterveyskyselyyn 2013 vastanneiden maahanmuuttajataustaisten lasten ja heidän vanhempiansa syntymämaita. Taulukko osoittaa, että maahanmuuttajanuoret ovat hyvin heterogeeninen ryhmä.

Taulukko 2. Vastanneiden ja heidän vanhempiansa syntymämaat Kouluterveyskyselyn aineistossa vuonna 2013 (Matikka ym. 2014, 7).

	Oma syntymämaa		Äidin syntymämaa		Isän syntymämaa	
	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt
Suomi	45691	46430	44078	44843	43876	44542
Ruotsi	178	144	632	757	494	683
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	357	297	708	621	472	390
Viro	243	245	381	387	290	292
Muu Euroopan maa	263	272	259	265	453	442
Somalia	427	93	507	227	496	246
Irak	184	90	232	124	280	137
Kiina	103	84	167	77	187	71
Thaimaa	161	125	207	168	130	63
Jokin muu maa	541	574	811	832	1200	1227
N	48148	48354	47982	48301	47878	48093

4.1.2 Kainuun kuntien maahanmuuton yhteistyövisio 2020

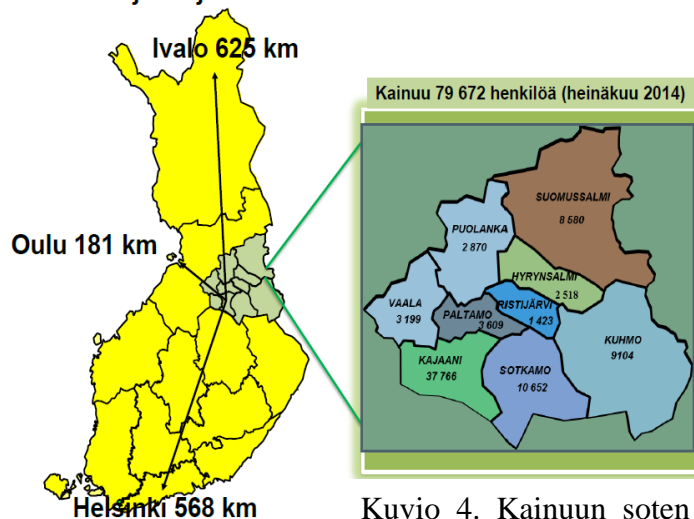
Tilastokeskuksen (2014, 84) julkaisu Ulkomaalaistaustainen väestö 2013 kertoo sekä maakunta- että kuntakohtaisia lukumääriä maahanmuuttajista. Kainuussa oli vuoden 2013 lopussa 79 975 asukasta. Kainuulaisesta väestöstä 1361 oli ulkomaalaistaustaisia. Heistä 848 asui Kajaanissa (LIITE 9). Kainuun kuntien maahanmuuton yhteistyövisio 2020 sekä Kainuun kuntien kotouttamisohjelma 2014-2017 painottavat eri viranomaisten ja kolmannen sektorin yhteistyötä maahanmuuton lisäämiseksi. (Komulainen, Lanki ja Neitola 2013, 3).

Maahanmuuttotavoitteista Kajaanissa vastaa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen asettama Pohjois-Suomen alueellisten etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO. Kajaanissa tuetaan maahanmuuttoa muun muassa uunituoreella Polku-hankkeella (1.1.2013-31.12.2014), joka on kehitetty maahanmuuttajien kotoutumisprosessin käytännölliseksi työmalliksi.

4.2 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän tilastokatsaus

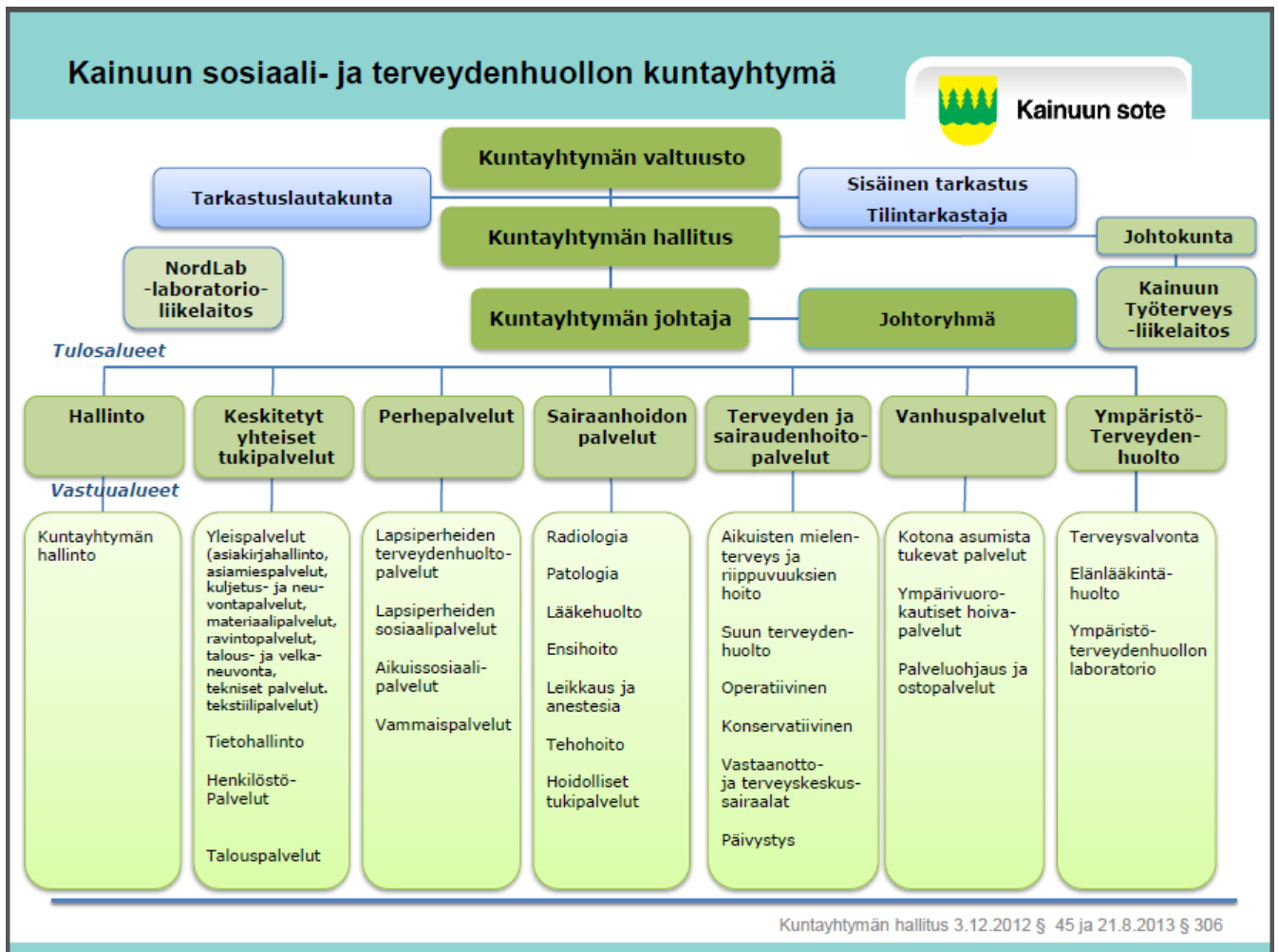
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (jäljempänä Kainuun sote) aloitti toimintansa 1.1.2013. Kuviossa 4 on esitetty Kainuun soten jäsenkunnat (Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi sekä osajäsenenä myös Puolanka). Kuviossa 5 esitetään Kainuun soten organisaatorakenne ja tehtävät (Ahopelto ja Yliniemi, 2014).

Kainuun sijainti ja väkiluku kunnittain heinäkuu 2014

Kuvio 4. Kainuun soten jäsenkunnat: Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi sekä Puolanka osajäsenenä. (Ahopelto ja Yliniemi, 2014).

Kuvio 5. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän organisaatio ja tehtävät (Ahopelto ja Yliniemi, 2014).

Kuvio 5 esittää Kainuun soten organisaation ja tehtävät. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän johtajan Maire Ahopellon mukaan lapsiperheille suunnattu varhainen apu on estänyt ongelmatilanteiden kärjistymistä. (Rönty 2014). Kainuun sairaanhoitopiirin alueella oli tilastojen mukaan kasvatus- ja perheneuvolan palveluissa lähes kaksinkertainen määrä asiakkaita koko maahan nähden. Eniten perheneuvonnan asiakkaina oli 7–15-vuotiaita lapsia. (Heikkinen 2014.) Asiakasmäärää selittänee perheille suunnatun palvelutarjonnan tehostaminen.

Elatusapupöytäkirjoja oli Kainuussa (5,3 %) hiukan muuta maata (4,5 %) enemmän. Lastensuojeluilmoituksia sen sijaan tehtiin koko maassa (6,0 %) enemmän kuin Kainuussa (5,2 %). Lastensuojelun avohuollon asiakkuuksien määrä oli maan kolmanneksi alhaisin. Myös lasten laitoshuolto oli Kainuussa (18 %) koko maata (27 %) harvinaisempaa (v. 2012). (Heikkinen 2014.)

Kainuun soten tilastokatsausta täydentävät THL:n tilastoluvut 2013 lastensuojelusta: Kainuussa oli vuonna 2013 perhehoidossa 76 lasta (58 %), ammatillisessa perhekotihoi-
dossa 27 lasta (20 %), laitoshuollossa 25 lasta (19 %) ja muussa hoidossa 4 lasta (3 %),
yhteensä 132 lasta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c, 5). Taulukko 4 kuvaa las-
tensuojeluilmoitusten määriä ja vertaa koko maan tilastoja Kainuun tilastolukuihin. Tilas-
toluvut painottuvat 16–17-vuotiaisiin lapsiin.

Taulukko 4: Lastensuojeluilmoitusten ja lasten lukumäärät ikäryhmittäin ja maakunnittain vuonna 2013 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c, 15).

Alue/maakunta	lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus	ikäiseen väestöön, %						Lasten- suoja- luku- määrä	Yhdestä lapsesta tehtyjä ilmoituksia keskimäärin
		0–2- vuotiaat, %	3–6- vuotiaat, %	7–12- vuotiaat, %	13–15- vuotiaat, %	16–17- vuotiaat, %	0–17- vuotiaat, %		
Koko maa	64 471	4,0	4,5	5,4	8,6	9,7	6,0	107 896	1,7
Kainuu	744	3,5	3,5	4,5	7,2	9,2	5,2	1 186	1,6

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden tilaston mukaan raskauden keskeytykset olivat Kai-
nuussa (6,6/1000 naista) koko maata (8,6/1000 naista) harvinaisempia. Eniten raskauden
keskeytyksiä tehtiin 20–24-vuotiaille naisille. (Heikkinen 2014.)

Kainuussa oli (14 %) 35 vuotta täyttäneitä synnyttäjiä vähiten koko maahan (19,5 %)
verrattuna. Synnyttäjien painoindeksi oli kainuulaisilla (25,1) hieman koko maata (24,5)
korkeampi. Perinataalikuolleisuus oli Kainuussa (2,8) toiseksi alhaisin koko maahan
(4,0) verrattuna (vertailulukuna on 1000 synnytystä). (Heikkinen 2014.)

Terveyspalvelujen tilastojen mukaan olivat vuonna 2013 opiskeluterveydenhuollon ylei-
simpinä käyntisyinä muun muassa tuki- ja liikuntaelinten sairaudet sekä mielenterveyden
ja käyttäytymisen häiriöt. (Heikkinen 2014).

Lasten ja nuorten psykiatrinen hoito oli Kainuussa koko maata yleisempää.
0–12-vuotiaita potilaita oli koko maan asukaslukuun suhteutettuna Kainuussa (1,95)
enemmän kuin koko maassa (1,41). Asukaslukuun suhteutettuna oli lastenpsykiatrian
hoitopäiviä Kainuussa (93 vrk) muuta maata (68 vrk) enemmän. Kainuussa 13–17-
vuotiaiden potilaiden määrä (13,05) oli maan korkein, lähes kaksinkertainen koko maa-
han (7,49) verrattuna (tarkastelu suhteutettuna 1000 asukasta kohti). Keskimääräinen
hoitoaika Kainuussa (37 vrk) oli vähän koko maata (32 vrk) pitempi. Kun tilannetta

verrataan koko maahan, 13–17-vuotiaiden potilaiden vuodeosastohoito oli lastenpsykiatrialla yleisintä Kainuussa. (Heikkinen 2014.)

Kainuun soten tilastokatsausta täydentää LIITE 10, johon on koottu THL:n uusimpia tilastolukuja lastensuojelusta.

4.3 Kajaanin poliisin tilastokatsaus 26.12.2014

Kainuun poliisi toimii päivittäisen rikostutkinnan lisäksi muun muassa oppilaitospoliisityössä. Poliisin tehtävät kytkeytyvät myös lastensuojeluun ja erikoisnuorisotyöhön. Poliisi kohtaa ja tilastoi työssään monenlaisia nuorisokulttuurisia lieveilmiöitä kuten huumeiden ym. päihteiden kokeilua ja käyttöä sekä väkivaltakäyttäytymistä ja rikollisuutta. Poliisin yhteenveto Kajaanin ja Kainuun nuorten riskikäyttäytymisestä ei kuitenkaan nostata erityistä huolta.

Poliisi on yhtenä viranomaistahona mukana nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa Kajaanissa. Alla on poliisin yhteenveto maakunnan nuorten hyvinvointikuvasta.

Kainuun/Kajaanin nuorten hyvinvoinnin tilannekuva 26.12.2014 (Hokkanen 2014):

Poliisi toimii nuorten parissa päivittäisen rikostutkinnan lisäksi mm. oppilaitospoliisityön kautta. Kajaanissa ei ole tällä hetkellä nuorten tekemien rikosten tutkintaan erityisesti määrättyä tutkijaa. Kainuun alueella toimii useita poliiseja, jotka tekevät oppilaitos/koulupoliisityötä oman toimintansa ohella. Tämä tarkoittaa käytännössä oppilaitosvierailuja sekä jonkin verran myös oppilaitosten kanssa tehtävää turvallisuustyötä. Oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö perustuu pitkälti oppilaitosten omaan aktiivisuuteen, mutta viime vuosina on kuitenkin pystytty parantamaan yhteistyötä sekä auttamaan rehtoreita ja opettajia poliisityöhön liittyvissä kysymyksissä.

Kajaanin poliisilaitoksella työskentelee sosiaalihojaaja kokopäiväisesti. Kun poliisin tietoon tulee lapsen kohdistunut tai lapsen tekemä rikos tai kun tulee ilmi, että lapsi tai tämän lähipiiri käyttää päihteitä, asiasta laaditaan lastensuojeluilmoitus. Tällä hetkellä tiedot lasten asioista menevät melko hyvin poliisista sosiaalitoimeen. Oppilaitospoliisitoiminnassa on pyritty rohkaisemaan myös kouluja tekemään lastensuojeluilmoituksia, että tietoa lapsen/nuoren pahoinvoinnista menisi eteenpäin.

Rikostutkinnan osalta poliisia eivät lasten tekemät rikokset ole viime aikoina työllistäneet erityisesti. Tällä hetkellä alle 18-vuotiaiden osalta ei ole havaittavissa mitään merkittävää trendiä rikosten suhteen. Vuosittain kuitenkin tulee poliisin tietoon nuorten tekemiä näpistyksiä, varkauksia, huumausainekäyttör rikoksia, alkoholirikkomuksia, tupakointirikkomuksia sekä pahoinpitelyitä ja rattijuopumuksia. Näissä tilastoluvuissa ei ole tällä hetkellä havaittavissa mitään hälyttävää trendiä poliisin näkökulmasta.

Edellä esitetty nuorisokuva tarkentuu näkyvästi, kun tarkastellaan poliisin tallentamia tilastolukuja. LIITTEESSÄ 11 esitetyt taulukot koostavat poliisiasiaan tietojärjestelmän tilastoja vuosilta 2010-2014 (Hokkanen 2014). Taulukoista on havaittavissa, että 21–30-vuotiaat miehet ovat selvästi poliisin seurantalastoissa erottuva ryhmä. Vertailut poikien ja tyttöjen osalta painottuvat niin ikään poikiin. Tulokset osoittavat, että teini-ikäiset pojat, nuorukaiset ja nuorta aikuisuuttaan elävät miehet päätyvät poliisin tilastoseurantaan tyttöjä ja naisia useammin.

Alati muuttuvassa elinympäristössä arjesta selviytyminen on monella tapaa hankalaa. Peruskoulun jälkeiseen epävarmuuden vaiheeseen saattaa kytkeytyä lieveilmiöitä, pahimmillaan huumeiden ym. päihteiden kokeilua ja käyttöä tai rasistista väkivaltakäyttäytymistä ja rikollisuuttakin. Kajaanin erityisnuorisotyö on etsivää, kohtaavaa ja läsnäolevaa työtä. Erityisnuorisotyö toimii yhteistyössä poliisin kanssa ja suuntaa toimintaansa niiden lasten, nuorten ja perheiden pariin, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea. (Kajaanin seurakunta, n.d.)

4.4 Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden etsivän työn raportti 9/2013-8/2014

Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut toteuttaa työssään nuorisolain sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan tavoitteita. Hallitusohjelmaan kirjatun nuorisotakuun pyrkimykset konkretisoituvat muun muassa etsivässä työssä. Etsivän nuorisotyön raportti toimintakaudelta 1.9.2013-31.8.2014 on tiivis kiteytys erikoisnuorisotyöstä, jota Kajaanissa on ollut toteuttamassa neljä kokoaikaista nuorisotyöntekijää. Etsivän nuorisotyön ohjauksessa oli kaikkiaan 283 nuorta. Yksilöohjauksessa oli 263 nuorta, joista miehiä 146 ja naisia 107. Yksilöohjauksen lisäksi työ toteutui pienryhmä- ja tukiparitoimintana 16 pojan ja 4 tytön kanssa. (Kajaanin kaupunki 2015, 1.)

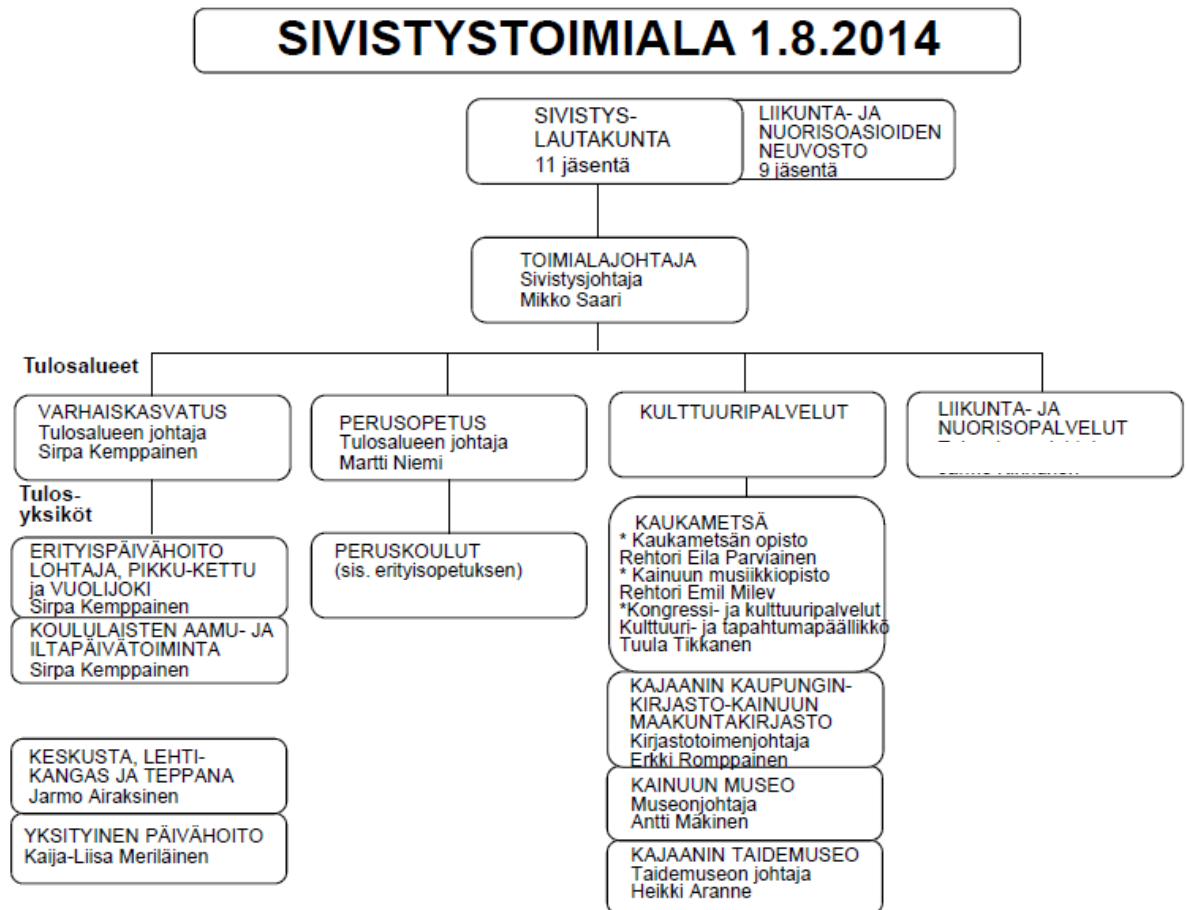
Taulukko 5 havainnollistaa, mitä kautta nuoret tulivat mukaan etsivän työn toimintaan ja mihin palveluihin heitä on ensisijaisesti ohjattu. Ammatillinen oppilaitos erottuu lähettävänä tahona ylivoimaisesti muihin verrattuna (88/263). Myös puolustusvoimat on näkyvä yhteistyötaho (37/263). Lisäksi nuoret itse ovat ottaneet aktiivisesti yhteyttä etsivään työhön (37/263). Nuorten ystävät, kaverit ja sukulaiset ovat omalta osaltaan aktivoituneet etsivän työn yhteyshenkilöinä (18/263). (Kajaanin kaupunki 2015, 2.)

Taulukko 5: Etsivän nuorisotyön lähettävät tahot sekä nuorten ohjautuminen palveluihin (Kajaanin kaupunki 2015, 2).

LÄHETTÄVÄ TAHO	YHTEENSÄ	TAHO	YHTEENSÄ
Peruskoulu	2	Ei tavoitettu	1
Lukio		Kieltäytyi	11
Ammatillinen oppilaitos	88	Ammatillinen oppilaitos	20
Nuorisotyö	5	Työ/-harjoittelu, -kokeilu	25
Toisten kuntien etsivät	9	Toisten kuntien palvelut	6
Toisen kunnan 2aste	10	Avoin, toimenpiteissä	33
Sosiaalitoimi	11	Sosiaalitoimi	32
Terveystoimi	6	Terveystoimi	6
TE-toimisto	10	TE-toimisto	44
Puolusvoimat (TimeOut)	37	Puolustusvoimat	38
Huoltajat/kaveri/sukul	18	Paja	4
		Yhteishaku	7
Nuori suoraan yht.	37	Opiskelu	8
Psyk.poli/Lanu	14	Psyk.poli/Lanu	8
Kolmasektori	4	Kolmasektori	7
Muuta kautta; poliisi, AMK, A-klinikka, Ristijärvi, kuntouttava, työpaja	12	Muu; Siviilipalvelu, Muuttanut, Oppisopimus, Sairausloma, Eläke, asuminen ym.	13
YHTEENSÄ	263	YHTEENSÄ	263

Etsivän nuorisotyön kohtaamisia toteutui toimikaudella runsaasti, noin 4000 nuoren kanssa. Tilaisuuksista suurimpia olivat Varusmiestoimikuntapäivät Kainuun Prikaatilla, Kainuun ammattiopiston vanhempainillat sekä Päihteetön SyysX –tapahtuma. (Kajaanin kaupunki 2015, 2.) Etsivään nuorisotyöhön osallistuminen on nuorelle vapaaehtoista. Työ perustuu ensisijaisesti nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. (Nuorisolaki 2006/72, 3 luku, 7 b §).

Kajaanin nuorten ohjaus- ja palveluverkostoyhteistyötä koordinoiva kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut on sijoitettu kaupungin sivistystoimialan organisaatioon (Kuvio 6). Sivistystoimiala vastaa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, kulttuuripalveluista sekä liikuntapalvelujen ja nuorisotyön organisoimisesta ja kehittämisestä. (Kajaanin kaupunki 2011, 1).

Kuvio 6. Kajaanin kaupungin sivistystoimialan organisaatiorakenne (Kajaanin kaupunki 2014d).

4.5 Kumppaniksi ry:n Kajaanin työpajan vuosiraportti 2013

Kajaanin nuorten työpaja Kumppaniksi ry. on Kajaanin kaupungin, Sotkamon ja Ristijärven kuntien ylläpitämä yhdistys, joka tarjoaa asiakkailleen työllistymiseen ja koulutukseen tähtäävää valmennusta ja kuntoutusta (Kumppaniksi ry., n.d.). Työpajatoiminta sijoittuu nuoren elämässä ns. nivelvaiheisiin, missä nuori etsii ammattiin johtavaa koulutusta tai on siirtymässä työelämään, takanaan joko koulutus tai työttömyys (Opetusministeriö 2006, 3).

Pajatyöskentely opettaa nuorille kurinalaisuutta, vastuullisuutta ja yhteisöllisyyttä. Työpajatoiminta on moniammatillista toimintaa. Julkisen sektorin palvelukokonaisuudessa se asemoituu sosiaalialan palvelujen ja avoimien koulutus- ja työmarkkinoiden välimaastoon. Nuorten työpajat toimivat yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 2.)

Kumppaniksi ry:n vuosiraportti 2013 (LIITE 12) on kattava kuvaus nuorisotakuuta sekä ohjaus- ja palveluverkostotyötä toteuttavasta pajatoiminnasta Kajaanissa. Työpajapalveluista on vuosiraportissa 2013 otsikoitu muun muassa:

- Nuorten työstartti: Pajan strattipalvelussa oli vuonna 2013 yhteensä 12 nuorta.
- Nuorten starttivalmennus: Nuorten strattivalmennukseen osallistui 20 asiakasta.
- TYVI-jakso: Pajatoiminnan TYVI-jaksot tarjosivat ammatillista kuntoutusta yhteensä 43 nuorelle.
- Kompassi: Kelan mielenterveyskuntoutujien työhön valmennuksessa (Kompassi) oli vuonna 2013 yhteensä 47 kuntoutujaa.
- Kelan työkokeilu: Kelan työkokeiluun osallistui 10 kuntoutujaa.
- Kuntakokeilu: Kuntakokeilun kautta tulleita asiakkaita työskenteli Kumppaniksi ry:n eri työpisteissä yhteensä 9 vuonna 2013.
- Kuntouttava työtoiminta: Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu kuuluu Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymälle. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli 9 asiakasta vuonna 2013.
- Muut asiakkaat: Työssäoppijoita oli vuonna 2013 yhteensä 8.

Taulukko 6 koostaa yhteen edellä kuvatut työmuodot sekä valmentautujien lukumäärät vuodelta 2013.

Taulukko 6. Kumppaniksi ry:n valmentautajat vuonna 2013 ja edelleen sijoittumiset (Työllisyystyöryhmä)

Kumppaniksi ry:n valmentautajat vuonna 2013 ja edelleen sijoittumiset														
Valmennus	Töihin avoimille työmarkkinoille	Opiskelu	Työkokeilu yrityksiin	Kuty	Äitiysvapaa	Armeija	Kelan MT-työhönvalmennus	Kelan työhönvalmennus	Eläke	Valmennus jatkuu ed.	S-loma	Ei aloittanut /keskeytti	Työnhakijaksi	Yht.
Työstartti	5		2		1					2		1	1	12
Starttivalmennus		3			1		6				1	2	7	20
TYVI-jakso		1					19			12	9	2		43
Kompassi		2	2					6		27	8	2	1	48
Työhönvalmennus		2				1	1		1	3	1		2	11
Kelan työkokeilu			1	1			2		2	2	1	1		10
Kuntakokeilu							1			4		2	2	9
Kuntouttava työtoiminta		1					2				1		5	9
Työssäoppijoita		8												8
Palkkatuki													1	1
Vakuutusyhtiö			1											1
	5	9	6	1	2	1	31	6	3	50	21	10	19	172

4.6 Kainuun ELY-keskuksen työllisyyskatsaus 12/2014

Vuosi 2014 oli Kainuussa selvästi edellistä vuotta heikompi. Työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 6001 eli 11 % enemmän kuin vuonna 2013. Vuoden 2014 alkupuolen työttömyysluvut olivat keskimäärin 15 % edellisvuotta korkeammalla. Vuonna 2014 ilmoitettiin uusia työpaikkoja 4714, mikä on 7 % edellistä vuotta vähemmän. (Kainuun ELY-keskus 2015, 1.) Kainuun ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen (12/2014) mukaan ovat Kainuussa etenkin pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys edelleen vauhdittuvassa kasvussa (LIITE 13):

Kainuussa vallitsee aiempaa selvemmin maan korkein työttömyys. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi Kainuun työ- ja elinkeinotoimistossa (TE-toimistossa) joulukuun aikana yllättävän rajusti, yli 800 henkilöllä. Joulukuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli 6 776, joka on 290 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömistä oli lomautettuja 763, joka on 10 % vuoden takaista enemmän.

Nykyistä vähäisempää uuden työvoiman tarve oli viimeksi 18 vuotta sitten. [- -]

Nykyistä korkeampia työttömyyslukuja löytyy yhdeksän vuoden takaa.

(Kainuun ELY-keskus 2015, 1.)

4.7 Kainuu-ohjelma: Maakuntasuunnitelma 2035 / Maakuntaohjelma 2014–2017

Kaikki edellä esitetyt lähdeaineistot ovat omalta osaltaan luoneet lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin/pahoinvoinnin kuvaa ja tarkentaneet ajankohtaista näkymää Kainuun maakunnasta ja Kajaanista. Kainuun liiton julkaisema tulevaisuusstrategia, Kainuu-ohjelma, tuo esille maakunnan vaikeat olosuhteet ja luotaa kuntayhteistyöhön perustuvia selviytymiskeinoja.

Kainuulaisten kokeman elämänlaadun kuvaus Kainuu-ohjelmassa on apea. Maakunnassa koko 2000-luvun ajan jatkunut muuttotappio sekä työikäisen väestön (15–64-vuotiaat) ja lasten määrän pieneneminen suhteessa kasvavaan eläkeläisväestöön on heikentänyt Kainuun väestöllistä huoltosuhdetta. Keskeisin koko väestöön ja alueen hyvinvointiin vaikuttava seikka on toimeentulo. Maakunnan työllisyyskehitystä Kainuu-ohjelmassa kuvataan synkäksi:

Työttömyys on ollut alueella pitkään muuta maata pahempi (noin 1,5-kertainen koko maahan verrattuna), mikä on pitänyt osaltaan yllä poismuuttoa alueelta ja on edelleen ilkeä, erittäin vaikeasti ratkaistavissa oleva, ongelma. [- -] Työllisyyden selvä heikentyminen 2013 vuoden lopulla on kasvattanut erityisesti nuorisotyöttömyyttä ja pitkäaikaistyöttömyyttä. (Kainuun liitto 2014, 9.)

Kainuu-ohjelmassa esitetty kokonaiskuva maakunnasta on lähes lohduton:

Kainuun alueellisen hyvinvoinnin näkökulmasta suurimmat ongelmat ovat sosioekonomisesti heikompi tila kuin koko maassa ja suuret erot kainuulaisten väestöryhmien kesken. Pääosa väestöstä voi hyvin, mutta pahoinvoivan väestön ongelmat pitkittyvät ja sitä kautta syvenevät. Pitkäaikaistyöttömyys, nuorisotyöttömyys, psyykkiset sairaudet, päihteiden käyttö, perheiden ongelmat ja yksinäisyys aiheuttavat pahoinvointia. Ongelmat liittyvät läheisesti matalaan koulutustasoon, heikkoon taloudelliseen toimeentuloon ja sosiaaliseen syrjäytymiseen. (Kainuun liitto 2014, 10.)

Kajaanissa ja lähikunnissa toteutuvan tasokkaan koulutustarjonnan varmistaminen on Kainuu-ohjelmassa kirjattu alueen elinvoiman lähteeksi ja talouskasvun kivijalaksi. Osaavan työvoiman turvaaminen, yritystoiminnan kehittäminen, työllisyyden kohentaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on Kainuun tulevaisuusstrategiassa todettu kaikkia kuntia monitahoisesti vastuuttavaksi tehtäväksi.

Kainuu-ohjelman ponnekkaita kärkitavoitteita ovat korkea työllisyys, väestön kasvava hyvinvointi sekä erityisesti lasten ja nuorten elinkelpoisen tulevaisuuden ja viihtyvyyden turvaaminen kotiseudullaan. Kainuun soten toimintastrategioiden ja Kainuun liiton toimeenpano-ohjelmien tavoitteita kokoava ja toimeenpanon linjauksia yhteen sovittava Kainuu-ohjelma korostaa myönteisyyttä ja voimaannuttavaa tulevaisuudenuskoa. Tulevaisuusstrategia (Maakuntasuunnitelma 2035 / Maakuntaohjelma 2014-2017) kääntää katseet nousevaan sukupolveen ja ottaa erityisesti huomioon nuoret kuntalaiset:

Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä otetaan käyttöön kainuulainen nuorisotakuu, jossa taataan opiskelupaikka maakunnasta jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle nuorelle [- -]. (Kainuun liitto 2014, 48.)

[- -] Laajana yhteistyönä terveyttä ja toimintakykyä parannetaan terveyttä ylläpitävien elämäntapojen ja ennaltaehkäisevän itsehoidon omaksumisella terveystakeeksi; erityisesti vahvistetaan aktivoivaa elämäntapaohjausta nuorten ja pitkäaikaistyöttömien osalta. (Kainuun liitto 2014, 50.)

4.8 Kajaanin laaja hyvinvointikertomus 2013-2016

Kajaanin laaja hyvinvointikertomus 2013-2016 ei enää tuo mitään uutta sisältöä edellä esitettyihin tietovarantoihin. Kuntaliiton sähköinen hyvinvointikertomus Kajaanista on kokonaisuudessaan suppea ja luettelomainen. Koska kaupungin hyvinvointikertomus kuitenkin on Kajaanin lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2011-2015 yhtenä tausta-asiakirjana (Kinnunen 2014), sitä on syytä tässäkin tutkimuksessa tarkastella.

Hyvinvointikertomuksessa todetaan Kajaanin kouluolosuhteiden pysyneen ennallaan seurannan aikana. Kuntavertailussa (Kokkola, Mikkeli) erottuvat edelleenkin kajaanilaisten oppilaiden terveysoireilu, alkoholi- ja huumekeilut sekä masentuneisuus. Kajaanissa on huume-tilanne ja koululaisten humalajuominen ainakin 10 % ongelmallisempi ilmiö kuin Kokkolan ja Mikkelin kuntavertailussa. Päihdekäyttäytymisessä on kuitenkin tapahtunut myönteistä kehitystä. Vähennystä aikaisempaan on 5 % 15–24-vuotiaiden päihdehuollon laitoshoidossa. (Kuntaliitto 2013.)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrä on pysynyt suurin piirtein ennallaan (Kuntaliitto 2013).

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria on vähintään 10 % enemmän kuin vertailukunnissa Kokkolassa ja Mikkelissä. (Kuntaliitto 2013).

4.9 Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014: Eriarvoistuva lapsuus

Tutkimukseen koottuja tietovarantoja on edellä kuvattu yksityiskohtaisesti. Tämä kappale sisältää vielä katsauksen lapsiasiavaltuutetun vuosikirjasta 2014, joka täydentää alueellista kokonaisuutta kuvaamalla lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa myös valtakunnallisesti.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuranta. Vuosikirjassa 2014 lapsiasiavaltuutettu arvioi lasten hyvinvoinnin tilaa laajan kansallisen tilastoaineiston tietovarannon perusteella. Lapsiasiavaltuutetun vuosikirjan 2014 otsikkona on Eriarvoistuva lapsuus, mikä viittaa erityisesti materiaalsen hyvinvoinnin polarisoitumiseen: Vaikka enemmistö lapsista voi hyvin, osa kokee kärjistyviä ongelmia muun muassa pienituloisuuden vuoksi. Tutkimusten mukaan pienituloisuus koskee muita useammin moni-

lapsisia perheitä sekä yksinhuoltajien lapsia ja kohdistuu usein alle kolmevuotiaisiin pikkulapsiin. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 24.)

Pienituloisuus kuormittaa perheen aikuisia, ja lapsen kokemuspöirissä se voi johtaa syrjimiseen, kiusaamiseen ja ryhmästä ulos sulkemiseen. Vanhempien tulotason vaikutus ulottuu lasten koulutukseen, elämäntapoihin, liikuntatottumuksiin, terveyteen ja jopa elinikään. Sosiaalisista tukitoimista huolimatta lapset elävät entistä eriarvoistuneemmassa yhteiskunnassa. Vaikka lapsiperheiden keskimääräinen varallisuus kasvaa, yhä useampi kaikista alaikäisistä kuuluu riskiryhmään, jonka hyvinvointi on uhattuna. Perheen päätyminen pitkäaikaiseen toimeentulotukeen usein kasvattaa lapsiin kohdistuvaa huonosaisuuden riskiä. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 27-29, 32.)

Lapsiasiavaltuutetun vuosikirjassa 2014 on vertailtu suomalaisten lasten hyvinvointia kansainvälisiin tuloksiin. Vertailu osoittaa, että Suomessa ovat materiaallinen elintaso sekä lasten terveydentila ja oppimistulokset hyvinvoinnin vahvuustekijöitä. Vertailun heikkouksina sen sijaan ilmenevät riskikäyttäytyminen ja puutteet terveystottumuksissa. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 6.)

Hyvinvointikuvan varjopuoli on karu ja tuo esille myös pahoinvoinnin piirteet:

Hyvinvointi kuitenkin eriarvoistuu ja lapsuus erilaistuu Suomessa. Samalla kun enemmistö lapsista voi hyvin, pienellä osalla ongelmat jatkuvat ja kärjistyvät. [- -] Palveluissa ei ole kyetty vastaamaan ajoissa lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa pahoinvointiin. Usein on kyse siitä, etteivät lasten vanhemmat ole saaneet ajoissa tukea omiin ongelmiinsa tai neuvontaa kotikasvatukseen. Perinteisen kotiavun saatavuus on romahtanut 1990-luvun alkuun verrattuna. Nuorille räätälöityjä elämäntalinnan palveluja ei juuri ole. Heikosti toimivat peruspalvelut ovat lisänneet etenkin yli 13-vuotiaiden nuorten huostaanottoja 2000-luvulla. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 6.)

LIITE 14 (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 20-21) ja LIITE 15 (Aira ym. 2013, 228-229) esittävät kokoelman toistuvasti julkaistavista valtakunnallisista hyvinvointitiedon lähteistä, joiden koostamisen pohjana ovat keskeisimmät kansalliset hyvinvoinnin indikaattorit. Laajasta hyvinvointitiedon lähdemateriaalista lapsiasiavaltuutettu (2014, 6) esittää vuosikirjassaan tiivistelmän, joka ohjeistaa lapsi- ja perhetyöhön osallistuvia kuntapäätöittäjiä monialaiseen yhteistyöhön ja aktiiviseen tiedolla johtamiseen.

5 TUTKIMUSAINEISTON TEEMOITTELU JA ANALYYSI

Nuorisotakuun toteuttaminen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen edellyttävät monialaista yhteistyötä. Kajaanissa monialaisen nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimintaa koordinoi kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut, jolta edellytetään jatkuvaa kehittävää arviointia lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi ja hyvinvointisuunnitelmien laatimiseksi kunnat tarvitsevat ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta. Jatkuvasti päivittyvää hyvinvointitietoa tarvitaan tiedolla johtamisen pohjaksi.

5.1 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Kirjoituspöytätyön monialaisia tietolähteitä tarkasteltiin luvussa 4 yksityiskohtaisesti. Nyt nämä monitahoiset tietovarannot pelkistetään ja teemoitellaan. Opinnäytetyön toimeksiantajan esityksestä (ohjeistus 27.11.2014) tutkimusaineiston teemoittelu pohjautuu Kokkolan kaupungin nuorisotyössään käyttämään nuorten hyvinvointitarkastelun indikaattorikonaisuuteen. Valitut hyvinvointitarkastelun teemat (indikaattorit) ovat siis *Elintavat ja terveys, Elinolot, Koulutus ja työllisyys, Toimeentulo, Nuorten tekemät rikkeet ja rikokset* sekä *Lastensuojelu ja tukitoimet* (Kokkolan kaupunki, n.d.). Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tuloksena tietovarannosta muotoutuu vastaus tutkimustehtävään.

Elintavat ja terveys

Tilastojen mukaan valtaosa Kajaanin ja Kainuun nuorisosta voi hyvin. Noin kymmenesosa lapsista ja nuorista kokee kuitenkin henkistä pahoinvointia, mikä näkyy muun muassa päihdekokeiluina sekä lastenpsykiatrian korkeina potilasmäärinä.

- Lukiossa huume-kokeiluja on ollut kaksinkertaisesti peruskouluun verrattuna. Viidesosa vastaajista koki terveysongelmia ja ilmoitti myös humalahakuisesta juomisesta. Lukiolaisten huume-kokeiluissa oli jopa 15 % lisäys edelliseen kyselyyn (v. 2011). Myös lähes neljännes ammattiin opiskelevista oli kokeillut huumeita ainakin kertaluontoisesti. Positiivista oli kuitenkin kokeilujen väheneminen ammattiin opiskelevilla. (Kajaanin kaupunki 2014c, 14-15.)

- Peräti viidesosalla kouluterveyskyselyn 2013 vastaajista korostuvat terveysongelmat ja vanhemmuuden puute. Peruskoulun oppilaista 10 % koki yksinäisyyttä, humalahakuisesti joi 13 % ja huumekekeiluista kertoi 7 % kajaanilaisista vastaajista. Aikaisempaan verrattuna ovat huumekekeilut peruskouluissa kuitenkin olleet vähenemässä, samoin humalahakuinen juominen. (Kajaanin kaupunki 2014, 14-15.)

Kajaanilaislasten ja -nuorten päihdekäyttäytyminen on ollut selvästikin vähenevässä. Päihdehuollon laitoksissa on hoidettu 15–24-vuotiaita nuoria 15 % aiempaa vähemmän. Noin 1 % 16-24-vuotiaista nuorista on työkyvyttömyyseläkkeellä mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden vuoksi. (Kajaanin kaupunki 2014, 14-15.)

- Lasten ja nuorten psykiatrinen hoito oli Kainuussa koko maata yleisempää. 0–12-vuotiaita potilaita oli koko maan asukaslukuun suhteutettuna Kainuussa (1,95) enemmän kuin koko maassa (1,41). Asukaslukuun suhteutettuna oli lastenpsykiatrian hoitopäiviä Kainuussa (93 vrk) muuta maata (68 vrk) enemmän. Kainuussa 13–17-vuotiaiden potilaiden määrä (13,05) oli maan korkein, lähes kaksinkertainen koko maahan (7,49) verrattuna (tarkastelu suhteutettuna 1000 asukasta kohti). Keskimääräinen hoitoaika Kainuussa (37 vrk) oli vähän koko maata (32 vrk) pitempi. Kun tilannetta verrataan koko maahan, 13–17-vuotiaiden potilaiden vuodeosastohoito oli lastenpsykiatrialla yleisintä Kainuussa. (Heikkinen 2014.)

Elinolot

Koko 2000-luvun ajan jatkunut muuttotappio sekä työikäisen väestön (15–64-vuotiaat) ja lasten määrän pieneneminen suhteessa kasvavaan eläkeläisväestöön on heikentänyt Kainuun väestöllistä huoltosuhdetta. Lisäksi maakuntaa rasittaa vauhdittuva työttömyyskehitys.

- *Kainuun alueellisen hyvinvoinnin näkökulmasta suurimmat ongelmat ovat sosioekonomisesti heikompi tila kuin koko maassa ja suuret erot kainuulaisten väestöryhmien kesken. [- -] Ongelmat liittyvät läheisesti matalaan koulutustasoon, heikkoon taloudelliseen toimeentuloon ja sosiaaliseen syrjäytymiseen. (Kainuun liitto 2014, 10.)*
- *[- -] Väestön ikääntyminen on johtanut siihen, että työelämästä eläkkeelle vetäytyvien ikäluokka (60–64 v.) säilyy korkeana ja työmarkkinoille tulevien (20–24 v.) ikäluokka pienenee koko ohjelmakauden ajan. Työikäisten painoarvo on heikentynyt jo kymmeniä vuosia ja oli vuonna 2012 enää 63 % väestöstä. Ja kun tästä on työvoiman ulkopuolella 30 %, jää työvoimaan maakunnassa vain noin 35 500 henkilöä, joista työllisiä on n. 30 240. Työmarkkinoiden toimivuuden kannalta alueelle yhä epäedullisemmaksi käyvä väestörakenne supistaa maakunnan aktiivisen työvoiman ja myös työvoimapotentiaalini hälyttävän pieneksi. (Kainuun liitto 2014, 32.)*
- *[- -] eniten Kainuu on menettänyt nuoria asukkaitaan. Suurinta muuttotappio on ollut ikäluokassa 20–24 vuotta, toiseksi suurinta 15–19-vuotiaissa ja kolmanneksi suurinta ikäluokassa 25–29 vuotta. (Kainuun liitto 2014, 6.)*

Koulutus, työllisyys ja toimeentulo

Kajaanissa on 10 % 18–24-vuotiaista nuorista vailla koulutuspaikkaa. Tilanne on huonontunut parin vuoden aikana. Vielä kesällä 2012 kaikki peruskoulunsa päättäneet nuoret olivat sijoittuneet toisen asteen jatkokoulutukseen (Kainuun sote, n.d.).

- *Koulutuksen ulkopuolelle on jäänyt joka kymmenes 18–24-vuotias nuori. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on kasvanut. Eroa ei ole koko maahan ja muualle Kainuuseen, mutta vertailukaupunkeihin nähden [Kokkola, Mikkeli] Kajaanin tilanne on huonompi. (Kajaanin kaupunki 2014c, 14-15.)*

Kajaanin ja lähikuntien ammatillisen ja korkea-asteen koulutustarjonnan varmistaminen onkin visioitu Kainuu-ohjelmassa uuden elinvoiman lähteeksi ja talouskasvun kivijalaksi (Kainuun liitto 2014, 25, 31, 37).

- *Toisen asteen ja korkea-asteen (ammattikorkeakoulu, yliopistokeskus ja muu yliopistollinen koulutus) koulutustarjonnan säilyminen ja kehittyminen Kainuussa pitää nuoria Kainuussa ja houkuttelee nuoria myös muualta Kainuuseen opiskelemaan. (Kainuun liitto 2014, 25.)*
- *Opiskelijoiden ja valmistuvien työkokemuksen kartuttamiseksi harjoittelupaikkojen järjestämiseen tulee erityisesti panostaa ja T&K&I-toiminnan sekä yritysten tarpeiden kohtaamiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota jatkossa. (Kainuun liitto 2014, 37.)*
- *Kainuussa pyritään rakentamaan keskeisille elinkeinoaloille saumattomat koulutusketjut. Niillä tuetaan parhaiten korkean osaamisen yritysten säilymistä ja kehittymistä alueella. (Kainuun liitto 2014, 31.)*

Kainuussa ovat sekä pitkäaikaistyöttömyys että nuorisotyöttömyys vauhdittuvassa kasvussa:

- *Työllisyyden selvä heikentyminen 2013 vuoden lopulla on kasvattanut erityisesti nuorisotyöttömyyttä ja pitkäaikaistyöttömyyttä. Kainuussa vallitsee maan pahin työttömyys ja varsin heikko työllisyys. Vuonna 2013 työllisyysaste painui 60,8 %:iin, jolloin ero koko maahan kasvoi 7,7 %-yksikköön. (Kainuun liitto 2014, 9.)*
- *Työttömyys on ollut alueella pitkään muuta maata pahempi (noin 1,5-kertainen koko maahan verrattuna), mikä on pitänyt osaltaan yllä poismuuttoa alueelta [- -]. (Kainuun liitto 2014, 9.)*
- *Nykyistä korkeampia työttömyyslukuja löytyy yhdeksän vuoden takaa. [- -] Nykyistä vähäisempää uuden työvoiman tarve oli viimeksi 18 vuotta sitten. (Kainuun ELY-keskus 2015, 1.)*

Kainuun tulevaisuusstrategian keskeisiä painotuksia ovatkin väestön työllisyyden ja toimeentulon parantaminen, vähenevää väestökehitystä torjuvat ja syntyvyyttä sekä kansalaisten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta lisäävät toimet sekä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja talouskasvuun tähtäävät koulutus- ja työelämätaavoitteet. (Kainuun liitto 2014, 50-52, 54-56.)

Maakunnan työllisyyden ja toimeentulon edellytysten kohentaminen ja erityisesti lasten ja nuorten elinkelpoisen tulevaisuuden turvaaminen on otettu Kainuu-ohjelmassa kaikkien kuntien yhteistyöpyrkimykseksi:

- *Kainuulaisten hyvinvointia on tarpeen tarkastella maakunnan ja kuntien yhteisenä tehtävänä. [- -] Siihen tarvitaan työllisyyden ja toimeentulon parantamista, terveyden ja toimintakyvyn kohentamista sekä osallisuuden tunteen ja aktiivisuuden nousua. Maakuntaohjelman painotuksiin liittyvät erityisesti keskustelu ikääntymispoliittisesta strategiasta, terveyserojen kaventamisesta, lasten ja nuorten kehitystä tukevien toimien lisäämisestä sekä sote- ja muiden hyvinvointipalvelujen saavutettavuudesta. (Kainuun liitto 2014, 12.)*

Nuorten tekemät rikkeet ja rikokset

Tilastot (LIITE 13) osoittavat, että teini-ikäiset pojat, nuorukaiset ja nuorta aikuisuuttaan elävät miehet päätyvät poliisiin tilastoseurantaan tyttöjä ja naisia useammin. Kajaanin poliisi kohtaa ja tilastoi työssään monenlaisia nuorisokulttuurisia lieveilmiöitä kuten huumeiden ym. päihteiden kokeilua ja käyttöä sekä väkivaltakäyttäytymistä ja rikollisuutta. Poliisin seurantatilastot eivät kuitenkaan tuo esille nousevia uhkakuvia Kajaanista tai Kainuusta:

- *Tällä hetkellä alle 18-vuotiaiden osalta ei ole havaittavissa mitään merkittävää trendiä rikosten suhteen. Vuosittain kuitenkin tulee poliisiin tietoon nuorten tekemiä näpistyksiä, varkauksia, huumausainekäyttör rikoksia, alkoholi- rikkomuksia, tupakointirikkomuksia sekä pahoinpitelyitä ja rattijuopumuksia. Näissä tilastoluvuissa ei ole tällä hetkellä havaittavissa mitään hälyttävää trendiä poliisin näkökulmasta. (Hokkanen 2014.)*

Lastensuojelu ja tukitoimet

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän johtajan Maire Ahopellon mukaan lapsiperheille suunnattu varhainen apu on estänyt ongelmatilanteiden kärjistymistä (Röntty 2014). Kainuun sairaanhoitopiirin alueella tilastoitiin kasvatus- ja perheneuvolan palveluissa lähes kaksinkertainen määrä asiakkaita koko maahan nähden. Eniten perheneu-

vonnan asiakkaina oli 7–15-vuotiaita lapsia. (Heikkinen 2014.) Asiakasmääriä selittänee perheille suunnatun palvelutarjonnan tehostaminen.

Avohuollon tukitoimia ovat muun muassa lapsen ja nuoren tukiasuminen sekä toimeentulon, koulunkäynnin ja harrastamisen turvaaminen. Myös perheen tuki ja kuntoutus kuuluvat lastensuojelun avohuollon palveluihin. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015.)

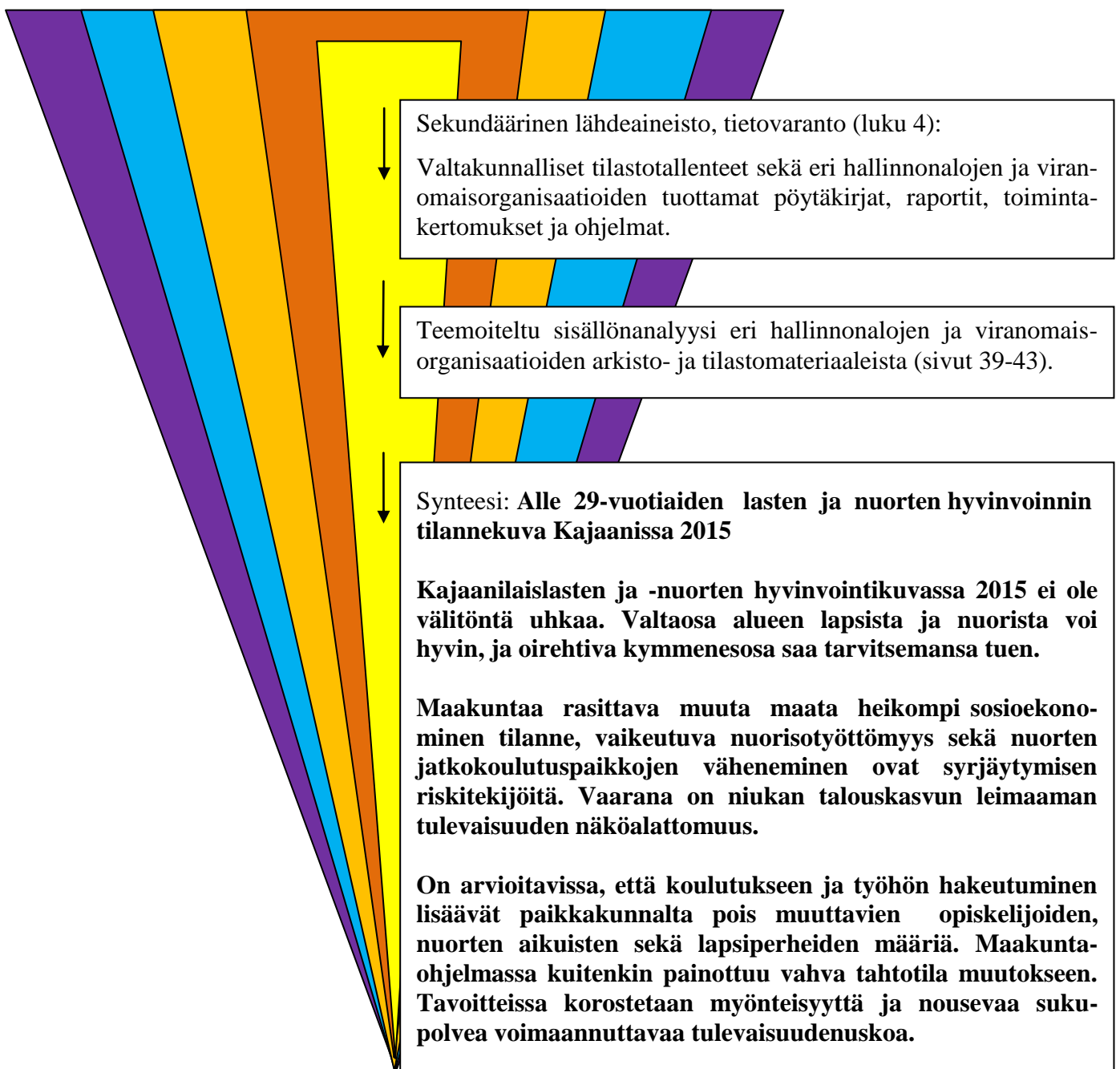
- *Lastensuojelu 2012 -raportin mukaan (THL 30/2013) koko maassa (6,0 %) tehdään hieman enemmän lastensuojeluilmoituksia kuin Kainuussa (5,2 %) 0–17-vuotiaaseen lapsiväestöön nähden. Myös uudet lastensuojelun avohuollon asiakkuudet tuhatta vastaavan ikäistä 0-17-vuotiasta lasta kohden olivat koko maan kolmanneksi alhaisin vuonna 2012 (Kainuussa 21 lasta, koko maassa 35 lasta). (Heikkinen 2014.)*
- *Elatusapusopimuksia oli Kainuussa (5,3 %) hiukan muuta maata (4,5 %) enemmän. Lastensuojeluilmoituksia sen sijaan tehtiin koko maassa (6,0 %) enemmän kuin Kainuussa (5,2 %). Lastensuojelun avohuollon asiakkuuksien määrä oli maan kolmanneksi alhaisin (v. 2012). (Heikkinen 2014.)*

5.2 Synteesi: Alle 29-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointikuva Kajaanissa 2015

Kaupungin ohjaus- ja palveluverkosta koordinoivana tahona liikunta- ja nuorisopalvelut tarvitsee ajankohtaista ja täsmällistä seurantatietoa lapsista ja nuorista sekä oman toimintansa että koko verkoston yhteistyön kehittämiseksi. Tutkimustyön tietovarantoina olivat muun muassa opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen sekä poliisihallinnon tilastomateriaalit. Kajaanin liikunta- ja nuorisopalveluiden raportti etsivästä työstä 9/2013-8/2014, Kajaanin nuorten työpajatoiminnan vuosikatsaus 2013 sekä työvoimahallinnon katsaus 12/2014 maakunnan työllisyystilanteesta täsmensivät tietovarantoja omalta osaltaan. Kokonaiskuvaa maakunnasta saatiin tarkastelemalla Kainuu-ohjelmaa. Lapsiasiavaltuutetun vuosikirjan 2014 sisältö puolestaan nosti esille lasten ja nuorten kansallista hyvinvointitietoa sekä hyvinvoinnin valtakunnallista ja kansainvälistä vertailua.

Opinnäytetyön sekundääriseen lähdeaineiston sisältämää hyvinvointitietoa on tutkimustyön edetessä monella tapaa (sitaatteina korostetustikin) ajatuksellisesti alleviivattu, työstetty, siilottu, tiivistetty, teemoiteltu, pelkistetty, pilkottu ja yhdistelty. Kuvio 7 havainnollistaa aineistolähtöisen sisällönanalyysin eri käsittelyvaiheita ja kiteyttää tutkimusprosessista alle 29-vuotiaiden kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvointikuvan pariin lauseeseen.

Kuvio 7. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin prosessi

6 TUTKIMUSTYÖN YHTEENVETO, POHDINTA SUHTEESSA TAVOITTEISIIN

Nuorisotakuun toteuttaminen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen vaativat monialaista yhteistyötä. Ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloista kunnat tarvitsevat lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi ja hyvinvointisuunnitelmien laatimiseksi.

6.1 Alle 29-vuotiaiden kajaanilaislasten ja –nuorten hyvinvointikuva 2015

Kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvointikuvassa 2015 ei ole välitöntä uhkaa. Valtaosa alueen lapsista ja nuorista voi hyvin, ja oirehtiva kymmenesosa saa tarvitsemansa tuen. Maakuntaa rasittava muuta maata heikompi sosioekonominen tilanne, vaikeutuva nuorisotyöttömyys sekä nuorten jatkokoulutuspaikkojen väheneminen ovat kuitenkin syrjäytymisen riskitekijöitä. Vaarana on niukan talouskasvun leimaaman tulevaisuuden näköalattomuus. On arvioitavissa, että koulutukseen ja työhön hakeutuminen lisäävät paikkakunnalta pois muuttavien opiskelijoiden, nuorten aikuisten sekä lapsiperheiden määriä. Muuttotappio ennakoi Kainuun maakunnan autioitumista.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli koota mahdollisimman yksityiskohtainen tietovaranto rajatusta kohderyhmästä Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden tiedontarpeisiin. Tutkimuksen toteuttaminen oli monivaiheinen prosessi. Kirjoituspöytätyö tutkimus opinnäytetyön hyvinvointitiedon keruumenetelmänä edellytti perusteellista syventymistä muiden tutkijoiden ja monialaisten organisaatiotahojen kokoamiin sekundääriaineistoihin. Aineistojen kuvaaminen yksityiskohtaisesti, detaljitietaa kadottamatta mutta samalla yleiskuvaa rakentavasti, oli kirjoitustyönä vaativa tehtävä. Aineiston käsittelyn eri vaiheissa tutkimuksen hyvinvointitieto tuli kuvatuksi perusteellisesti. Kokonaisuutta pelkistävän teemoittelun ja sisällönanalyysin perusteella aineistosta lopulta kiteytyi vastaus tutkimustehtävään.

6.2 Tutkimustyön tarkastelu suhteessa tehtäväksiintoon

Tutkimustehtävä oli tavoitteellinen ja tarkasti määritelty: Millainen on alle 29-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuva Kajaanissa 2015? Opinnäytetyön tutkimusongelmana oli rajatusti kohdennetun hyvinvointitiedon löytäminen tutkimustehtävän suorittamiseksi. Tutkimusongelmaan liittyviä kysymyksiä olivat: Mikä on relevanttia tietoa toimeksiantajan tarpeisiin, kun koostetaan alle 29-vuotiaiden kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvoinnin tilannekuvaa? Onko relevanttia tietoa saatavilla niin, että tiedon analyysi antaa nuorten ohjaus- ja palveluverkoston toimintaa koordinoivalle taholle välineitä toiminnan suunnittelun, toiminnan kehittämisen ja toiminnasta raportoinnin tueksi?

Vastauksina tutkimusaineistoa koskeviin kysymyksiin on todettava, että rajaus hyvinvointiaineiston kokoamiseksi ja tutkimustehtävän toteuttamiseksi tuli Kajaanin nuorten ohjaus- ja palveluverkoston yhteistyökontekstista. Opinnäytetyössä tarkasteltiin tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti koottua, kohdennettua hyvinvointitietoa. Sekundäärisen lähdeaineiston kokoaminen rajautui luontevasti siihen, että aineisto satureitui eli eri tahojen aineistoissa alkoivat toistumaan samat painotukset, jopa samat lausemuodotkin niin, että sisällöt selvästikin kertautuivat toistensa toisintoina. Aineistokohtaiset tutkimuskysymykset hyvinvointitiedon keräämiseksi sekä tiedon määrän ja laadun varmistamiseksi saivat vastauksensa: Tutkimuskohteesta löytyi relevanttia aineistoa ja sitä löytyi riittävästi niin, että aineistolähtöisen sisällönanalyysin prosessin kautta hahmottui vastaus tutkimustehtävään. Tarkasteltujen lähdeaineistojen luotettavuuden pohjana olivat tutkijayhteisöissä hyväksytyt hyvinvointitiedon keräämisen ja tallentamisen laatua määrittelevät hyvinvointi-indikaattorit.

Opinnäytetyön lähdeaineistojen tarkastelun ja eri työvaiheiden etenemisen myötä saatiin kootuksi myös hyvinvointitiedon keräämistä mallintava käsikirja työväliseksi kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluille nuorten ohjaus- ja palveluverkostotyöskentelyn suunnittelun, toiminnan kehittämisen ja toiminnasta raportoinnin tueksi.

6.3 Hyvinvointitiedon keräämistä ohjaava käsikirjamalli

Käsikirjamalli rakentuu 15 liitetiedostosta. Liitteisiin tallennettu tietovaranto koostuu valtakunnallisista tilastoaineistoista, joiden laatukriteerit perustuvat tutkijayhteisöissä hyväksytyihin kansallisiin hyvinvointi-indikaattoreihin. Liitetiedostot sisältävät kattavasti myös Kajaanin kaupungin ohjaus- ja palveluverkostotahojen tallenteita, jotka perustuvat sekä valtakunnallisesti koottuihin tilastotietoihin että organisaatiokohtaisiin arkistolähteisiin. Yhteen koottuna liitetiedostot muodostavat käsikirjan, joka opastaa toimikiantajaa toistuvastikin toteuttamaan kajaanilaislasten ja -nuorten hyvinvointitiedon keräämistä ja tiedon tarkasteluprosessin omassa työssään. Liiteluettelo ja otsikoinnit käsikirjamallin liitetiedostoista on esitetty sivuilla 56-58. Koska eri toimitahojen tietovarannot päivittyvät nettisivustoille eriaikaisesti, on alla opasteeksi luettelo eri tiedontuottajien tilasto- ym. lähteistä julkaisuajankohtineen:

- Seuraava Kouluterveyskysely tehdään huhtikuussa 2015. Kyselyn valtakunnalliset tiedot julkaistaan syksyllä 2015 ja kuntakohtaiset tiedot ovat saatavilla alkuvuodesta 2016 THL:n nettisivustoilla. (Hanne Kivimäki, THL.)
- Seuraava Lastensuojelu 2014 -tilasto tulee THL:n nettisivustolle viimeistään marraskuussa 2015. Tilasto julkaistaan samanaikaisesti sekä valtakunnallisesti että kuntakohtaisesti. (Tuula Kuoppala, THL).
- Kainuun poliisin tilastolukuja poliisiasiain tietojärjestelmästä antaa poliisi Ville Hokkanen pyydettyäessä: ville.hokkanen@poliisi.fi.
- Kainuun ELY-keskus julkaisee työllisyyskatsauksensa kuukausittain seuraavasti:
20.1.2015, tiistai / 24.2.2015, tiistai / 24.3.2015, tiistai / 23.4.2015, torstai / 27.5.2015, keskiviikko / 24.6.2015, keskiviikko / 21.7.2015, tiistai / 25.8.2015, tiistai / 22.9.2015, tiistai / 20.10.2015, tiistai / 24.11.2015, tiistai / 22.12.2015, tiistai. (Kainuun ELY-keskus, n.d.).
- Nuorten työpajapalveluita tuottavan Kumppaniksi ry:n vuosiraportti ilmestyy vuosittain helmikuun alkupuolella. Vuoden 2014 raportti ei kuitenkaan ehtinyt tähän tutkimukseen, joten tilastointi kuvaa vuoden 2013 tietoja. (Markku Niskanen, Kumppaniksi ry.)
- Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden toteuttaman etsivän työn toimintakausi 9/2013-8/2014 on raportoitu opinnäytetyössä. Raportti toimintakaudelta 9/2014-8/2015 valmistuu tammikuussa 2016.
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän pöytäkirjat (kaikki Kajaanin kaupungin hallintoelinten asiakirjat) ovat julkisesti saatavilla kaupungin nettisivustolla: <http://www.kajaani.fi/>.

- Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja julkaistaan vuosittain. Seuraava vuosikirja on saatavilla lapsiasiavaltuutetun toimiston nettisivustolla 1.4.2015, julkaisijana lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila, joka aloitti tehtävässään 1.5.2014. (Pirkko-Liisa Rautio, Lapsiasiavaltuutetun toimisto.)
- Lisäksi tähän luetteloon voidaan mainita vielä pari yhteystietoa: Kajaanin ammattiopiston opiskelijoista koottua hyvinvointitilastotietoa antaa pyydettyä koulutuspäällikkö Esa Oikarinen, esa.oikarinen@kao.fi. Tietoja Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden hyvinvointitilastoista antaa tarvittaessa lehtori Leena Lerssi, leena.lerssi@kamk.fi. Hän toimii THL:n kouluterveyskyselyn yhteyshenkilönä Kajaanin ammattikorkeakoulussa.

6.4 Jatkotutkimusaiheet

Kirjoituspöytätytutkimus oli tähän opinnäytetyöhön tarkoituksenmukainen aineistonkeruumenetelmä muun muassa tutkimustyön rajallisen ajankäytön ja kustannusnäkökohtien sekä lähdemateriaalien luotettavuuden kannalta. Kirjoituspöytätytutkimusta täydentämään olisi kuitenkin ollut tarkoituksenmukaista kerätä hyvinvointitietoa lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden olosuhteista myös vuorovaikutteisemmalla menetelmällä, esimerkiksi tekemällä nuorten koulukohtaisia teemahaastatteluja tai vanhempainyhdistysten kyselytutkimuksia.

Tarkennetumpaa hyvinvointikuvaa kajaanilaislapsista ja -nuorista olisi mahdollista koota rajatumalla tutkimuksella, esimerkiksi paneutumalla nuorison riskikäyttäytymiseen (päihteet, huumeet), mielenterveysongelmiin, päiväkotien tai yksinhuoltajaperheiden lapsiteemaan, maahanmuuttajaperheisiin, ajankohtaisiin lastensuojelunäkökohtiin tai sukupuolittaiseen tyttö- ja poikatarkasteluun. Erilaisia näkökulmia ja ikäryhmiä rajaamalla lasten ja nuorten hyvinvointitutkimuksesta saisi kootuksi hyvinkin yksityiskohtaisia tuloksia kohdennettuun tiedontarpeeseen. Näkemykseni kuitenkin on, että kirjoituspöytätytutkimuksen sijasta kaikkein rationaalisin tiedonkeruu kohdennettuun lapsi- ja nuorisotutkimukseen toteutuisi sähköisinä tietovirtoina ohjaus- ja palveluverkoston eri asiantuntijatahoilta. Säännöllisesti päivittyvän sähköisen tiedonkeruun pyrkimys nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa olisi kuin alueellisessa pienoiskoossa (Kajaani/Kainuu) toteutuva malli valtakunnallisen tietovarannon luomisen tavoitteesta, jota käsiteltiin lyhyesti hyvinvointitiedon keruumenetelmiä tarkastelevassa kappaleessa 2.4. Pyrkimys lapsia, nuoria ja lapsiperheitä kattavan hyvinvointitiedon kokonaisvaltaiseen koostamiseen tarkoittaa sitä, että ajankohtainen tilastollinen tietovaranto olisi käyttäjilleen tarjolla sähköisesti yhdestä ainoasta nettiosoitteesta.

Opinnäytetyön kehittämistehtävänä oli luoda hyvinvointitiedon keruuta ohjaava käsikirjamalli Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden käyttöön. Kehittämistehtävää esille nousevia kysymyksiä olivat: Miten monialaisessa verkostossa eri tahoilla syntyvä tieto saadaan toistuvana prosessina (esimerkiksi vuosittain) kootuksi vertailukelpoiseen muotoonsa käyttäjätarpeita palvelevaksi tietovarannoksi? Miten yhteen koottua tietovarantoa ylläpidetään, päivitetään ja käytetään tarkoituksenmukaisella tavalla? Kehittämistehtävän eri vaiheita yhteen kokoava näkemykseni on käytännöllinen ja samalla myös yhteistyöverkoston kumppanuusajattelua sekä tiedolla johtamisen tavoitetta painottava. Näkemykseni mukaan verkoston ajankohtaisen asiantuntijatiedon käytettävyys edellyttää sitä, että edellä kuvatun (6.3) käsikirjamallin sijasta ohjaus- ja palveluverkoston tietovarantoja ryhdytään hyödyntämään yhteisen tietorakenteen kautta. Tutkimus päätyykin esittämään, että Kajaanin ohjaus- ja palveluverkostolle luodaan yhteinen tietojärjestelmä verkostotiedon hallinnoimiseksi. Eri tavoin kohdennettujen teematutkimusten ohella tämä tiedolla johtamisen käytäntöä kehittävä esitys onkin yksi jatkotutkimusaihe, jota verkostoyhteistyön koordinaattori voisi pohtia esimerkiksi ammattikorkeakoulun tietoliikenneasiantuntijoiden kanssa.

LÄHTEET

Aaltonen, K. (toim.) 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tieto-sanoma Oy.

Ahopelto M. ja Yliniemi K. 2014. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, Kainuun sote. ERVA-selaimen hyödyntäminen perusturva-alueella Kainuussa. Saatavilla: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=12216981&name=DLFE-32622.pdf (Luettu 27.12.2014)

Aira T., Hämylä R., Kannas L., Aula M. K. ja Harju-Kivinen R. 2014. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2014:4. Lasten hyvinvoinnin tila kansallisten indikaattoreiden kuvaamana. Saatavilla: http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?folderId=479644&name=DLFE-29914.pdf (Luettu 07.12.2014)

Aira, T., Hämylä R. ja Kannas L. 2013. Lasten hyvinvoinnin tila kansallisten indikaattoreiden kuvaamana. Alustava käsikirjoitus 16.8.2013. Terveyden edistämisen tutkimuskeskus, Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?folderId=6987043&name=DLFE-27202.pdf (Luettu 05.12.2014)

Aula, M. K. ja Sauli, H. 2011. Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:3. Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit –työryhmä. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKMtr3.pdf?lang=fi> (Luettu 05.12.2014)

ETNO 2014. Pohjois-Suomen alueellisten etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) toimintakertomus vuodelta 2013. Saatavilla: https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/104742/Pohjois-Suomen_ETNO_toimintakertomus_2013.pdf/b7e61167-86b3-4591-883a-da492535ee02 (Luettu 14.12.2014)

Hannikainen-Ingman K. 2010. Sitkeästi terveyseroja vastaan. Arviointi sosioekonomisten terveyserojen kaventamiseen tähtäävästä työstä Kainuussa 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Saatavilla: http://sote.kainuu.fi/general/Uploads_files/Julkaisut/Muut/Sitkeasti_terveyseroja_vastan_16122010.pdf (Luettu 05.01.2015)

Heikkinen M. 2014. Tilastokatsaus Kainuun soten perhepalveluihin. Pöytäkirja: Hallitus § 199, 10.09.2014. Saatavilla: http://www.kainuu.fi/sote_paatokset/kokous/20141092-10.HTM (Luettu 17.12.2014)

Heikkinen T. 2014. Kajaanin kaupunki. Sivistystoimiala. Kajaanin kaupungin palveluhakemisto. Saatavilla: <http://www.kajaani.fi/Palvelut/Sivistystoimiala/> (Luettu 04.01.2015)

Jalonen, H., Aarva, K., Juntunen, P., Laihonon, H., Laitinen, I. ja Lönnqvist, A. 2011. Arvoverkkoa kokemassa – saaliina tuottavuutta ja innovaatioita, Acta nro 226. Kuntaliitto, Helsinki. Saatavilla: http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=2553 (Luettu 20.11.2014)

Juntunen T. 2014. Tarkastuslautakunnan pöytäkirja, Tark 16 § 5, 19.2.2014. Kajaanin kouluterveyskyselyn 2013 tulokset. Saatavilla: http://kafi.tutka.net/ka_paatokset/kokous/20141450-5.PDF (Luettu 5.12.2014)

Kainuun ELY-keskus 2015. Kainuun työllisyyskatsaus, joulukuu 2014. Saatavilla: <http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/2950267/Joulu+14.pdf/0816b36c-2348-4952-adab-e6f1d937e257> (Luettu 22.01.2015)

Kainuun ELY-keskus, n.d. Työllisyyskatsaukset – Kainuu. Saatavilla: http://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-kainuu-tyollisyyskatsaukset;jsessionid=A51713D6446258A9B08E9EF4B3B01A21?p_p_id=122_INSTANCE_aluevalinta&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_r_p_564233524_resetCur=true&p_r_p_564233524_categoryId=14399#.VN3cZWccRYc (Luettu 13.02.2015)

Kainuun liitto 2014. Kainuu-ohjelma. Hyvinvoiva ja elinvoimainen Kainuu. Maakuntasuunnitelma 2035/Maakuntaohjelma 2014-2017. Saatavilla: <http://www.tem.fi/files/41417/Kainuu.pdf> (Luettu 23.12.2014)

Kainuun Prikaati 2014. Kirjaamo. Sosiaalikirjaston vastaus aineistopyyntöön. Saatavilla: Ritva Helena Valli, yksityisarkisto.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä 2014. Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2015. Saatavilla: http://www.kainuu.fi/sote_paatokset/kokous/20141088-7-1.PDF (Luettu 30.10.2014)

Kainuun sote, n.d. KAIRA-hanke mediassa. Kainuun Sanomat 27.06.2012. Työtä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi Kainuussa. Huovinen J., Nurmi M., Heikkinen M., Kettunen M. ja Ahtola-Anttonen P. Saatavilla: http://sote.kainuu.fi/general/Uploads_files/Nuoret.pdf (Luettu 01.02.2015)

Kajaanin kaupunki 2011. Kajaanin kaupungin sivistyslautakunnan johtosääntö. Saatavilla: http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/S%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6skokoelmat/Microsoft%20Word%20-%204.10%20UUSI%201.1.2011%20sivistyslautakunnan%20johtosaanto.pdf (Luettu 7.1.2015)

Kajaanin kaupunki 2014a. Seurantaryhmä, kesäkuu 2014. Kajaanin kaupungin lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2011-2015 toimintaraportti vuodelta 2013. Saatavilla: http://kafi.tutka.net/ka_paatokset/kokous/20141562-10-1.PDF (Luettu 21.11.2014)

Kajaanin kaupunki 2014b. Arviointikertomus 2013. Tarkastuslautakunta 27.05.2014. Saatavilla: http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/Arviointikertomus/Arviointikertomus%202013.pdf (Luettu 05.12.2014)

Kajaanin kaupunki 2014c. Kajaanin kaupungin Talousarvio 2015 / Taloussuunnitelma 2016-2017. Saatavilla: http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/Taloussuunnitelma/05112014.pdf (Luettu 09.12.2014)

Kajaanin kaupunki 2014d. Kajaanin kaupungin sivistystoimialan organisaatorakenne. http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/Organisaatiokaaviot/sivistystoimiala2014.pdf (Luettu 07.01.2015)

Kajaanin kaupunki 2015. Liikunta- ja nuorisopalvelut. Raportti: Etsivä nuorisotyö 1.9.2013-31.8.2014. Saatavilla: Eija Pyrrö, Kajaanin kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut.

Kajaanin seurakunta, n.d. Erityisnuorisotyö. Saatavilla: <http://www.kajaaninseurakunta.fi/pages/seurakuntalaisille/nuorelle-ja-opiskelijalle.php> (Luettu 25.01.2015)

Kinnunen, J. 24.9.2014. SIVLTK § 101. Kajaanin lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2011-2015 toimintaraportti 2013. Saatavilla: http://kafi.tutka.net/ka_paatokset/kokous/20141562-10.PDF (Luettu 21.11.2014)

Kokkolan kaupunki, n.d. Nuorten elinoloja kuvaavia indikaattoritietoja. Saatavilla: <http://kokwww.kokkola.fi/kokkola/DynJulk/kokous/20123598-9-55343.PDF> (Luettu 27.01.2015) (Viitattu kulttuuri- ja nuorisolautakunnan pöytäkirjassa 2.12.2014, § 105, LIITE A, saatavilla: <http://kokwww.kokkola.fi/kokkola/DynJulk/kokous/20144442-11.PDF>)

Komulainen A., Lanki S. ja Neitola E. 2013. Kainuun kuntien yhteinen kotouttamissuunnitelma 2014-2017. Saatavilla: http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/Kotouttamissuunnitelma/KAINUUN%20KUNTIEN%20YHTEINEN%20KOTOUTTAMISSUUNNITELMA%20%202014-2017.pdf (Luettu 12.12.2014)

Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti. Saatavilla: http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/Kouluterveyskysely/Kajaani_2013.pdf (Luettu 06.12.2014)

Kumppaniksi ry. 2014. Kumppaniksi ry:n Kajaanin työpajan vuosiraportti 2013. Saatavilla: Saatavilla: <http://www.kumppaniksi.fi/#> (Luettu 24.01.2015)

Kuntaliitto 2013. Sähköinen hyvinvointikertomus. Kajaani: Laaja hyvinvointikertomus 2013-2016. Hyvinvointikertomus valtuustokaudelta 2009-2012 ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2013-2016. Saatavilla: <http://www.hyvinvointikertomus.fi/publicdoc/id/207/> (Luettu 22.01.2015)

Laihonen, H. 2009. Terveysjärjestelmän johtamisen tietovirrat. Julkaisu 824. Tampereen teknillinen yliopisto. Saatavilla: <https://dspace.cc.tut.fi/dpub/bitstream/handle/123456789/6033/laihonen.pdf?sequence=3> (Luettu 05.11.2014)

Laihonen, H., Hannula, M., Helander, N., Ilvonen, I., Jussila, J., Kukko, M., Kärkkäinen, H., Lönnqvist, A., Myllärniemi, J., Pekkola, S., Virtanen, P., Vuori, V. ja Yliniemi, T. 2013. Tietojohtaminen. Tampereen teknillinen yliopisto. Tietojohtamisen tutkimuskeskus Novi. Tampere: Juvenes Print Oy. Saatavilla: <http://dspace.cc.tut.fi/dpub/bitstream/handle/123456789/21534/tietojohtaminen.pdf> (Luettu 6.11.2014)

Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014. Eriarvoistuva lapsuus. Lasten hyvinvointi kansallisten indikaattoreiden valossa. Lapsiasiavaltuutetun toimisto 2014:3. Saatavilla: http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?folderId=479644&name=DLFE-29907.pdf (Luettu 19.12.2014)

Lastensuojelulaki 1.4.2007/417. Finlex®. Ajantasainen lainsäädäntö. Edita Publishing Oy. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417> (Luettu 28.10.2014)

Matikka A., Luopa P., Kivimäki H., Jokela J. ja Paananen R. Maahanmuuttajataustaisten 8. ja 9. –luokkalaisten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 26/2014. Saatavilla: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116720/URN_ISBN_978-952-302-297-3.pdf?sequence=1 (Luettu 09.12.2014)

Matikka, A. 2014. Kouluterveyskysely: Maahanmuuttajanuoret tarvitsevat tukea. Saatavilla: <http://www.thl.fi/fi/-/kouluterveyskysely-maahanmuuttajanuoret-tarvitsevat-tukea> (Luettu 09.12.2014)

Mikkonen. 30.9.2014. SIVLTK § 103. Lausunto Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta. Saatavilla: http://www.kainuu.fi/su_paatokset/kokous/20141233-4.PDF (Luettu 21.11.2014)

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Finlex®. Ajantasainen lainsäädäntö. Edita Publishing Oy. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072> (Luettu 27.10.2014)

Nuorisotutkimusseura ry. 2010. Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. 3/2010. Helsinki: Yliopistopaino

Nykänen P., Kauppi A. ja Seppälä A. 2013. Tampereen yliopisto, Informaatiotieteiden yksikkö. Nuorten tiedot käyttöön. Raportti nuorten elinolojen ja palvelujen käyttöä koskevien tietojen tilanteesta. Opit käyttöön –hanke. Saatavilla: http://sosiaalikehitys.com/uploads/Nuorten_tiedot_kayttoon.pdf (Luettu 21.02.2015)

Oikarinen, E. 2014. PP-esitys, 06.02.2014: Kouluterveyskysely. Kainuun ammattiopisto. Saatavilla: Ritva Helena Valli, yksityinen opiskelumateriaali.

Oivo, T. 2014. Työ- ja elinkeinoministeriö 4.8.2014. Nuorisotakuu. Saatavilla: http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/a7966d5d-acbb-4bf0-b14f-e93d45d1f733/Nuorisotakuu+4.8.2014_Stadin+ammattiopisto.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=a7966d5d-acbb-4bf0-b14f-e93d45d1f733 (Luettu 19.11.2014)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. OKM-julkaisuja 2012:6. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi> (Luettu 27.10.2014)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Nuorten työpajatoiminnan avustaminen vuonna 2015. Saatavilla: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_avustukset/tyopajat/liitteet/Hakuohje_nuorten_tyxpajat_2015.pdf (Luettu 30.01.2015)

Opetusministeriö 2006. Päätös Dnro 17/600/2006: Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset. 25.10.2006. Saatavilla: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoyt/us/tyoepajat/Liitteet/OPM_paatos_25102006.pdf (Luettu 18.11.2014)

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto. 7.11.2014. Nuorten työpajatoiminta Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 2013. Saatavilla:
<http://www.avi.fi/documents/10191/2098395/Nuorten+ty%C3%B6pajatoiminta+-raportti+2013/0852d42b-9abc-40b9-bb7a-9e8393a16e1a> (Luettu 19.11.2014)

Rönty 2014. Perheiden auttaminen näkyy – Kainuun lastensuojeluilmoitukset maan alhaisimmalla tasolla. YLE Kainuu, 02.12.2014. Saatavilla:
http://yle.fi/uutiset/perheiden_auttaminen_nakyy__kainuun_lastensuojeluilmoitukset_maan_alhaisimmalla_tasolla/7663798 (Luettu 16.01.2015)

Saaranen-Kauppinen, A. ja Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Saatavilla:
http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf (Luettu 20.11.2014)

Suomen Kuntaliitto 2015. Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta voimaan 1.8.2014. Saatavilla: http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/opetus_lakiasiat/opekulakiasia/oppilashuoltolaki/Sivut/default.aspx (Luettu 22.01.2015)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013. Kajaanin kuntaraportti. Kivimäki H., Luopa P., Nipuli S., Vilkki S., Jokela J., Laukkarinen E. ja Paananen R. Saatavilla:
http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/Kouluterveyskysely/Kajaani_2013.pdf (Luettu 06.12.2014)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Tiedote 17.9.2014. Kouluterveyskysely: Maahanmuuttajanuoret tarvitsevat tukea. Saatavilla: <http://www.thl.fi/fi/-/kouluterveyskysely-maahanmuuttajanuoret-tarvitsevat-tukea> (Luettu 06.12.2014)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a. Kouluterveyskysely 2013, Kainuun raportti. Saatavilla:
http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Maakuntaraportit/Kainuu_2013.pdf (Luettu 06.12.2014)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b. Kouluterveyskysely 2013. Tulokset. Saatavilla:
<http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijaty/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset> (Luettu 19.12.2014)
 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c. Lastensuojelu 2013. Tilastoraportti 26/2014. Saatavilla:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116946/Tr26_14.pdf?sequence=3 (Luettu 19.12.2014)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015. Hyvinvointikompassi. Saatavilla:
<http://www.hyvinvointikompassi.fi/web/hyvinvointikompassi/indikaattori/-/indicator/r/658/c/658/g/total/i/1245> (Luettu 04.02.2015)

Tilastokeskus 2014. Ulkomaalaistaustainen väestö 2013. Saatavilla:
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yvrm_ulsi_201300_2014_12286_net.pdf (Luettu 12.12.2014)

Tuomi, J. ja Sarajärvi A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Valtakunnallinen nuorten yhteiskuntatakuu -työryhmä. Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille. 12.3.2013. Dnro TEM066:00/2011. Saatavilla:
http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf (Luettu 15.11.2014)

Työllisyystyöryhmä 2014. Pöytäkirja 18.03.2014, § 9, liite 4: Valmentautujat vuonna 2013 ja edelleen sijoittumiset. Saatavilla:
http://kafi.tutka.net/ka_paatokset/kokous/20141474-9.HTM (Luettu 29.01.2015)

Uotila, T.-P. 2010. Ikkunoita osaamisen johtamisen systeemiseen kokonaisuuteen. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 293. Saatavilla:
http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-313-4.pdf (Luettu 19.11.2014)

Valtioneuvoston kanslia, 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. 22.6.2011. Saatavilla: <http://valtioneuvosto.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/katainen/hallitus-ohjelma/pdf/fi.pdf> (Luettu 26.10.2014)

Valtioneuvoston kanslia, 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. 22.6.2011. Saatavilla: <http://valtioneuvosto.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/katainen/hallitus-ohjelma/pdf/fi.pdf> (Luettu 26.10.2014)

Valtioneuvoston kanslia, 2014. Pääministeri Alexander Stubbin hallituksen ohjelma. 24.6.2014. Saatavilla: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/fi.jsp> (Luettu 26.10.2014)

Vehviläinen J. 2006. Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Hakapaino Oy: Helsinki. Saatavilla:
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/osallisuushanke/seudullinen%20nuorisoty_o.pdf (Luettu 26.10.2014)

LIITTEET

- LIITE 1 Monialaisen yhteistyön toteutusta tukevat normit ja poliittinen ohjaus (Aaltonen, K. (toim.) 2011).
- LIITE 2 Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat kouluittain luokka-asteen ja sukupuolen mukaan Kajaanissa vuosina 2005–2013. (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 54).
- Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat sukupuolen mukaan Kainuussa (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kainuun raportti, 10).
- LIITE 3 Ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailla sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoilla Kajaanissa 2013 (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 34-35).
- Ilon- ja huolenaiheet ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla Kainuussa 2013 (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014a, 44).
- LIITE 4 Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ja vastaajien lukumäärä vuosina 2005–2013 (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).
- LIITE 5 Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan ja luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013. (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).
- LIITE 6 Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan ja opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013 (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).
- LIITE 7 Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan ja opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013 (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).
- LIITE 8 Maahanmuuttajataustaisten peruskoulun 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi THL:n Kouluterveyskyselyn 2013 mukaan (Matikka ym. 2014, 49).

- LIITE 9 Ulkomaan kansalaiset maakunnittain ja kunnittain vuosina 2004–2013 (Tilastokeskus 2014, 84).
- LIITE 10 Huostassa olleet lapset sijoitusmuodon mukaan maakunnittain 31.12.2013 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c, 5).
Kodin ulkopuolelle sijoittuneena olleet lapset ja nuoret sukupuolen mukaan vuosina 1991-2013 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c).
- LIITE 11 Poliisiasiain tietojärjestelmän tilastoja vuosilta 2010-2014 (Hokkanen 26.12.2014):
Poliisiasiain tietojärjestelmässä rikoksesta epäillyn asemaan merkityt ikäryhmittäin ja sukupuolittain koko maassa vuosina 2010-2014.
Poliisiasiain tietojärjestelmässä rikoksesta epäillyn asemaan merkityt ikäryhmittäin ja sukupuolittain Kajaanissa vuosina 2010-2014.
Poliisiasiain tietojärjestelmässä rikoksesta epäillyn asemaan merkityt ikäryhmittäin ja sukupuolittain Paltamossa, Kuhmossa, Sotkamossa ja Suomussalmella vuosina 2010-2014.
Rattijuopumukset ja törkeät rattijuopumukset koko maassa ikäryhmittäin ja sukupuolittain vuosina 2010-2014.
Rattijuopumukset ja törkeät rattijuopumukset ikäryhmittäin ja sukupuolittain Kajaanin poliisiaseman (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi), Sotkamon poliisi-aseman (Sotkamo), Kuhmon poliisiaseman (Kuhmo) ja Suomussalmen poliisiaseman (Suomussalmi, Puolanka, Hyrynsalmi) osalta yhteensä vuosina 2010-2014.
Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikoksista epäillyt (lievä pahoinpitely, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely) koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.
Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikoksista epäillyt Kainuussa (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Kuhmo, Sotkamo, Hyrynsalmi, Puolanka, Suomussalmi) ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.
Poliisin tietoon tulleet huumausainerikoksista epäillyt (huumausaineen käyttörikos, huumausainerikos, törkeä huumausainerikos) koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.
Poliisin tietoon tulleet huumausainerikoksista epäillyt Kainuussa (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Kuhmo, Sotkamo, Hyrynsalmi, Puolanka, Suomussalmi) vuosina 2010-2014.
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikoksista (törkeä varkaus, varkaus, näpistys, kavallus, petos, ryöstö, kiristys, vahingonteko, luvaton käyttö jne.) epäillyt koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikoksista (törkeä varkaus, varkaus, näpistys, kavallus, petos, ryöstö, kiristys, vahingonteko, luvaton käyttö jne.) epäillyt koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikoksista epäillyt Kainuussa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Poliisin tietoon tulleiden rikosten asianomistajat ikäryhmittäin koko maassa vuosina 2010-2014.

Poliisin tietoon tulleet rikosten asianomistajat Kainuussa vuosina 2010-2014.

Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten (lievä pahoinpitely, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely) asianomistajat ikäryhmittäin koko maassa vuosina 2010-2014.

Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten asianomistajat Kainuussa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten (törkeä varkaus, varkaus, näpistys, kavallus, petos, ryöstö, kiristys, vahingonteko, luvaton käyttö jne.) asianomistajat ikäryhmittäin koko maassa vuosina 2010-2014.

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten asianomistajat Kainuussa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

- LIITE 12 Ote Kumppaniksi ry:n Kajaanin työpajan vuosiraportista 2013 (Kumppaniksi ry. 2014).
Kumppaniksi ry:n Kajaanin työpajan valmentautujat vuonna 2013 ja edelleen sijoittumiset (Työllisyystyöryhmä 2014).
- LIITE 13 Kainuun ELY-keskuksen työllisyyskatsaus 12/2014:
Työttömät työnhakijat ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta sekä muutokset kunnittain ja seutukunnittain 31.12.2014 (Kainuun ELY-keskus 2015, 3).
Uudet avoimet työpaikat työnvälityksessä kuukausittain vuosina 2010-2014 (Kainuun ELY-keskus 2015, 4).
Kainuu, tilannekatsauksen seuranta 2014. Työttömät työnhakijat, alle 25-v., pitkäaikaistyöttömät, yli 50-v. ja työttömien osuus työvoimasta (%) kunnittain (Kainuun ELY-keskus 2015, 6).
Työllisyystilanne 2014 joulukuun lopussa (I) ja TE-toimiston toiminta joulukuun aikana (II). (Kainuun ELY-keskus 2015, 5).
- LIITE 14 Lasten hyvinvoinnin ulottuvuudet ja kansalliset indikaattorit sekä niiden tietolähteet (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 20).
- LIITE 15 Kooste hyvinvointi-indikaattoreiden taustalla olevista tutkimusaineistoista ja tilastoista (Aira ym. 2013, 228-229).

Monialaisen yhteistyön toteutusta tukevat normit ja poliittinen ohjaus

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia turvaavaa normiohjausta on esitetty kattavasti Aaltosen (2011, 194-330) teoksessa Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö.

- Nuorisolaki 27.1.2006/72
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
- Hallintolaki 6.6.2003/434
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621
- Kuntalaki 17.3.1995/365
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628
- Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 20.12.2001/1435
- Lukiolaki 21.8.1998/629
- Laki ammatillisesta kuntoutuksesta 21.8.1998/630
- Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä 18.12.1998/1058
- Valtioneuvoston asetus ammatillisen kuntoutuksen ja luokiokoulutuksen yhteishausta 17.1.2008/30
- Asevelvollisuuslaki 28.12.2007/1438
- Siviilipalveluslaki 28.12.2007/1446
- Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290
- Laki julkisesta työvoimapaikasta 30.12.2002/1295
- Laki työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä 11.12.2002/1058
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189
- Terveystieteiden laki 30.12.2010/1326
- Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710
- Sosiaalihuoltoasetus 29.6.1983/607
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812
- Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 13.6.2003/497
- Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412
- Laki toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta ja 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 17.12.2010/1172
- Laki Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä 30.12.2010/1379
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361
- Liikuntalaki 18.12.1998/1054
- Poliisilaki 7.4.1995/493
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785
- Laki lasten päivähoitolaista 19.1.1973/36
- Asetus lasten päivähoitolaista 16.3.1973/239
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380
- Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 18.9.1987/759
- Tilastolaki 22.4.2004/280
- Henkilötietolaki 22.4.1999/523
- Yleissopimus lapsen oikeuksista (YK:n lapsen oikeuksien sopimus)

Säädösten taustalla ovat yhteiskunnallisiin tavoitteisiin kytkeytyvät poliittiset kehykset.

Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat kouluittain luokka-asteen ja sukupuolen mukaan Kajaanissa vuosina 2005–2013. (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 54).

Peruskoulun oppilasmäärät luokan ja sukupuolen mukaan

Kajaani		Peruskoulun 8. luokka		Peruskoulun 9. luokka		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Hauholan koulu	2005	54	65	50	48	104	113	217
	2007	58	43	40	51	98	94	192
	2009	43	61	61	55	104	116	220
	2011	43	49	54	51	97	100	197
	2013	47	44	51	50	98	94	192
Kajaanin lyseo	2005	70	43	66	51	136	94	230
	2007	62	58	61	51	123	109	232
	2009	50	72	57	58	107	130	237
	2011	72	74	88	83	160	157	317
	2013	78	83	72	73	150	156	306
Keskuskoulu	2005	45	57	32	41	77	98	175
	2007	36	43	27	54	63	97	160
	2009	38	51	34	39	72	90	162
	2011	43	67	54	60	97	127	224
	2013	24	46	21	54	45	100	145
Kätönlahden koulu	2005	67	48	44	32	111	80	191
	2007	73	52	46	40	119	92	211
	2009	20	15	37	38	57	53	110
Otanmäen koulu	2005	14	10	20	17	34	27	61
	2007	13	16	19	22	32	38	70
	2009	24	14	14	16	38	30	68
	2011	13	12	14	8	27	20	47
	2013	18	8	17	12	35	20	55
Peruskoulut yhteensä	2005	250	223	212	189	462	412	874
	2007	242	212	193	218	435	430	865
	2009	175	213	203	206	378	419	797
	2011	171	202	210	202	381	404	785
	2013	167	181	161	189	328	370	698

Lukion opiskelijamäärät luokan ja sukupuolen mukaan

Kajaani		Lukion 1. vuosi		Lukion 2. vuosi		Poika	Tyttö	Yhteensä
		Poika	Tyttö	Poika	Tyttö			
Kajaanin lukio	2005	81	123	55	98	136	221	357
	2007	82	143	60	121	142	264	406
	2009	36	63	29	54	65	117	182
	2011	70	127	71	107	141	234	375
	2013	49	123	77	90	126	213	339
Vuolijoen lukio	2005	10	7	8	7	18	14	32
	2007			4	7	4	7	11
Lukiot yhteensä	2005	91	130	63	105	154	235	389
	2007	82	143	64	128	146	271	417
	2009	36	63	29	54	65	117	182
	2011	70	127	71	107	141	234	375
	2013	49	123	77	90	126	213	339

Kouluterveyskyselyyn vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat sukupuolen mukaan Kainuussa (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kainuun raportti, 10).

Oppilasmäärät luokan ja sukupuolen mukaan

		8. luokka / 1. vuosi		9. luokka / 2. vuosi		Pojat	Tytöt	Yht.	
		Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt				
Kainuu	Peruskoulut	2005	487	477	446	421	933	898	1831
		2007	498	446	445	470	943	916	1859
		2009	382	438	438	423	820	861	1681
		2011	393	412	437	424	830	836	1666
		2013	333	312	319	392	652	704	1356
Lukiot	2005	219	309	159	222	378	531	909	
	2007	203	292	173	244	376	536	912	
	2009	148	182	128	178	276	360	636	
	2011	169	225	146	186	315	411	726	
	2013	121	225	162	197	283	422	705	
Ammatilliset oppilaitokset	2009	236	212	222	171	458	383	841	
	2011	210	230	198	172	408	402	810	
	2013	245	170	186	146	431	316	747	

Ilon- ja huolenaiheet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilailta sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoilla Kajaanissa 2013 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 34-35).

<p>ILONAIHEET (peruskoulun 8. ja 9. luokat)</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan • Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa vähentyivät • Toistuva rikkeiden teko vähentyi • Koulun fyysiset työolot koettiin paremmiksi • Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi • Koulutyön määrä koettiin kohtuullisemmaksi • Opiskeluun liittyvät vaikeudet vähentyivät • Koulukiusatuksi joutuminen vähentyi • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin lisääntyi • Viikoittain koetut niska- ja hartiakivut vähentyivät • Aamupalan syöminen arkisin lisääntyi • Koululounaan syöminen päivittäin lisääntyi • Hampaiden harjaamistottumukset paranivat • Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi • Koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin yleisimmin apua <p>Muutokset pidemmällä aikavälillä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin lisääntyi 	<p>ILONAIHEET (lukion 1. ja 2. luokat)</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien tupakointi vähentyi • Läheiset ystävyys-suhteet yleistyivät • Läheisen alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat vähentyivät • Fyysistä uhkaa koettiin vähemmän • Koulun työilmapiiri parani • Kuulluksi tuleminen koulussa lisääntyi • Lintsaaminen vähentyi • Tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin lisääntyi • Useiden oireiden kokeminen päivittäin vähentyi • Viikoittain koetut niska- tai hartiakivut vähentyivät • Viikoittain koettu päänsärky vähentyi • Ylipainoisia oli vähemmän • Aamupalan syöminen arkisin lisääntyi • Hampaiden harjaamistottumukset paranivat • Päivittäinen tupakointi vähentyi • Humalajuominen vähentyi • Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi • Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi • Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi <p>Näiden esiintyvyys hyvin pieni (alle 0,5 %) vuonna 2013</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa
<p>HUOLENAIHEET (perusk. 8. ja 9. luokat)</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhempien tupakointi lisääntyi • Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi 	<p>HUOLENAIHEET (lukion 1. ja 2. luokat)</p> <p>Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perheen yhteinen ateriointi iltaisin vähentyi • Koulun fyysiset työolot koettiin puutteellisemmiksi • Ruutu-aika arkipäivisin lisääntyi

Ilon- ja huolenaiheet ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla Kainuussa 2013 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a, 44).

ILONAIHEET

Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen

- Vanhempien tupakointi vähentyi
- Vanhemmat tiesivät paremmin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan
- Keskusteluvaikkeudet vanhempien kanssa vähentyivät
- Läheisten alkoholin käytön aiheuttamat ongelmat vähentyivät
- Oppilaitoksen fyysiset työolot koettiin paremmiksi
- Kuulluksi tuleminen oppilaitoksessa lisääntyi
- Tietoisuus tavoista vaikuttaa oppilaitoksen asioihin lisääntyi
- Päivittäin koettu väsymys vähentyi
- Viikoittain koetut niska- ja hartiakivut vähentyivät
- Koululounaan syöminen päivittäin lisääntyi
- Hampaiden harjaamistottumukset paranivat
- Ruutuaika arkipäivisin vähentyi
- Päivittäinen tupakointi vähentyi
- Huumeokeilut vähentyivät
- Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi
- Koululääkärin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi
- Koulukuraattorin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi
- Koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin helpommaksi

HUOLENAIHEET

Muutokset verrattuna edelliseen kyselyvuoteen

- Perheen yhteinen ateriointi iltaisin vähentyi
- Fyysistä uhkaa koettiin yleisemmin
- Toistuva rikkeiden teko lisääntyi
- Oppilaitoksen työilmapiiri heikkeni
- Opiskeluun liittyvät vaikeudet lisääntyivät
- Liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla vähentyi

Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-aste- ja sukupuolivakioitujen prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ja vastaajien lukumäärä vuosina 2005–2013 (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).

Kajaani (Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat)

Indikaattori, luokka-aste- ja sukupuolivakioitu % ja vastaajien lukumäärä	2005		2007		2009		2011		2013	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	40	862	40	858	37	783	36	781	42	694
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	33	865	28	861	36	787	32	776	34	685
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	37	866	39	860	41	790	40	777	35	679
Keskusteluvaikkeitä vanhempien kanssa	11	864	10	862	10	790	13	777	8	688
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	54	863	55	851	50	784	55	777	55	690
Ei yhtään läheistä ystävää	10	862	10	860	10	789	10	777	10	680
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	-	0	-	0	13	790	12	777	14	692
Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana	17	855	19	858	19	785	19	768	17	668
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	-	0	-	0	-	0	-	0	14	693
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	15	866	17	857	19	788	23	773	19	684
KOULUOLO										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	58	834	64	821	62	770	67	763	61	663
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	-	0	21	826	21	788	23	774	21	681
Koulun työilmapiirissä ongelmia	24	861	28	842	32	770	32	766	31	662
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	30	867	32	855	33	774	33	782	24	684
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	37	872	40	861	41	793	41	782	35	694
Vaikeuksia opiskelussa	30	865	29	860	29	787	35	782	32	675
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	6	866	6	864	10	796	9	783	7	691
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	11	830	11	833	12	771	12	754	11	657
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	-	0	53	858	51	790	50	783	45	682
KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi	16	870	15	860	16	797	18	783	19	694
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	16	851	19	844	18	779	19	765	20	652
Väsymystä lähes päivittäin	15	866	19	856	17	795	17	779	17	679
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	28	867	32	859	32	795	36	780	32	692
Päänsärkyä viikoittain	31	866	33	859	37	795	35	781	34	682
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	-	0	-	0	-	0	-	0	14	666
Koulu-uupumus	-	0	12	864	13	794	14	785	15	692
Ylipaino	16	803	15	785	18	726	16	729	16	606
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	-	0	41	853	44	791	45	780	40	693
Ei syö koululounasta päivittäin	-	0	-	0	-	0	36	778	32	691
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	-	0	-	0	-	0	49	775	45	683
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	40	866	37	856	36	790	32	779	34	689
Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	-	0	-	0	-	0	23	769	25	669
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	-	0	-	0	-	0	-	0	36	654
Tupakoi päivittäin	20	862	16	857	14	786	15	775	17	695
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	19	872	17	862	14	786	15	776	13	694
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	8	870	5	858	5	788	8	781	8	685
KOKEMUS OPPILASHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	-	0	20	851	26	783	25	777	28	668
Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle	-	0	52	819	61	760	53	770	53	661
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	-	0	23	837	17	779	21	777	19	663
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	-	0	55	796	57	752	58	766	54	657
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	10	862	10	844	11	779	10	776	7	678
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	16	873	19	861	17	787	-	0	20	690

Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan ja luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013. (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).

Kajaani 2013 (Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat)

Indikaattori, luokka-astevakioitu % ja vastaajien lukumäärä	Pojat		Tytöt		Yhteensä		Maakunta*		Koko maa	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	41	325	43	369	42	694	41	1346	33	98148
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	31	317	36	368	34	685	36	1339	29	97561
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	41	315	30	364	35	679	34	1326	33	96983
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	5	320	12	368	8	688	8	1342	8	97767
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	50	321	60	369	55	690	54	1338	55	98048
Ei yhtään läheistä ystävää	13	317	7	363	10	680	10	1324	8	96936
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	8	324	19	368	14	692	15	1343	12	98521
Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana	19	305	14	363	17	668	18	1303	19	95618
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	9	324	19	369	14	693	13	1346	14	98474
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	19	318	19	366	19	684	18	1335	19	97603
KOULUOLOT										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	59	305	64	358	61	663	56	1291	54	94438
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	21	316	21	365	21	681	21	1330	23	97299
Koulun työilmapiirissä ongelmia	29	301	33	361	31	662	28	1274	26	93452
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	23	319	25	365	24	684	23	1319	24	97262
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	36	328	34	366	35	694	37	1351	39	99047
Vaikeuksia opiskelussa	31	312	33	363	32	675	30	1315	34	96647
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	7	324	7	367	7	691	7	1343	7	98880
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	9	302	12	355	11	657	9	1261	8	92227
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	40	315	50	367	45	682	43	1329	43	98112

KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi	12	327	26	367	19	694	20	1346	16	98857
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	11	298	29	354	20	652	19	1273	17	93454
Väsymystä lähes päivittäin	11	315	23	364	17	679	16	1327	15	97743
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	21	326	42	366	32	692	31	1343	29	98324
Päänsärkyä viikoittain	24	318	43	364	34	682	34	1329	32	97883
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	4	304	23	362	14	666	12	1299	11	94470
Koulu-uupumus	11	324	18	368	15	692	14	1344	13	99122
Ylipaino	19	287	12	319	16	606	17	1172	16	86124
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkiamu	38	324	43	369	40	693	42	1344	43	98358
Ei syö koululounasta päivittäin	25	323	39	368	32	691	25	1342	34	98092
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	53	317	36	366	45	683	47	1332	47	97638
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	29	320	38	369	34	689	36	1341	32	97646
Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	27	308	23	361	25	669	24	1310	24	95677
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	34	306	38	348	36	654	29	1272	30	92688
Tupakoi päivittäin	16	325	17	370	17	695	17	1343	13	97951
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	12	325	15	369	13	694	14	1343	12	98363
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	9	316	6	369	8	685	8	1336	9	98139
KOKEMUS OPPILASHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	24	307	32	361	28	668	21	1303	13	95507
Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle	41	300	64	361	53	661	45	1296	37	94319
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	17	302	20	361	19	663	21	1297	20	93990
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	49	298	59	359	54	657	43	1287	40	93242
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	6	320	9	358	7	678	8	1323	8	97381
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	11	321	29	369	20	690	19	1342	18	97919

Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioitujen prosenttiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja vastaajien lukumäärä vuosina 2005–2013 (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).

Kajaani (Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat)

Indikaattori, luokka-aste- ja sukupuolivakioitu % ja vastaajien lukumäärä	2005		2007		2009		2011		2013	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	34	384	30	417	22	182	27	374	24	336
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	34	386	27	415	27	182	25	373	25	339
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	33	386	39	415	28	182	37	373	36	337
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	8	385	10	415	8	182	6	373	7	338
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	58	389	56	415	55	181	53	374	58	339
Ei yhtään läheistä ystävää	11	385	8	414	12	182	8	373	3	337
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	-	0	-	0	14	182	16	375	9	336
Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana	14	379	11	414	6	181	14	372	7	335
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	-	0	-	0	-	0	-	0	11	337
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	6	387	4	417	2	182	6	373	5	337
KOULUOLOT										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	59	371	35	405	31	178	32	370	35	329
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	-	0	7	412	3	182	7	373	8	337
Koulun työilmapiirissä ongelmia	10	382	8	412	6	173	11	370	8	331
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	23	385	16	416	16	181	19	374	12	334
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	55	388	48	417	46	182	45	375	46	339
Vaikeuksia opiskelussa	27	385	36	416	34	181	34	374	33	334
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	1	389	1	417	0	182	1	375	0	337
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	14	375	17	406	10	177	10	370	5	327
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	-	0	27	416	19	181	26	375	15	335
KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi	23	388	23	416	24	182	18	373	16	339
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	20	381	18	409	14	179	16	372	12	331
Väsymystä lähes päivittäin	15	385	15	415	14	182	17	374	15	338
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	43	385	41	416	35	182	36	374	31	337
Päänsärkyä viikoittain	35	387	27	417	29	182	29	374	25	335
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	-	0	-	0	-	0	-	0	8	332
Koulu-uupumus	-	0	8	417	9	182	10	375	9	339
Ylipaino	14	350	16	395	19	173	18	355	15	309
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkiamu	-	0	35	417	28	182	30	375	27	337
Ei syö koululounasta päivittäin	-	0	-	0	-	0	16	374	15	337
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	-	0	-	0	-	0	40	374	34	337
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	33	389	29	417	35	182	27	375	27	338
Ruutuaika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	-	0	-	0	-	0	16	371	20	334
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	-	0	-	0	-	0	-	0	44	332
Tupakoi päivittäin	12	387	10	411	9	181	11	373	6	336
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	24	388	24	417	20	182	21	374	18	338
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	9	389	9	416	11	181	11	374	13	337
KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	-	0	16	407	14	181	18	372	7	333
Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle	-	0	46	388	51	165	41	371	29	327
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	-	0	5	403	6	178	8	371	9	332
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	-	0	41	388	41	163	38	367	30	327
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	10	380	6	406	7	175	8	365	7	332
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	16	389	20	414	23	182	-	0	18	337

Kouluterveyskyselyn indikaattoreiden opiskeluvuosivakioidut prosentiosuudet lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sukupuolen mukaan ja opiskeluvuosi- ja sukupuolivakioidut prosentiosuudet vertailutiedoista sekä vastaajien lukumäärä vuonna 2013 (THL:n Kouluterveyskysely 2013, Kajaanin kuntaraportti, 55).

Kajaani 2013 (Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat)

Indikaattori, luokka-astevakioitu % ja vastaajien lukumäärä	Pojat		Tytöt		Yhteensä		Maakunta*		Koko maa	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
ELINOLOT										
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	20	124	28	212	24	336	23	701	24	48275
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	21	126	30	213	25	339	29	705	24	48229
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	36	125	35	212	36	337	33	700	31	47986
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	7	126	8	212	7	338	6	704	6	48276
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	52	126	64	213	58	339	56	703	59	48223
Ei yhtään läheistä ystävää	2	125	3	212	3	337	4	700	7	47971
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	7	123	11	213	9	336	10	702	12	48371
Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana	8	123	5	212	7	335	8	695	13	47617
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	5	125	17	212	11	337	11	702	14	48105
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	4	125	5	212	5	337	5	700	7	48078
KOULUOLOT										
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	30	120	41	209	35	329	32	684	38	46993
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	10	125	6	212	8	337	9	698	8	48058
Koulun työilmapiirissä ongelmia	6	120	11	211	8	331	9	687	10	46896
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	9	123	15	211	12	334	13	698	13	47978
Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri	36	126	56	213	46	339	44	705	42	48522
Vaikeuksia opiskelussa	32	121	34	213	33	334	34	697	37	47821
Koulukiusattuina vähintään kerran viikossa	0	125	0	212	0	337	1	699	1	48461
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	7	122	4	205	5	327	8	682	9	46479
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	17	123	13	212	15	335	22	697	27	48279
KOETTU TERVEYS										
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi	13	126	19	213	16	339	16	705	16	48472
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	6	122	19	209	12	331	12	684	14	46743
Väsymystä lähes päivittäin	8	125	21	213	15	338	12	700	13	48142
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	17	125	44	212	31	337	32	701	33	48271
Päänsärkyä viikoittain	15	123	34	212	25	335	26	697	25	48170
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	7	123	10	209	8	332	8	690	9	47185
Koulu-uupumus	8	126	10	213	9	339	9	704	11	48536
Ylipaino	14	116	16	193	15	309	16	650	15	44061
TERVEYSTOTTUMUKSET										
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	30	124	25	213	27	337	29	703	32	48339
Ei syö koululounasta päivittäin	12	124	17	213	15	337	15	703	28	48304
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	45	125	24	212	34	337	36	700	37	48120
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	23	125	31	213	27	338	27	704	29	48207
Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	27	124	13	210	20	334	19	694	22	47766
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	51	123	37	209	44	332	30	689	39	46840
Tupakoi päivittäin	5	124	7	212	6	336	7	701	8	48081
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	22	125	15	213	18	338	18	703	20	48325
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	14	125	12	212	13	337	9	702	13	48211
KOKEMUS OPISKELIJAHUOLLON TUESTA										
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	7	123	6	210	7	333	11	695	13	47611
Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle	24	121	35	206	29	327	39	687	39	47129
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	9	124	8	208	9	332	14	690	25	46920
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	27	122	32	205	30	327	40	682	37	46853
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	6	123	9	209	7	332	8	690	8	47458
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	6	124	29	213	18	337	17	701	18	48215

Maahanmuuttajataustaisten peruskoulun 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi THL:n Koulu-terveyskyselyn 2013 mukaan (Matikka ym. 2014, 49).

Kouluterveyskysely 2013. Peruskoulut

	Valtaväestö			Monikulttuurinen perhe			Toisen polven maahanmuuttaja			Ensimmäisen polven maahanmuuttaja		
	Poj	Tyt	Yht	Poj	Tyt	Yht	Poj	Tyt	Yht	Poj	Tyt	Yht
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	33	33	33	36	38	37	33	35	34	37	35	36
Vähintään yksi vanhemmista työttömänä vuoden aikana	27	29	28	33	36	35	39	44	41	46	47	46
Vanhemmat eivät tiedä aina viikonloppuilojen viettopaikkaa	36	30	33	39	34	37	42	30	37	49	33	42
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa	6	9	7	8	12	10	12	11	12	25	18	22
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla	52	58	55	52	58	55	54	56	55	58	55	57
Ei yhtään läheistä ystävää	10	5	8	12	6	9	15	9	12	29	16	24
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia	8	17	12	9	18	14	10	12	10	16	16	16
Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana	22	14	18	28	19	23	33	22	28	42	26	35
Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti	7	19	13	10	25	18	19	23	21	32	28	30
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	21	15	18	26	21	23	34	19	27	49	24	39
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	50	57	53	53	58	56	57	66	61	61	57	60
Koulutapaturma lukuvuoden aikana	22	22	22	28	26	27	38	28	33	43	35	40
Koulun työilmapiirissä ongelmia	24	26	25	29	30	29	33	30	32	45	36	41
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	24	23	24	27	25	26	25	22	24	36	24	31
Koulutyöhön liittyvä työ määrä liian suuri	36	40	38	40	43	42	44	43	44	43	40	42
Vaikeuksia opiskelussa	33	31	32	39	40	40	40	37	38	46	42	44
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	7	6	6	8	8	8	12	7	9	20	14	18
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	7	8	7	10	12	11	15	13	14	24	18	22
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin	44	42	43	44	42	43	37	38	37	46	40	43
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi	12	19	15	16	23	20	11	23	17	21	26	23
Päivittäin vähintään kaksi oiretta	9	24	17	14	29	22	13	25	19	23	30	26
Väsymystä lähes päivittäin	9	20	14	12	25	19	13	22	17	21	30	25
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	21	38	29	24	38	31	17	34	25	27	33	29
Päänsärkyä viikoittain	23	40	31	25	41	33	23	37	30	33	45	38
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	5	16	11	9	21	15	11	18	14	21	26	23
Koulu-uupumus	10	14	12	14	18	16	16	16	16	25	20	23
Ylipaino	20	13	16	20	13	16	20	13	17	25	13	19
Ei syö aamupalaa joka arki aamu	39	44	42	44	51	48	55	64	59	58	64	61
Ei syö koululounasta päivittäin	31	35	33	37	38	38	45	40	43	46	42	45
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	60	34	47	57	33	44	50	30	40	65	40	55
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa	31	32	31	33	36	34	33	46	39	38	53	45
Ruutu aika arkipäivisin 4 tuntia tai enemmän	25	21	23	31	24	27	30	30	30	44	34	39
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	28	30	29	31	36	34	31	39	34	50	43	47
Tupakoi päivittäin	14	11	12	15	14	15	18	10	14	34	19	28
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	11	11	11	13	14	13	15	9	12	31	17	25
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	9	6	7	17	11	14	21	10	15	37	20	30
Vaikea päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle	10	15	12	13	17	15	15	17	16	23	21	22
Vaikea päästä koululääkärin vastaanotolle	29	46	37	32	46	39	30	41	35	36	41	38
Vaikea päästä koulukuraattorin vastaanotolle	18	21	20	21	22	22	22	23	22	32	27	30
Vaikea päästä koulupsykologin vastaanotolle	37	43	40	38	42	40	32	32	32	43	38	41
Koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta	7	8	8	8	11	10	9	10	10	17	13	15
Hakenut apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta	9	24	17	15	31	24	16	24	19	25	32	28

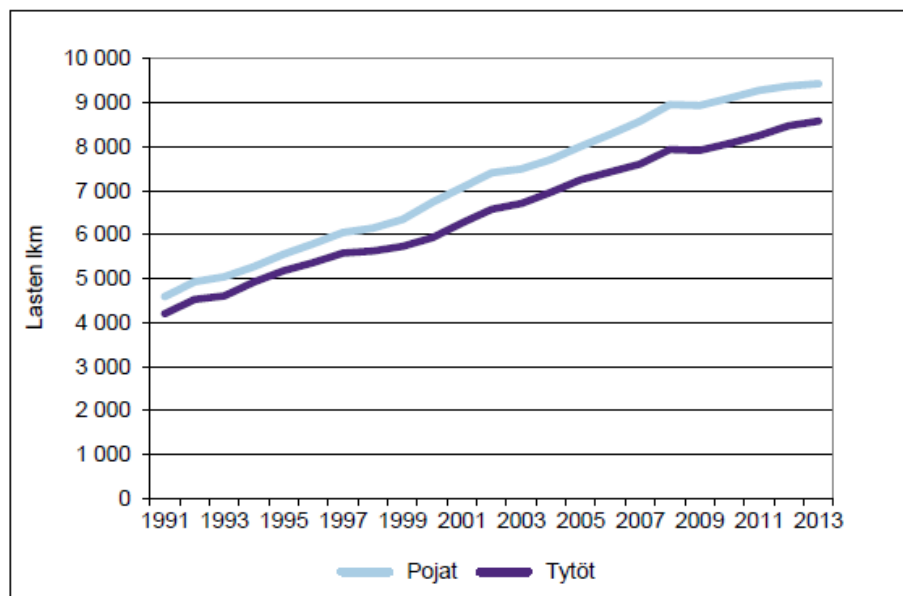
Ulkomaan kansalaiset maakunnittain ja kunnittain vuosina 2004–2013 (Tilastokeskus 2014, 84).

Maakunta Ulkom. Kunta	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Väki- luku 2013	kans. osuus %
Kainuu – <i>Kajanaland</i>	985	1 070	1 057	1 147	1 199	1 315	1 389	1 395	1 396	1 361	79 975	1,7
Hyrynsalmi	24	25	21	24	22	22	26	27	28	29	2 565	1,1
Kajaani – <i>Kajana</i>	566	649	598	670	732	818	899	898	892	848	37 868	2,2
Kuhmo	118	104	112	110	115	119	115	109	103	104	9 104	1,1
Paltamo	30	27	24	25	24	32	32	31	29	28	3 620	0,8
Puolanka	14	14	25	26	26	26	24	32	36	34	2 878	1,2
Ristijärvi	5	6	11	11	11	9	8	12	13	16	1 427	1,1
Sotkamo	76	86	108	115	130	139	129	129	131	155	10 659	1,5
Suomussalmi	133	139	135	143	110	119	121	122	128	114	8 661	1,3
Vaala	19	20	23	23	29	31	35	35	36	33	3 193	1,0

Huostassa olleet lapset sijoitusmuodon mukaan maakunnittain 31.12.2013 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c, 5).

Maakunta	Perhehoito	%	Ammatillinen perhekotihoito	%	Laitoshuolto	%	Muu	%	Yhteensä
Ahvenanmaa	14	67	3	14	4	19		0	21
Etelä-Karjala	96	48	50	25	46	23	7	4	199
Etelä-Pohjanmaa	110	47	36	15	85	36	3	1	234
Etelä-Savo	128	60	39	18	39	18	8	4	214
Kainuu	76	58	27	20	25	19	4	3	132
Kanta-Häme	223	62	45	12	85	24	8	2	361
Keski-Pohjanmaa	38	49	21	27	13	17	6	8	78
Keski-Suomi	262	54	118	24	88	18	19	4	487
Kymenlaakso	168	51	71	22	80	24	10	3	329
Lappi	164	57	83	29	35	12	8	3	290
Pirkanmaa	477	62	59	8	220	29	15	2	771
Pohjanmaa	66	55	15	12	38	31	2	2	121
Pohjois-Karjala	169	53	66	21	47	15	35	11	317
Pohjois-Pohjanmaa	402	67	110	18	72	12	13	2	597
Pohjois-Savo	313	63	83	17	80	16	18	4	494
Päijät-Häme	178	49	74	20	103	28	9	2	364
Satakunta	234	59	47	12	97	25	17	4	395
Uusimaa	1 271	44	445	16	947	33	194	7	2 857
Varsinais-Suomi	359	44	84	10	351	43	22	3	816
Koko maa	4 748	52	1 476	16	2 455	27	398	4	9 077

Kodin ulkopuolelle sijoittuneena olleet lapset ja nuoret sukupuolen mukaan vuosina 1991-2013 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014c).

Lastensuojeluilmoitusten ja lasten lukumäärät ikäryhmittäin ja maakunnittain vuonna 2013 *)
(Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014c, 15).

Alue/maakunta	lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus	ikäiseen väestöön, %						Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä	Yhdestä lapsesta tehtyjä ilmoituksia keskimäärin
		0-2-vuotiaat, %	3-6-vuotiaat, %	7-12-vuotiaat, %	13-15-vuotiaat, %	16-17-vuotiaat, %	0-17-vuotiaat, %		
Koko maa	64 471	4,0	4,5	5,4	8,6	9,7	6,0	107 896	1,7
Ahvenanmaa - Åland	223	2,6	2,5	2,7	5,7	9,6	3,9	310	1,4
Kainuu	744	3,5	3,5	4,5	7,2	9,2	5,2	1 186	1,6
Keski-Pohjanmaa	864	3,4	4,2	5,2	8,4	9,1	5,6	1 536	1,8
Pohjanmaa	1 321	2,3	2,5	3,2	5,2	6,0	3,5	2 043	1,5
Etelä-Savo	1 332	3,3	4,5	4,6	7,4	7,4	5,2	1 933	1,5
Etelä-Karjala	1 468	4,1	4,7	6,0	9,4	9,4	6,4	2 547	1,7
Pohjois-Karjala	1 515	3,8	3,9	4,3	6,8	8,3	5,1	2 124	1,4
Kymenlaakso	1 652	3,6	4,1	4,7	7,0	7,4	5,2	2 612	1,6
Lappi	1 897	3,6	4,1	4,8	8,1	8,9	5,5	2 680	1,4
Etelä-Pohjanmaa	1 997	3,7	3,8	4,6	6,4	7,8	4,9	3 177	1,6
Päijät-Häme	2 240	4,4	4,5	5,2	9,0	8,6	6,0	3 639	1,6
Kanta-Häme	2 395	4,4	4,7	6,1	9,6	12,2	6,9	3 966	1,7
Satakunta	2 400	4,0	3,8	5,2	8,2	9,6	5,8	3 790	1,6
Pohjois-Savo	3 214	4,6	5,3	6,5	9,4	10,7	6,9	5 347	1,7
Keski-Suomi	3 797	4,3	5,4	5,7	11,3	11,4	7,0	5 463	1,4
Pirkanmaa	5 218	3,8	4,7	5,0	7,2	7,3	5,3	8 166	1,6
Pohjois-Pohjanmaa	5 503	3,9	4,0	5,1	8,4	9,6	5,6	8 738	1,6
Varsinais-Suomi	5 784	4,5	4,9	5,8	8,9	11,2	6,5	11 619	2,0
Uusimaa	20 907	4,3	4,9	6,0	9,5	11,0	6,6	37 020	1,8

* Lastensuojeluilmoituksiin saattaa sisältyä pyynnöt lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.

Taulukko on korjattu 13.11.2014 julkistamisen jälkeen.

Polisiiasiain tietojärjestelmän tilastoja vuosilta 2010-2014 (Hokkanen 26.12.2014).

Polisiiasiain tietojärjestelmässä rikoksesta epäillyn asemaan merkityt ikäryhmittäin ja sukupuolittain koko maassa vuosina 2010-2014.

Ilmoitettu epäillyt rikoksina	Polisi yht													
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	9 317	3 808	38 233	7 135	53 701	13 305	162 531	38 398	138 717	35 727	126 856	35 249	81 328	21 363
2011	10 349	3 976	38 956	7 602	55 376	14 192	156 275	38 450	126 937	35 864	114 159	35 985	81 497	22 697
2012	7 857	3 125	31 250	5 956	48 890	13 022	142 038	36 080	113 418	31 657	100 859	31 326	71 501	20 067
2013	7 586	2 668	28 515	5 449	47 260	12 779	136 643	36 358	115 640	33 486	98 691	32 997	74 010	21 711
2014	6 415	1 951	26 402	4 537	38 688	11 013	115 698	32 124	98 924	29 867	81 719	28 142	60 791	19 718

Polisiiasiain tietojärjestelmässä rikoksesta epäillyn asemaan merkityt ikäryhmittäin ja sukupuolittain Kajaanissa vuosina 2010-2014.

Ilmoitettu epäillyt rikoksina	205 Kajaani															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	62	48	371	88	425	100	1 015	277	512	124	458	106	330	86	163	35
2011	117	63	317	82	465	94	1 218	249	688	90	455	103	308	71	183	48
2012	75	21	335	47	383	93	1 057	253	621	111	391	117	340	75	157	31
2013	68	21	250	25	532	78	922	225	396	96	310	76	289	55	148	36
2014	25	11	230	29	353	75	770	185	368	118	347	94	304	80	186	54

Polisiiasiain tietojärjestelmässä rikoksesta epäillyn asemaan merkityt ikäryhmittäin ja sukupuolittain Paltamossa, Kuhmossa, Sotkamossa ja Suomussalmella vuosina 2010-2014.

Ilmoitettu epäillyt rikoksina	578 Paltamo													
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	13	1	55	6	42	17	167	30	62	24	90	24	65	7
2011	7	0	55	1	31	21	123	22	75	23	110	20	79	18
2012	6	2	27	2	73	5	111	19	56	16	44	6	46	4
2013	2	1	12	5	186	4	108	23	43	7	52	11	36	8
2014	2	0	13	0	22	4	107	21	52	13	30	14	32	6

Ilmoitettu epäillyt rikoksina	290 Kuhmo													
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	6	0	44	1	49	5	170	18	135	16	100	27	90	18
2011	5	4	53	4	62	11	172	18	130	19	105	22	100	14
2012	0	6	40	5	43	11	175	18	93	23	105	26	101	21
2013	2	0	52	0	63	9	171	26	106	20	121	14	137	24
2014	2	0	30	1	50	3	111	21	114	19	83	17	94	14

Ilmoitettu epäillyt rikoksina	765 Sotkamo													
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	12	7	136	13	104	23	322	52	215	59	177	40	159	52
2011	40	10	76	19	107	23	316	85	178	42	174	39	166	47
2012	15	3	80	6	105	31	305	54	219	56	258	51	244	35
2013	7	5	117	18	128	23	290	49	193	81	202	61	208	61
2014	13	0	60	7	92	23	221	60	156	46	165	62	169	60

Ilmoitettu epäillyt rikokset	777 Suomussalmi															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	15	2	29	8	65	24	164	62	190	26	189	47	157	30	98	11
2011	17	2	34	7	84	24	188	26	169	25	165	38	139	25	103	16
2012	9	1	33	3	82	14	211	26	157	29	163	32	151	24	101	18
2013	10	2	20	3	52	14	174	24	112	29	142	31	111	21	71	10
2014	15	0	20	0	66	7	165	21	133	22	97	32	73	14	75	10

Rattijuopumukset ja törkeät rattijuopumukset koko maassa ikäryhmittäin ja sukupuolittain vuosina 2010-2014.

Ilmoite	Paikallispoliisi																	
	alle 15				15-17				18-20				21-30				31-40	
	rattijuopumus		törkeä rattijuopu		rattijuopumus		törkeä rattijuopu		rattijuopumus		törkeä rattijuopu		rattijuopumus, hu		törkeä rattijuopumi		rattijuopumus, huuma	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	13	2	2	4	369	117	215	48	767	133	858	135	2 415	353	2 395	256	1 875	247
2011	22	7	6	0	455	142	262	56	817	148	865	139	2 360	349	2 581	258	1 820	228
2012	16	0	4	0	246	58	185	34	741	153	751	131	2 128	313	2 216	240	1 742	217
2013	8	5	4	0	239	74	98	22	729	140	592	87	2 256	307	1 834	220	1 911	239
2014	6	3	0	1	233	57	103	21	659	127	466	98	2 278	345	1 578	189	1 939	201

Rattijuopumukset ja törkeät rattijuopumukset ikäryhmittäin ja sukupuolittain Kajaanin poliisiaseman (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi), Sotkamon poliisiaseman (Sotkamo), Kuhmon poliisiaseman (Kuhmo) ja Suomussalmen poliisiaseman (Suomussalmi, Puolanka, Hyrnsalmi) osalta yhteensä vuosina 2010-2014.

Ilmoitettu epäillyt rikoksina	Yhteensä															
	alle 15				15-17				18-20				21-30			
	rattijuopumi		törkeä rattiju		rattijuopumus		törkeä rattiju		rattijuopum		törkeä rattiju		rattijuopum		törkeä rattiju	
	Mies	Naine	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Naine	Mies	Naine	Mies	Naine	Mies	Naine
2010	0	0	0	0	6	2	2	1	5	4	23	2	28	4	40	8
2011	3	0	0	0	14	2	3	1	7	2	27	1	29	4	45	2
2012	0	0	0	0	6	0	7	0	7	1	16	4	27	0	42	4
2013	0	0	0	0	4	1	4	1	13	0	8	2	18	2	28	6
2014	1	0	0	0	1	0	2	1	7	0	12	4	20	3	29	2

Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikoksista epäillyt (lievä pahoinpitely, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely) koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoi	Paikallispoliisi															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Pahoinpitelyrikokse		Pahoinpitelyrikoks		Pahoinpitelyrikokse		Pahoinpitelyrikokse		Pahoinpitelyrikokse		Pahoinpitelyrikokse		Pahoinpitelyrikokse		Pahoinpitelyrikoks	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	1 026	221	1 861	487	3 005	666	7 777	1 430	5 321	993	4 263	755	1 791	288	670	106
2011	1 177	276	1 958	589	3 530	833	9 441	1 789	6 688	1 281	5 180	1 012	2 178	386	902	124
2012	1 055	189	1 779	464	3 070	762	8 680	1 792	6 041	1 261	5 238	1 031	2 246	392	820	113
2013	930	200	1 474	438	2 898	635	7 745	1 752	5 884	1 285	4 183	989	2 139	411	865	120
2014	742	114	1 220	306	2 149	590	6 369	1 427	4 893	1 175	3 563	762	1 801	316	777	95
Yhte	4 930	1 000	8 292	2 284	14 652	3 486	40 012	8 190	28 827	5 995	22 427	4 549	10 155	1 793	4 034	558

Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikoksista epäillyt Kainuussa (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Kuhmo, Sotkamo, Hyrynsalmi, Puolanka, Suomussalmi) ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoi	Yhteensä															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Pahoinpitelyrik		Pahoinpitelyrik		Pahoinpitelyrik		Pahoinpitelyrik		Pahoinpitelyrik		Pahoinpitelyrik		Pahoinpitelyrik		Pahoinpitelyrik	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	12	4	19	13	45	7	131	24	91	14	67	9	29	3	11	5
2011	16	6	36	6	49	13	168	38	119	12	85	13	59	9	11	2
2012	10	3	32	7	45	13	195	31	127	20	76	15	55	9	21	5
2013	3	1	13	2	55	8	189	31	90	22	69	11	72	8	21	1
2014	10	0	16	1	52	4	120	17	90	37	63	19	42	6	24	6

Poliisin tietoon tulleet huumausainerikoksista epäillyt (huumausaineen käyttörikos, huumausainerikos, törkeä huumausainerikos) koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoi	Paikallispoliisi															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Huumausainerik		Huumausainerikok		Huumausainerikok		Huumausainerikok		Huumausainerikok		Huumausainerikok		Huumausainerikok		Huumausainerikok	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	59	28	694	142	2 453	415	7 854	1 513	3 991	645	1 306	305	343	55	40	9
2011	120	25	793	166	2 396	495	7 839	1 406	4 179	615	1 276	279	420	51	64	9
2012	122	33	842	163	2 233	469	7 365	1 285	4 004	586	1 328	270	344	72	42	11
2013	108	43	1 008	207	2 778	379	8 307	1 327	4 669	685	1 479	251	401	57	61	14
2014	94	31	807	189	2 332	420	7 264	1 213	4 492	639	1 470	240	339	52	54	12

Poliisin tietoon tulleet huumausainerikoksista epäillyt Kainuussa (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Kuhmo, Sotkamo, Hyrynsalmi, Puolanka, Suomussalmi) vuosina 2010-2014.

Ilmoi	Yhteensä															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Huumausainer		Huumausainer		Huumausainer		Huumausainer		Huumausainer		Huumausainer		Huumausainer		Huumausainer	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	0	0	8	0	26	16	58	14	18	1	3	0	1	2	0	0
2011	3	0	20	4	44	8	106	19	20	0	6	1	1	0	0	0
2012	0	0	5	3	20	1	86	25	33	9	8	3	1	0	0	1
2013	1	0	15	5	35	4	91	12	19	7	7	1	0	0	0	0
2014	0	0	1	3	30	4	90	19	39	3	8	2	2	2	0	0

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikoksista (törkeä varkaus, varkaus, näpistys, kavallus, petos, ryöstö, kiristys, vahingonteko, luvaton käyttö jne.) epäillyt koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoi	Paikallispoliisi															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	6 061	2 990	9 046	2 582	12 029	2 855	37 726	8 627	33 069	5 433	21 567	3 535	5 489	1 809	2 049	945
2011	6 400	3 013	8 278	2 333	12 654	3 021	31 817	8 413	20 641	4 796	11 081	3 605	5 436	1 971	2 014	1 054
2012	4 870	2 361	6 548	1 876	11 112	2 787	30 478	8 606	18 931	4 635	10 427	3 359	5 160	1 747	2 059	967
2013	4 710	1 993	6 281	1 797	10 189	3 174	28 565	9 166	19 971	5 526	9 949	3 605	5 150	1 730	2 196	1 047
2014	3 945	1 395	5 800	1 404	8 780	2 618	24 949	7 731	17 740	4 834	9 575	3 092	4 678	1 727	1 989	1 081

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikoksista (törkeä varkaus, varkaus, näpistys, kavallus, petos, ryöstö, kiristys, vahingonteko, luvaton käyttö jne.) epäillyt koko maassa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoi	Paikallispoliisi															
	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	6 061	2 990	9 046	2 582	12 029	2 855	37 726	8 627	33 069	5 433	21 567	3 535	5 489	1 809	2 049	945
2011	6 400	3 013	8 278	2 333	12 654	3 021	31 817	8 413	20 641	4 796	11 081	3 605	5 436	1 971	2 014	1 054
2012	4 870	2 361	6 548	1 876	11 112	2 787	30 478	8 606	18 931	4 635	10 427	3 359	5 160	1 747	2 059	967
2013	4 710	1 993	6 281	1 797	10 189	3 174	28 565	9 166	19 971	5 526	9 949	3 605	5 150	1 730	2 196	1 047
2014	3 945	1 395	5 800	1 404	8 780	2 618	24 949	7 731	17 740	4 834	9 575	3 092	4 678	1 727	1 989	1 081

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikoksista epäillyt Kainuussa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoi	alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
2010	62	49	119	43	105	54	413	145	183	44	121	38	58	37	33	12
2011	113	54	66	27	148	41	505	140	182	32	138	24	82	24	67	22
2012	59	23	170	24	161	34	462	124	195	42	93	33	131	26	39	16
2013	55	24	58	13	428	34	476	100	165	50	104	29	150	21	39	19
2014	36	10	66	10	137	43	381	91	119	28	92	18	77	13	22	7

Poliisin tietoon tulleiden rikosten asianomistajat ikäryhmittäin koko maassa vuosina 2010-2014.

Ilmoite	Poliisi yht															
	Alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
2010	4875	5731	5602	8051	8927	11547	24695	37832	22488	31962	25075	36306	16336	27286	15915	23067
2011	5461	6176	6083	8472	9340	12596	26886	39648	24297	33026	27128	37371	16775	27164	16191	23780
2012	5723	6347	5512	6918	9587	11344	27611	37280	24481	32011	25900	34752	16616	26091	15657	23486
2013	5374	5677	5373	6410	9326	10611	27308	35907	24344	31623	25695	33236	16551	25440	16036	23363
2014	4688	5151	4402	5496	8110	8717	24618	31901	22768	28731	22667	29008	14821	22550	15275	21570

Poliisin tietoon tulleet rikosten asianomistajat Kainuussa vuosina 2010-2014.

Ilmoite	Alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
2010	73	57	84	99	122	196	264	417	227	335	335	443	242	438	181	324
2011	99	120	109	135	124	205	328	474	279	371	342	459	203	445	195	339
2012	69	77	74	106	119	166	309	450	258	369	325	436	247	441	201	343
2013	76	57	55	71	112	182	350	451	254	345	301	410	218	400	188	313
2014	73	60	53	52	95	137	248	351	268	316	265	303	203	333	207	309

Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten (lievä pahoinpitely, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely) asianomistajat ikäryhmittäin koko maassa vuosina 2010-2014.

Ilmoite	Polisi yht															
	Alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Pahoinpitelyrikoks		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikoks		Pahoinpitelyrikoks		Pahoinpitelyrikoks		Pahoinpitelyrikoks		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
2010	1047	1944	924	1741	1399	2909	3244	6503	3204	3931	3229	3689	1284	1749	479	791
2011	1216	2367	1138	1939	1721	3259	4355	7668	4058	4508	4205	4286	1733	2054	653	870
2012	1442	2516	912	1615	1559	2927	4200	6935	3898	4390	3803	3891	1667	2021	617	865
2013	1324	2218	901	1390	1497	2643	3861	6467	3575	4361	3554	3554	1584	2025	648	951
2014	1084	2039	685	1137	1302	2016	3413	5229	3220	3648	3005	2905	1357	1645	606	773

Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten asianomistajat Kainuussa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoite	Alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol		Pahoinpitelyrikol	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
2010	18	26	20	26	26	53	41	96	56	64	62	59	18	43	7	19
2011	19	37	22	24	37	59	69	143	48	88	63	56	37	47	9	13
2012	12	28	12	27	27	65	68	128	58	87	80	61	53	45	14	13
2013	18	17	3	21	20	51	66	139	47	86	64	74	41	48	15	25
2014	27	29	4	19	35	45	48	103	62	72	51	56	26	32	15	19

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten (törkeä varkaus, varkaus, näpistys, kavallus, petos, ryöstö, kiristys, vahingonteko, luvaton käyttö jne.) asianomistajat ikäryhmittäin koko maassa vuosina 2010-2014.

Ilmoite	Polisi yht															
	Alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
2010	1043	1711	2161	3490	4245	4744	12550	19310	10099	16540	11309	18309	7898	14584	8851	13164
2011	1065	1627	2223	3611	4430	5264	13662	20511	10672	17108	12274	19052	8107	14534	8946	13808
2012	899	1389	1894	2767	4743	4854	14267	19037	10791	16344	11565	17377	7896	13941	8841	13723
2013	904	1345	1857	2720	4870	4786	14694	19017	11455	16659	12005	17119	8305	13753	9154	13913
2014	863	1303	1592	2498	4177	4030	13403	17507	11048	15695	11037	15859	7606	12708	8787	13289

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten asianomistajat Kainuussa ikäryhmittäin vuosina 2010-2014.

Ilmoite	Alle 15		15-17		18-20		21-30		31-40		41-50		51-60		yli 61	
	Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset		Omaisuusrikokset	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
2010	13	15	22	41	37	55	86	154	70	121	121	169	103	181	101	189
2011	17	23	27	44	32	53	97	151	69	115	104	191	77	199	102	200
2012	10	13	24	38	50	45	90	159	67	115	101	175	79	207	94	195
2013	10	6	19	20	58	86	170	151	90	123	96	160	83	183	86	156
2014	3	4	14	13	33	51	95	119	86	116	81	122	69	156	105	167

Ote Kumppaniksi ry:n Kajaanin työpajan vuosiraportista 2013 (Kumppaniksi ry. 2014)

Vaikeutuva työllisyystilanne on näkynyt Kumppaniksi ry:n asiakkuuksissa, mutta siitä huolimatta vuoden 2013 toiminnasta on kirjattu hyviä tuloksia. Sekä valmentautujien että nuorten asiakkaiden määrät toteutuivat tavoitteiden mukaisesti. Työpajapalveluista on vuosiraportissa 2013 otsikoitu muun muassa Nuorten työstartti, Nuorten starttivalmennus, TYVI-jakso, Kompassi, Kelan työkokeilu, Kuntakokeilu, Kuntouttava työtoiminta sekä Muut asiakkaat.

- Starttivalmennuksen nimellä kulkeva palvelu on tarkoitettu alle 30-vuotiaille nuorille. Nuorten Starttivalmennukseen osallistui 20 asiakasta. Kahden asiakkaan valmennus keskeytyi runsaisiin poissaoloihin, yksi kuntoutuja jäi sairauslomalle, seitsemän kuntoutujaa siirtyi jakson päätyttyä työnhakijaksi, kolme kuntoutujaa aloitti koulun, yksi kuntoutuja jäi äitiyslomalle ja kuusi kuntoutujaa siirtyi Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluihin.
- Pajatoiminnan 1-3 kk:n TYVI-jaksot tarjosivat erikoissairaanhoidon ammatillista kuntoutusta erityisesti mielenterveyskuntoutujille. TYVI-jaksoilla oli vuoden 2013 aikana yhteensä 43 kuntoutujaa. Yhdeksän kuntoutujan kohdalla ammatillinen kuntoutus ei ollut vielä ajankohtainen ja heidän sairauslomansa jatkui vielä. Kaksi kuntoutujaa keskeytti valmennuksen ja 12 kuntoutujan valmennus jatkui vuoden 2014 puolelle. Kuntoutujista 19 jatkoi Kelan mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennukseen ja yksi kuntoutuja aloitti opiskelun.
- Kumppaniksi ry:n toteuttamassa Kelan mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennuksessa (Kompassi) oli vuonna 2013 yhteensä 47 kuntoutujaa, joista 27 jatkoi valmennusta myös vuonna 2014. Kahdeksan kuntoutujan valmennus keskeytyi sairauden uudelleen aktivoitumisen ja hoidon uudelleen järjestämisen takia ja kaksi keskeytti valmennusjakson. Kuusi kuntoutujaa jatkoi Kelan työhönvalmennuksella, yksi kuntoutujaa siirtyi työnhakijaksi, kaksi päätti valmennuksen ja aloitti työkokeilun yrityksessä, yksi aloitti oppisopimuskoulutuksen ja yksi ammattiin johtavat opinnot.
- Vuonna 2013 aloitti Kelan työhönvalmennuksen 11 kuntoutujaa. Heistä kolme jatkoi valmennusta vuoden 2014 puolelle. Kaksi kuntoutujaa siirtyi työnhakijaksi yksi jäi sairauslomalle, yksi siirtyi Kelan MT-työhönvalmennukseen, yksi aloitti oppisopimuskoulutuksen, yksi siirtyi osa-aikaiselle eläkkeelle, yksi aloitti armeijan ja yksi kuntoutuja aloitti opiskelun.
- Kelan työkokeiluun osallistui vuonna 2013 kaikkiaan 10 kuntoutujaa. Kahden kuntoutujan valmennus jatkui vuoden 2014 puolelle. Kaksi työkokeilijaa siirtyi MT-työhönvalmennukseen, yhden kuntoutujan sairausloma jatkui ja kaksi asiakasta siirtyi eläkkeelle. Yhden kuntoutujan voimavarat eivät riittäneet jaksolle sitoutumiseen, yksi kuntoutuja aloitti kuntouttavan työtoiminnan ja yksi jatkoi työkokeilua omalla työpaikalla.
- Kuntakokeilun kautta tulleet asiakkaat työskentelivät Kumppaniksi ry:n eri työpisteissä. Vuonna 2013 näitä asiakkuuksia oli 9. Neljän asiakkaan sopimusta jatkettiin vuoden 2014 puolelle. Yksi asiakas aloitti Kompassissa ja kahdelle asiakkaalle tarjottiin mahdollisuutta jatkaa kuntoutuspalveluissa [- -]. Kaksi asiakasta palautui takaisin kaupungin työvalmentajan asiakkaiksi.
- Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu kuuluu Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymälle. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui 9 asiakasta vuonna 2013. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista viisi palasi takaisin työnhakijaksi, kaksi siirtyi Kelan ammatillisen kuntoutuksen piiriin, yksi jäi sairauslomalle ja yksi aloitti opiskelun.
- Työssäoppijoita oli vuoden 2013 aikana yhteensä kahdeksan, joista kaikki jatkoivat opintojaan työharjoittelujakson jälkeen. Palkkatuella oli vuonna 2013 työllistettynä yksi henkilö, jonka työssäoloahti tuli täyteen, mutta hän jäi työttömäksi työnhakijaksi palkkatukijakson päätyttyä. Vakuutusyhtiön kautta Kumppaniksi ry:lle tuli yksi asiakas työkokeilujaksolle ja hän siirtyi vakuutusyhtiön kustantamana ulkopuoliseen yritykseen työkokeilujaksolle.

Kumppaniksi ry:n Kajaanin työpajan valmentautajat vuonna 2013 ja edelleen sijoittumiset (Työllisyystyöryhmä 2014).

Kumppaniksi ry:n valmentautajat vuonna 2013 ja edelleen sijoittumiset							(Työllisyystyöryhmä 2014).							
Valmennus	Töihin avoimille työmarkkinoille	Opiskelu	Työkokeilu yrityksiin	Kuty	Äitiysvapaa	Armeija	Kelan MT-työhönvalmennus	Kelan työhönvalmennus	Eläke	Valmennus jatkuu ed.	S-loma	Ei aloittanut /keskeytti	Työnhakijaksi	Yht.
Työstartti	5		2		1					2		1	1	12
Starttivalmennus		3			1		6				1	2	7	20
TYVI-jakso		1					19			12	9	2		43
Kompassi		2	2					6		27	8	2	1	48
Työhönvalmennus		2				1	1		1	3	1		2	11
Kelan työkokeilu			1	1			2		2	2	1	1		10
Kuntakokeilu							1			4		2	2	9
Kuntouttava työtoiminta		1					2				1		5	9
Työssäoppijoita		8												8
Palkkatuki													1	1
Vakuutusyhtiö			1											1
	5	9	6	1	2	1	31	6	3	50	21	10	19	172

Seloste taulukosta:

- Vuonna 2013 oli pajan starttipalvelussa yhteensä 12 nuorta, joiden keski-ikä oli 23 vuotta. Valtaosa nuorista sijoittui työstarttijakson jälkeen työmarkkinoille.
- Nuorten Starttivalmennukseen osallistui 20 asiakasta.
- Pajatoiminnan 1-3 kk:n TYVI-jaksot tarjosivat erikoissairaanhoidon ammatillista kuntoutusta erityisesti mielenterveyskuntoutujille. TYVI-jaksoilla oli vuoden 2013 aikana yhteensä 43 kuntoutujaa.
- Kumppaniksi ry:n toteuttamassa Kelan mielenterveyskuntoutujien työhön valmennuksessa (Kompassi) oli vuonna 2013 yhteensä 47 kuntoutujaa, joista 27 jatkoi valmennusta myös vuonna 2014.
- Vuonna 2013 aloitti Kelan työhön valmennuksen 11 kuntoutujaa, joista 3 jatkoi valmennustaan vuonna 2014.
- Kelan työkokeiluun osallistui vuonna 2013 kaikkiaan 10 kuntoutujaa, joista 2 jatkoi asiakkuuttaan vuonna 2014.
- Kuntakokeilun kautta tulleet asiakkaat työskentelivät Kumppaniksi ry:n eri työpisteissä. Vuonna 2013 näitä asiakkuuksia oli 9, joista 4 jatkui myös vuonna 2014.
- Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu kuuluu Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymälle. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui 9 asiakasta vuonna 2013.
- Työssä oppijoita oli vuonna 2013 yhteensä 8. Työharjoittelun jälkeen kaikki jatkoivat opintojaan. Palkkatukityömahdollisuus tuli Kumppaniksi ry:n asiakkuuksissa käytetyksi, samoin vakuutusyhtiön työkokeilu.

LIITE 13

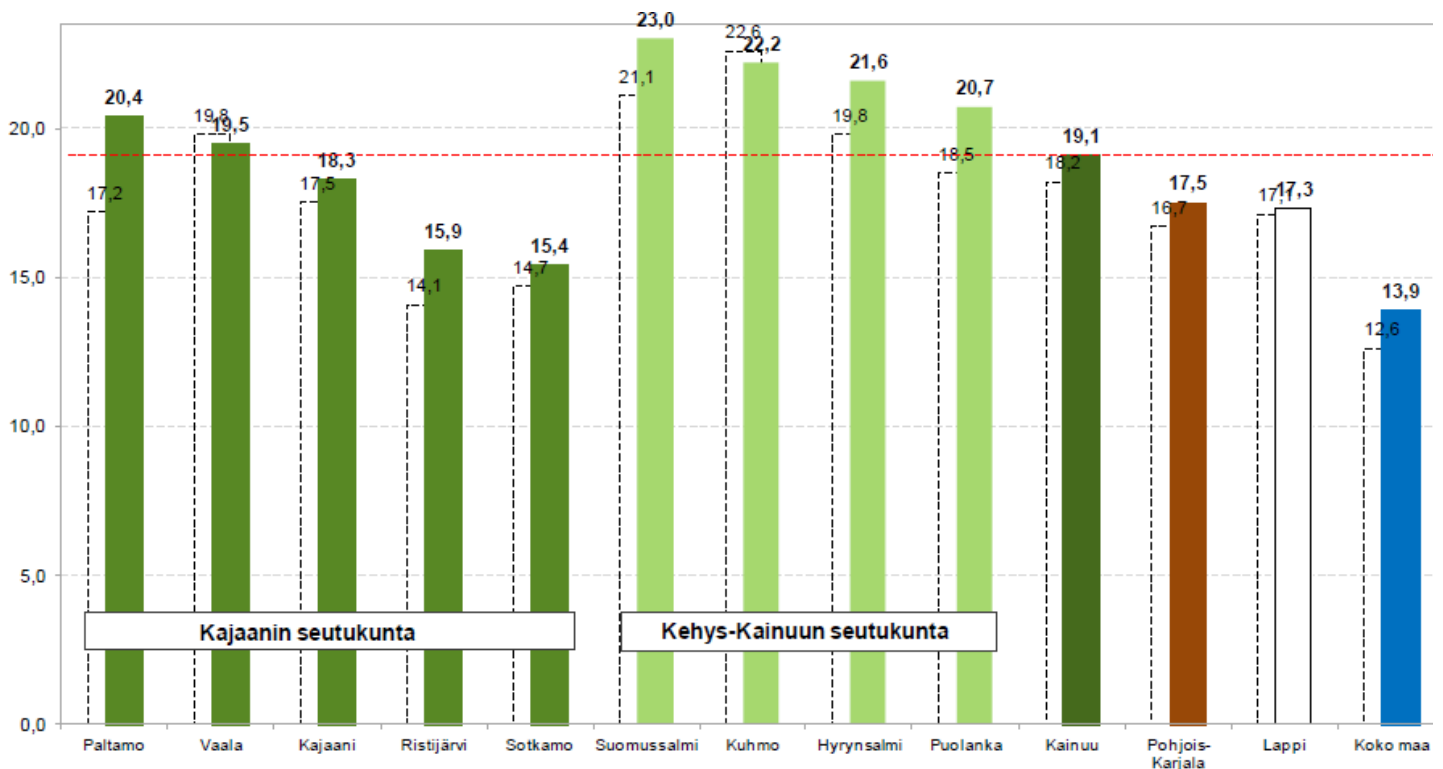
Kainuun ELY-keskuksen työllisyyskatsaus 12/2014:

”Työttömyys kasvoi Kainuussa rajusti vuoden lopulla. Lomautukset lisääntyivät ja uuden työvoiman tarve oli lähes ennätysellisen vähäistä.” (Kainuun ELY-keskus 2015, 1).

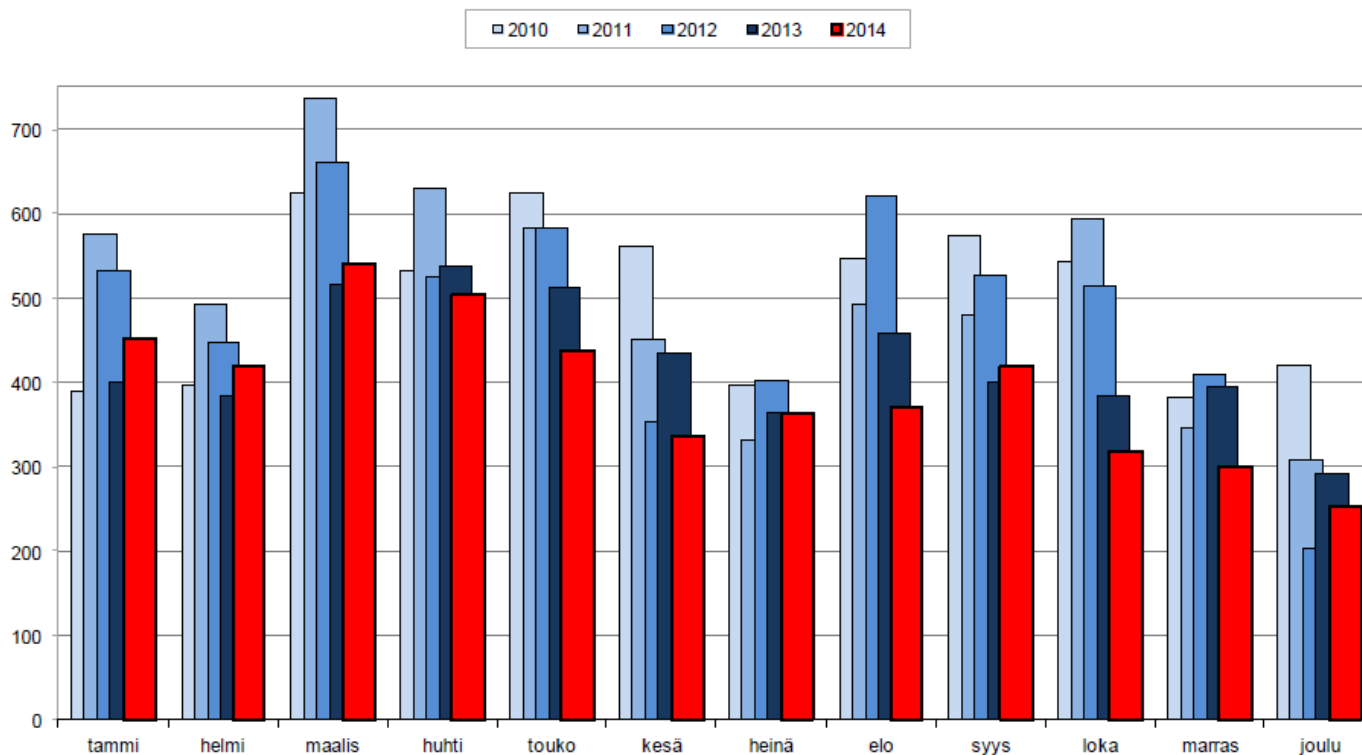
Työttömät työnhakijat ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta sekä muutokset kunnittain ja seutu-
kunnittain 31.12.2014 (Kainuun ELY-keskus 2015, 3).

	Työttömät työnhakijat							Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta* (%)		
			muutos			muutos	muutos %			
	joulu 2014	marras 2014	edellisestä kuukaudesta	joulu 2013	muutos vuoden takaisesta	muutos vuoden takaisesta	joulu 2014	marras 2014	joulu 2013	
Kajaani	3 222	2 781	441	3 091	131	4,2	18,3	15,8	17,5	
Paltamo	306	274	32	261	45	17,2	20,4	18,3	17,2	
Ristijärvi	90	81	9	85	5	5,9	15,9	14,3	14,1	
Sotkamo	746	690	56	710	36	5,1	15,4	14,2	14,7	
Vaala	246	235	11	259	-13	-5,0	19,5	18,6	19,8	
Kajaanin sk.	4 610	4 061	549	4 406	204	4,6	17,9	15,8	17,0	

Työttömien työnhakijoiden osuus (%) työvoimasta joulukuussa 2014 ja 2013 Kainuun kunnissa, Kainuussa, Lapissa, Pohjois-Karjalassa ja koko maassa (2014 pylväs edessä, 2013 pylväs takana) (Kainuun ELY-keskus 2015, 4).

Uudet avoimet työpaikat työnvälityksessä kuukausittain vuosina 2010-2014 (Kainuun ELY-keskus 2015, 4).

Kainuu, tilannekatsauksen seuranta 2014. Työttömät työnhakijat, alle 25-v., pitkäaikaistyöttömät, yli 50-v. ja työttömien osuus työvoimasta (%) kunnittain (Kainuun ELY-keskus 2015, 6).

	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu	keskim.
Hyrnsalmi													
työttömät työnhakijat	200	200	193	190	176	188	195	179	188	196	203	219	194
alle 25-vuotiaat	21	20	14	12	14	33	24	18	14	16	15	24	19
pitkäaikaistyöttömät	39	37	39	43	45	45	45	40	47	48	48	53	44
yli 50-vuotiaat	112	115	110	112	97	98	101	99	106	109	116	122	108
tyött. osuus työvoimasta	19,8	19,8	19,1	18,8	17,4	18,6	19,3	17,7	18,6	19,4	20,1	21,6	18,9
Kajaani													
työttömät työnhakijat	3 021	2 851	2 835	2 700	2 691	3 015	3 150	2 787	2 637	2 711	2 781	3 222	2 867
alle 25-vuotiaat	483	445	442	416	448	657	651	494	445	440	462	609	499
pitkäaikaistyöttömät	703	685	691	688	678	703	737	709	699	700	707	735	703
yli 50-vuotiaat	1 154	1 135	1 131	1 092	1 078	1 079	1 128	1 090	1 066	1 088	1 112	1 192	1 112
tyött. osuus työvoimasta	17,2	16,2	16,1	15,4	15,3	17,2	17,9	15,9	15,0	15,4	15,8	18,3	16,3
Kuhmo													
työttömät työnhakijat	843	867	827	765	723	708	723	699	706	752	769	871	771
alle 25-vuotiaat	63	66	57	53	65	71	80	70	65	66	60	82	67
pitkäaikaistyöttömät	222	229	228	223	207	210	212	216	215	226	241	245	223
yli 50-vuotiaat	438	444	437	410	385	369	368	359	374	402	408	451	404
tyött. osuus työvoimasta	21,4	22,0	21,0	19,5	18,4	18,0	18,4	17,8	18,0	19,1	19,6	22,2	19,6
Paltamo													
työttömät työnhakijat	340	313	289	302	284	287	284	280	271	273	274	306	292
alle 25-vuotiaat	43	35	23	29	29	39	38	35	29	28	31	35	33
pitkäaikaistyöttömät	20	19	20	28	36	35	48	57	67	76	79	81	47
yli 50-vuotiaat	149	146	146	148	143	139	137	144	143	150	144	153	145
tyött. osuus työvoimasta	22,7	20,9	19,3	20,1	18,9	19,1	18,9	18,7	18,1	18,2	18,3	20,4	19,4
Puolanka													
työttömät työnhakijat	204	206	210	206	173	156	172	170	186	197	206	237	194
alle 25-vuotiaat	19	12	15	13	12	19	21	15	15	18	24	27	18
pitkäaikaistyöttömät	30	30	29	32	32	30	30	34	35	35	30	31	32
yli 50-vuotiaat	99	103	101	94	84	73	85	92	95	100	104	115	95
tyött. osuus työvoimasta	17,8	18,0	18,3	18,0	15,1	13,6	15,0	14,8	16,2	17,2	18,0	20,7	16,9
Ristijärvi													
työttömät työnhakijat	92	91	101	93	77	80	88	80	79	80	81	90	86
alle 25-vuotiaat	11	14	13	12	12	14	14	11	10	9	6	11	11
pitkäaikaistyöttömät	21	19	21	20	20	22	22	23	22	25	28	28	23
yli 50-vuotiaat	46	41	50	51	45	42	48	47	46	48	49	52	47
tyött. osuus työvoimasta	16,2	16,0	17,8	16,4	13,6	14,1	15,5	14,1	13,9	14,1	14,3	15,9	15,2
Sotkamo													
työttömät työnhakijat	719	717	716	695	648	679	701	608	619	668	690	746	684
alle 25-vuotiaat	56	60	63	68	69	92	92	77	78	84	81	80	75
pitkäaikaistyöttömät	143	140	139	140	144	152	158	158	168	168	174	180	155
yli 50-vuotiaat	334	334	338	319	295	295	300	275	285	299	299	325	308
tyött. osuus työvoimasta	14,8	14,8	14,8	14,3	13,4	14,0	14,5	12,5	12,8	13,8	14,2	15,4	14,1
Suomussalmi													
työttömät työnhakijat	753	698	679	695	629	618	645	615	639	681	735	839	686
alle 25-vuotiaat	62	60	59	58	62	71	71	58	44	53	53	70	60
pitkäaikaistyöttömät	106	108	109	115	121	127	120	125	124	128	139	150	123
yli 50-vuotiaat	413	376	364	372	321	307	331	332	355	378	388	443	365
tyött. osuus työvoimasta	20,6	19,1	18,6	19,0	17,2	16,9	17,7	16,8	17,5	18,6	20,1	23,0	18,8
Vaala													
työttömät työnhakijat	241	250	243	228	207	208	226	213	219	225	235	246	228
alle 25-vuotiaat	18	18	21	21	22	17	20	10	14	14	15	18	17
pitkäaikaistyöttömät	61	55	53	54	54	52	57	60	57	59	61	68	58
yli 50-vuotiaat	121	122	118	113	99	101	117	122	124	122	129	135	119
tyött. osuus työvoimasta	19,1	19,8	19,2	18,0	16,4	16,5	17,9	16,9	17,3	17,8	18,6	19,5	18,1
Kainuu													
työttömät työnhakijat	6 413	6 193	6 093	5 874	5 608	5 939	6 184	5 631	5 544	5 783	5 974	6 776	6 001
alle 25-vuotiaat	776	730	707	682	733	1 013	1 011	788	714	728	747	956	799
pitkäaikaistyöttömät	1 345	1 322	1 329	1 343	1 337	1 376	1 429	1 422	1 434	1 465	1 507	1 571	1 407
yli 50-vuotiaat	2 866	2 816	2 795	2 711	2 547	2 503	2 615	2 560	2 594	2 696	2 749	2 988	2 703
tyött. osuus työvoimasta	18,1	17,4	17,2	16,5	15,8	16,7	17,4	15,9	15,6	16,3	16,8	19,1	16,9

Kunnittaiset työvoimaluvut on päivitetty 7/2014. Joissakin kunnissa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on saattanut muuttua (punaisella).

Työllisyystilanne 2014 joulukuun lopussa (I) ja TE-toimiston toiminta joulukuun aikana (II).
ELY-keskus: 11 Kainuu (Kainuun ELY-keskus 2015, 5).

I TILANNE KUUKAUDEN LOPUSSA	joulu.14	joulu.13	MUUTOS	MUUTOS
			LKM.	%
A. TYÖNHAKIJAT				
1. Työttömät työnhakijat	6776	6486	290	4,5
joista kokoaikaisesti lomautetut	763	694	69	9,9
2. Lyhennetyllä työviikolla	235	64	171	267,2
3. Työssä olevat yhteensä	2614	2641	-27	-1,0
joista yleisillä työmarkkinoilla	1917	1873	44	2,3
joista työllistettynä	697	768	-71	-9,2
4. Työvoiman ulkopuolella	1861	1717	144	8,4
joista työllistymistä edist.palvelussa	346	300	46	15,3
joista koulutuksessa	767	581	186	32,0
5. Työttömyyseläkettä saavat	243	323	-80	-24,8
1-5 Kaikki työnhakijat yhteensä	11729	11231	498	4,4
B. TYÖVOIMAN KYSYNTÄ				
1. Avoimet työpaikat yhteensä	214	221	-7	-3,2
joista yli kuukauden avoinna olleet	86	71	15	21,1
joista yli 2 kuukautta avoinna olleet	46	51	-5	-9,8
C. PALVELUISSA				
1. Valtiolle työllistetyt	26	24	2	8,3
2. Kuntiin työllistetyt	173	168	5	3,0
3. Yksityiselle sektorille työllistetyt	577	723	-146	-20,2
1-3 Työllistetyt yhteensä	776	915	-139	-15,2
4. Työvoimakoulutuksessa	373	434	-61	-14,1
5. Valmennuksessa	4	5	-1	-20,0
6. Työ-/koulutuskokeilussa	167	188	-21	-11,2
7. Työharjoittelussa/työelämävalmennuks.	0	0	0	0,0
8. Vuorotteluvapaasijaisena	102	100	2	2,0
9. Kuntouttavassa työtoiminnassa	186	127	59	46,5
10. Omaehtoisessa opiskelussa	503	428	75	17,5
1-10 Palveluissa yhteensä	2111	2197	-86	-3,9
D. TYÖTTÖMYYDEN RAKENNE				
1. Työttömät naiset	2403	2302	101	4,4
2. Työttömät miehet	4373	4184	189	4,5
3. Alle 25-vuotiaat työttömät	956	892	64	7,2
4. Yli 50-vuotiaat työttömät	2988	2817	171	6,1
5. Pitkäaikaistyöttömät	1571	1302	269	20,7
E. TOIMEENTULOTURVA				
1. Työttömiä työttömyyskassojen jäseniä	3977	3830	147	3,8
II. TOIMINTA KUUKAUDEN AIKANA				
1. Työttömät työnhakijat	7154	6933	221	3,2
2. Muut työnhakijat	4862	4551	311	6,8
1-2 Työnhakijat yhteensä	12016	11484	532	4,6
3. Kuukauden kaikki työpaikat	497	495	2	0,4
Kuukauden uudet työpaikat	252	291	-39	-13,4
Täyttyneet työpaikat	296	266	30	11,3
joista toimiston hakijalla täytt.	65	85	-20	-23,5
4. Alkaneet työttömyysjaksot	1407	1417	-10	-0,7
5. Päättäneet työttömyysjaksot	526	668	-142	-21,3
6. Uudet työllistämiset	71	122	-51	-41,8
7. Aloittanut työvoimakoulutuksen	40	23	17	73,9

Lasten hyvinvoinnin ulottuvuudet ja kansalliset indikaattorit sekä niiden tietolähteet (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 20).

Taulukon sivu 1 (2)

Indikaattorit ulottuvuuksittain	Tietolähde
MATERIAALINEN ELINTASO	
1 Lasten kuuluminen pienituloiseen perheeseen	Eurostat, Tilastokeskus/Tulonjakotilasto
2 Perheen varallisuusindeksi (Family Affluence Scale, FAS) (uusi)	JY/WHO-Koululaistutkimus
3 Vakavat elintasovajeet lasten perheissä	Eurostat, Tilastokeskus/Tulonjakotilasto
4 Lasten kuuluminen pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaviin perheisiin	THL/Toimeentulorekisteri
5 Lasten kuuluminen kotitalouksiin, joissa on hyvin vähän työssäkäyviä	Eurostat, Tilastokeskus/Tulonjakotilasto
6 Ahtaasti asuviin kotitalouksiin kuuluvien lasten osuus	Eurostat, Tilastokeskus/Tulonjakotilasto
KASVUYMPÄRISTÖN TURVALLISUUS	
1 Lapsikuolleisuus	Tilastokeskus/Väestötillastot
2 Sairaalahoittoon johtaneet tapaturmat, väkivalta ja itsetuhokäyttäytyminen	THL/Hoitoilmoitusrekisteri
3 Opiskelua haittaavat väkivaltilanteet	THL/Kouluterveyskysely
4 Koulukiusatuksi joutuminen	THL/Kouluterveyskysely
5 Koulukiusaamiseen puuttuminen koulun aikuisen toimesta	THL/Kouluterveyskysely
6 Alkoholin käyttö perheessä	Lapsiuhritutkimus (Poliisiammattikorkeakoulu, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ja Lastensuojelun keskusliitto)
7 Vanhemman lapsen kohdistama henkinen ja fyysisen kuritusväkivalta	Lapsiuhritutkimus (Poliisiammattikorkeakoulu, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ja Lastensuojelun keskusliitto)
8 Seksuaalisen väkivallan kokeminen (uusi)	THL/Kouluterveyskysely
9 Tappeluun osallistuminen (uusi)	JY/WHO-Koululaistutkimus
10 Rikoksen uhriksi joutuminen	OPTL/Nuorisoriikollisuuskysely
11 Itse ilmoitettu rikoskäyttäytyminen	OPTL/Nuorisoriikollisuuskysely
TERVEYS	
1 Imeväiskuolleisuus	Tilastokeskus/Kuolemansyytilasto ja Väestötillastot
2 Itsemurhakuolleisuus	Tilastokeskus/Kuolemansyytilasto
3 Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus (R-BDI mielialakyselyn perusteella)	THL/Kouluterveyskysely
4 Elämään tyytyväisyys	JY/WHO-Koululaistutkimus
5 Humalajuominen	THL/Kouluterveyskysely
6 Tupakointi	THL/Kouluterveyskysely
7 Huumekeailut	THL/Kouluterveyskysely
8 Ylipaino (uusi)	TaY/Nuorten terveystapatutkimus
9 Vähintään tunnin päivittäin liikkuvat (uusi)	JY/WHO-Koululaistutkimus
10 Hedelmien syöminen (uusi)	JY/WHO-Koululaistutkimus

Lasten hyvinvoinnin ulottuvuudet ja kansalliset indikaattorit sekä niiden tietolähteet (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014, 20).

Taulukon sivu 2 (2)

Indikaattorit ulottuvuuksittain	Tietolähde
KOULU JA OPPIMINEN	
1 Peruskoulusta ilman päättötodistusta eronneet	Tilastokeskus/Koulutuksen keskeyttäminen
2 Peruskoulun ryhmäkoot (osin uusi)	OKM ja Tilastokeskus/Opettajatiedonkeruu
3 Erityisen ja tehostetun tuen oppilaat	Tilastokeskus/Erityisopetus
4 Pidennetty oppivelvollisuus	Tilastokeskus/Esi- ja peruskouluopetus
5 Peruskoulun oppilaat, jotka eivät välittömästi jatkaneet tutkintotavoitteista opiskelua	Tilastokeskus/Koulutukseen hakeutuminen
6 Heikko lukutaito	JY/PISA
7 Koulusta pitäminen (uusi)	JY/WHO-Koululaistutkimus
8 Koulun työilmapiirin ongelmat	THL/Kouluterveyskysely
9 Opettajien ja oppilaan välinen vuorovaikutus peruskoulussa (uusi)	THL/Kouluterveyskysely
10 Oppilaiden mielipiteiden huomioiminen koulutyön kehittämisessä (uusi)	THL/Kouluterveyskysely
11 Vanhempien valmius auttaa kouluongelmissa (uusi)	JY/WHO-Koululaistutkimus
PERHE, VAPAA-AIKA JA OSALLISUUS	
1 Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa (uusi)	THL/Kouluterveyskysely
2 Osallistuminen perheen yhteisille aterioidille	JY/WHO-Koululaistutkimus
3 Perherakenne (uusi)	Tilastokeskus/Perheet
4 Läheisen ystävän puuttuminen	THL/Kouluterveyskysely
5 Järjestöön, seuraan tai kerhoon kuuluminen (uusi)	Nuora ja Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorten vapaa-aikatutkimus
6 Harrastaminen (uusi)	Nuora ja Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorten vapaa-aikatutkimus
7 Urheiluseuran toimintaan osallistuminen (uusi)	JY/WHO-Koululaistutkimus
8 Kirjojen lukeminen	OKM ja Nuorisotutkimusseura/ Lasten mediabarometri, Mediakasvatusseura
9 Sanomalehtien lukeminen	OKM ja Nuorisotutkimusseura/ Lasten mediabarometri, Mediakasvatusseura
10 Vaikuttamisen keinot (uusi)	JY ja OKM/ICCS-tutkimus
VALTION JA KUNTIEN TARJOAMA TUKI JA SUOJELU	
1 Päivähoitoaste	THL ja Tilastokeskus/Lasten päivähoitotilasto
2 Lapsilisän reaaliarvo	Kela/Tilasto lapsillisistä
3 Vaikeus päästä koululääkärin ja -terveydenhoitajan vastaanotolle (osin uusi)	THL/Kouluterveyskysely
4 Alaikäisten raskaudenkeskeytykset ja synnytykset	THL/Raskaudenkeskeytystilasto, THL/Syntyneiden lasten rekisteri
5 Lapsiperheiden kotipalvelu	Tilastokeskus/Kunnan/kuntayhtymän sosiaalipalvelujen toimintayhtymän tilasto
6 Lastensuojelun avohuollon asiakkaina olleet lapset	THL/Lastensuojelurekisteri
7 Lasten huostaanotot	THL/Lastensuojelurekisteri

Kooste hyvinvointi-indikaattoreiden taustalla olevista tutkimusaineistoista ja tilastoista (Aira ym. 2013, 228-229).

Toteuttaja (Suomessa, jos kansainvälinen aineisto)	Tutkimus/tilasto	Kohdejoukon ikäryhmä	Vastaajien lukumäärät uusimmassa aineistossa (mikäli kysely)	Tutkimusvuodet	Seuraava aineisto kerätään
JY/Koulutuksen tutkimuslaitos ja OECD	PISA	15-v	5810	2000 ja 2009	2012
JY/Terveystieteiden tutkimuskeskus	WHO-Koululaistutkimus (HBSC-study)	11-, 13- ja 15- vuotiaat	5249 (11–15-v.)	1986, 1990, 1994, 1998, 2002, 2006, 2010	2014
Mediakasvatusseura (2010–2011) Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura (2012)	Lasten mediabarometri	0–12-v	998 (10–12-v.)	2010–2011	2013
Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura	Nuorten vapaa- aikatutkimus	7–17-v	573	2012	
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos	Nuorisoriikollisuuskysely	9.lk	4855	1995, 1996, 1998, 2001, 2004, 2008, 2012	
Opetushallitus (Tilastokeskuksen toimesta)	Opettajakysely keväällä 2010 (Opettajat Suomessa 2010)	kysymys ryhmäkoosta esiopetus-9.lk		2008 ja 2010	2014
Poliisiammattikorkeakoulu	Lapsiuhritutkimus	6lk ja 9lk	13 459	1988, 2008	2013
THL	Hoitoilmoitusrekisteri	0–17-v		1989–2011	kerätään vuosittain
THL	Kouluterveyskysely	8.lk ja 9.lk, lukion ja ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat	103 445 (vuosi 2010) 88 969 (vuosi 2011)	1996–2011	2013
THL	Lastensuojelurekisteri	0–17-v		1991–2011	kerätään vuosittain
THL	Lasten päivähoito	1–5-v		1997–2011	kerätään vuosittain
THL	Raskaudenkeskeytys- tilastot	13–17-v		1975–2011	kerätään vuosittain
THL	Syntyneiden lasten rekisteri	13–17-v		1987–2011	kerätään vuosittain
THL	Toimeentulorekisteri	0–17-v		2001–2011	kerätään vuosittain
Tilastokeskus	Erytisopetus	Perusope- tuksen oppilaat		1995–2011	kerätään vuosittain
Tilastokeskus	Esi- ja peruskouluopetus	Perusopetukse n oppilaat		2008–2010	kerätään vuosittain
Tilastokeskus	Koulutukseen hakeutuminen	9.lk		1989–2011	kerätään vuosittain
Tilastokeskus	Kunnan/kuntayhtymän sosiaalipalvelujen toimintayhtymän tilastot			1990–2012	kerätään vuosittain
Tilastokeskus	Kuolemansyytilastot	kaikki		1987- (imeväiskuolleisuus), 1969- (itsemurhakuolleisuus)	kerätään vuosittain

